

Antisemitische haatmisdrijven begrijpen en de veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen aanpakken

Een praktische handleiding

Gepubliceerd door het Bureau voor democratische instellingen en mensenrechten
(ODIHR) van de OVSE
Ul. Miodowa 10
0-251 Warschau
Polen

www.osce.org/odihr

© OVSE/ODIHR 2019

Alle rechten voorbehouden. De inhoud van deze publicatie mag vrij worden gebruikt en gekopieerd voor educatieve en andere niet-commerciële doelen, op voorwaarde dat de OVSE/ODIHR uitdrukkelijk wordt vermeld als bron.

ISBN 978-83-66089-68-6

Vormgeving Nona Reuter
Gedrukt in Polen door Poligrafus Jacek Adamiak

Antisemitische haatmisdrijven begrijpen en de veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen aanpakken

Een praktische handleiding

Dankwoord

De ODIHR wil graag de *Anti-Defamation League* (ADL) bedanken en tevens de volgende deskundigen die een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan deze handleiding:

- ▶ Rabbijn Andrew Baker, persoonlijk vertegenwoordiger van de fungerend voorzitter van de OVSE voor de bestrijding van antisemitisme, Verenigde Staten
- ▶ Stacy Burdett, vicepresident overheidsrelaties, belangenbehartiging en maatschappelijke betrokkenheid, Anti-Defamation League (ADL), Verenigde Staten
- ▶ Jakub Cygan, hoofdspecialist, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Bestuur, Polen
- ▶ Paul Giannasi, hoofd van het intergouvernementeel programma tegen haatmisdrijven, Ministerie van Justitie, Verenigd Koninkrijk
- ▶ Gabriela Jiraskova, consultant crisismanagement, Joods Wereldcongres, Tsjechische Republiek
- ▶ Robin Sclafani, directeur CEJI – Een Joodse bijdrage aan een inclusief Europa, België
- ▶ Michael Whine, directeur overheid en internationale zaken, Community Security Trust (CST), Verenigd Koninkrijk

Inhoud

Voorwoord	vii
Samenvatting	ix
Inleiding	1
DEEL EEN: DE UITDAGING BEGRIJPEN	5
I. Antisemitische haatmisdrijven in het OVSE-gebied: context	5
II. Antisemitische haatmisdrijven in het OVSE-gebied: hoofdkenmerken	8
III. Antisemitische haatmisdrijven in het OVSE-gebied: impact	11
DEEL TWEE: EFFECTIEVE OVERHEIDSREACTIES ONTWIKKELEN	17
I. Richtlijnen en andere internationale verplichtingen	17
II. Belangrijkste principes	23
1. <i>Op rechten gebaseerd</i>	23
2. <i>Op slachtoffers gericht</i>	24
3. <i>Zonder discriminatie</i>	24
4. <i>Participatief</i>	25
5. <i>Gedeeld</i>	25
6. <i>Samenwerking</i>	25
7. <i>Empathisch</i>	25
8. <i>Genderbewust</i>	26
9. <i>Transparant</i>	26
10. <i>Holistisch</i>	27
III. Praktische stappen	27
1. <i>Het probleem erkennen</i>	27
2. <i>Beveiligingsrisico's beoordelen en aanvallen voorkomen</i>	30
3. <i>Bewustzijn verhogen</i>	32
4. <i>Vertrouwen opbouwen tussen de overheid en Joodse gemeenschappen</i>	34
5. <i>Joodse gemeenschappen en locaties bescherming bieden, ook tijdens speciale gebeurtenissen</i>	37
6. <i>Samenwerken met Joodse gemeenschappen om crisismanagementsystemen op te zetten</i>	38
7. <i>Op antisemitische vooroordelen berustende haatmisdrijven erkennen en registreren</i>	39

<i>8. Bewijs leveren van de veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen door met hen samen te werken, om zo gegevens over haatmisdrijven te verzamelen</i>	44
<i>9. Geruststelling bieden aan de gemeenschap in geval van een aanval</i>	46
<i>10. Steun bieden aan de slachtoffers van antisemitische aanvallen</i>	48

BIJLAGEN	51
Bijlage 1: Overzicht van vooroordeelsindicatoren	52
Bijlage 2: Casestudies	58
Bijlage 3: Overzichtstabel	61
Bijlage 4: Community Security Trust: een handleiding over het jodendom voor politiefunctionarissen	68
Bijlage 5: Joodse feestdagen 2017-2022	76
Bijlage 6: 'Werkdefinitie van antisemitisme' aangenomen door de International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA)	79

Voorwoord

Dodelijke antisemitische aanslagen in Toulouse, Brussel, Parijs, Kopenhagen en elders hebben in de afgelopen jaren gezorgd voor een algemeen gevoel van angst en onveiligheid in Joodse gemeenschappen en de behoefte aan meer inspanningen voor de bestrijding van antisemitisme onderstreept.

Gewelddadige antisemitische handelingen gericht tegen Joodse of vermeend Joodse personen zijn een uitdaging voor de waarden van vrije, democratische en inclusieve maatschappijen. Misdaden zoals schending van begraafplaatsen en aanslagen op synagogen, Joodse culturele centra, Holocaustgedenktekens of Israëliëse instellingen kunnen het leven van Joden in het gehele OVSE-gebied beïnvloeden. In sommige deelnemende landen hebben deze haatmisdrijven de weinige overgebleven sporen van Joodse cultuur die de Holocaust hadden overleefd, beschadigd of vernietigd.

Het Bureau voor democratische instellingen en mensenrechten (ODIHR) van de OVSE heeft een mandaat om deelnemende landen te ondersteunen bij hun inspanningen om antisemitisme te bestrijden. Meest recentelijk is in 2014 in de verklaring van de ministerraad van de OVSE in Bazel ‘Inspanningen versterken om antisemitisme te bestrijden’, een beroep gedaan op de ODIHR om voor deelnemende landen best practices te formuleren om antisemitisme te bestrijden.¹ Eerder zijn in de verklaring van de ministerraad van de OVSE in Kiev over ‘Vrijheid van gedachte, geweten, godsdienst en geloof’, overheden opgeroepen zich in te spannen om aanslagen op religieuze gemeenschappen te voorkomen en daartegen bescherming te bieden.²

In deze handleiding doet de ODIHR concrete aanbevelingen om deze ideeën toe te passen in de praktijk. We zijn dank verschuldigd aan deskundigen uit het hele OVSE-gebied die hebben bijgedragen aan de good practices die zijn ontwikkeld en geïmplementeerd in diverse OVSE-lidstaten. We moedigen deelnemende staten aan deze praktische handleiding te gebruiken als uitgangspunt voor een open en doordachte beoordeling van de problematiek van antisemitisme, en om beleid en maatregelen te overdenken.

Deze publicatie maakt deel uit van het ODIHR-project ‘Words into Action’, dat royaal wordt gefinancierd door het Duitse Ministerie van Buitenlandse Zaken. In de publicatie wordt erkend dat de specifieke uitdagingen van antisemitisme moeten worden

1 OSCE Ministerial Council Declaration No. 8/14, “Declaration on Enhancing Efforts to Combat Anti-Semitism” (Verklaring van de Ministerraad van de OVSE nr. 8/14, Inspanningen versterken om antisemitisme te bestrijden), Bazel, 5 december 2014, <<http://www.osce.org/cio/130556?download=true>>.

2 OSCE Ministerial Council Decision No. 3/13, “Freedom of Thought, Conscience, Religion or Belief” (Beslissing van de ministerraad van de OVSE nr. 3/13, Vrijheid van gedachte, geweten, godsdienst en geloof), Kiev, 6 december 2013, <<http://www.osce.org/mc/109339?download=true>>.

aangepakt vanuit een benadering die stevig verankerd is in het kader van internationale mensenrechten en OVSE-richtlijnen. We hopen dat de publicatie ook kan fungeren als model voor de veiligheidsbehoeften en -ervaringen van andere gemeenschappen die kwetsbaar zijn voor blootstelling aan haatmisdrijven.

Michael Georg Link
Directeur van ODIHR

Samenvatting

Wat zijn de uitdagingen?

Intimidatie, geweld of discriminatie van antisemitische aard is gericht tegen Joodse vrouwen, mannen, jongens en meisjes en tegen vermeend Joodse personen in het OVSE-gebied. Ook Joodse instellingen, zoals synagogen, scholen en begraafplaatsen, en zaken of gebeurtenissen die verband houden met Israël, zijn het doelwit van geweld en vandalisme.

Door antisemitisme gemotiveerde haatmisdriven en bedreigingen hebben op allerlei manieren ernstige gevolgen, niet alleen voor de slachtoffers van specifieke aanvallen, maar ook voor het dagelijks leven van Joodse personen en gemeenschappen:

- Angst om religieuze diensten bij te wonen, om synagogen binnen te gaan of om onderscheidende religieuze kleding of symbolen te dragen heeft een negatieve invloed op het recht van individuen en gemeenschappen om hun godsdienst of geloofsovertuiging te belijden;
- Uit angst zien Joodse personen er vaak van af zich in het openbaar als Joods te identificeren, hun culturele identiteit te uiten of deel te nemen aan Joodse culturele evenementen, waardoor Joden vrijwel worden uitgesloten van het openbare leven;
- Op school, in de werkomgeving, in sociale contexten of op social media oefenen Joodse personen vaak zelfcensuur uit en zijn zij soms terughoudend om empathie of steun voor Israël te uiten, uit angst te worden gestigmatiseerd;
- Vanwege antisemitisch geweld moeten bij Joodse scholen en tijdens jeugdactiviteiten in veel OVSE-lidstaten omvangrijke veiligheidsmaatregelen worden getroffen. Zelfs de jongste kinderen groeien op met een gevoel van angst en bewustzijn van hun kwetsbaarheid; en
- De noodzaak om veiligheidsbarrières te bouwen of versterken brengt financiële lasten met zich mee die vaak worden gedragen door Joodse instellingen in plaats van door overheden, waardoor er minder middelen beschikbaar zijn voor religieuze, culturele en educatieve activiteiten.

Hierdoor is antisemitisch geweld een bedreiging voor de fysieke veiligheid van Joodse gemeenschappen en veroorzaakt het een gevoel van angst en onveiligheid bij leden van die gemeenschappen.

Waarom is dit van belang voor de deelnemende staten?

OVSE-lidstaten hebben zichzelf ertoe verplicht om op antisemitische vooroordelen berustende haatmisdrijven te erkennen, registreren en melden. Ook hebben zij inspanningen van OVSE-instellingen om een effectieve en alomvattende aanpak van haatmisdrijven te ontwikkelen ondersteund.

Landen zijn uit hoofde van internationale mensenrechtenverdragen verplicht uitingen van religieuze haat die aansporen tot discriminatie, vijandigheid of geweld wettelijk te verbieden.³ OVSE-lidstaten hebben zichzelf ertoe verplicht “zich in te spannen om aanvallen tegen personen of groepen op grond van gedachte, geweten, godsdienst of geloof te voorkomen en daartegen te beschermen.”⁴

Wat kunnen overheden doen?

Overheden kunnen allerlei maatregelen nemen om de problematiek van antisemitisme aan te pakken. Ze kunnen:

- **Erkennen** dat antisemitisme een probleem is dat de veiligheid en stabiliteit bedreigt en dat systematisch door overheden moet worden aangepakt;
- **Risico's evalueren en aanvallen voorkomen** door de samenwerking tussen wetshandhavinginstanties en de Joodse gemeenschap te verbeteren via formele communicatielijnen, transparantie en gezamenlijke planning en actie;
- **Bewustzijn verhogen** door politieke leiders, strafrechtfunctionarissen, maatschappelijke organisaties en het maatschappelijk middenveld te helpen antisemitisme, de negatieve invloed die het heeft en de aanpak ervan beter te begrijpen. Dit kan door capaciteitsopbouwende en bewustmakingsmaatregelen te nemen;
- **Vertrouwen opbouwen** door samenwerkingsverbanden met instellingen en individuen uit de Joodse gemeenschap te ontwikkelen en institutionaliseren;
- **Betere bescherming bieden** voor Joodse gemeenschappen en locaties, onder andere via verbeterde politiepatrouilles en financiële hulp;
- **Rekening houden met expertise uit de Joodse gemeenschap bij het opzetten van crisismanagementsystemen** om de best mogelijke gezamenlijke planning en reactie op noodsituaties te waarborgen; en
- **Erkenning en registratie waarborgen** van iedere op antisemitisch vooroordeel berustende motivatie, tijdens onderzoek naar en vervolging van criminele handelingen. Dit kan door wetshandhavinginstanties gevoelig te maken voor de specifieke

3 United Nations General Assembly, Resolution 2200A (XXI), 'International Covenant on Civil and Political Rights' (Algemene vergadering van de Verenigde Naties, Resolutie, 2200A (XXI), Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten), 16 december 1966, inwerkingtreding 23 maart 1976, Artikel 20.2, <<http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx>>.

4 Besluit van ministerraad Kiev 3/13, op. cit., noot 2.

kenmerken van antisemitische haatmisdrijven, met inbegrip van situaties waarin kritiek op Israël uitmondt in antisemitische handelingen;⁵

- **Bewijs leveren van de veiligheidsbehoeften** van Joodse gemeenschappen door in samenwerking met die gemeenschappen uitgesplitste gegevens (ook uitgesplitst naar geslacht) te verzamelen en informatie over antisemitische misdaden en bedreigingen te delen;
- **Geruststelling bieden** aan de Joodse gemeenschap door zich solidair te tonen in geval van een aanval en/of bedreiging. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van speciale politiepatrouilles en door publiekelijk alle antisemitische haatmisdrijven te veroordelen, en zo de toon te zetten voor een maatschappelijke reactie waarin antisemitisme en andere vormen van intolerantie of discriminatie worden afgewezen, gemarginaliseerd en aan de kaak gesteld;
- **Steun bieden aan slachtoffers** en gemeenschappen helpen hun dagelijks leven na een aanval weer op te pakken; en
- **Een signaal afgeven** aan het maatschappelijk middenveld dat haatmisdrijven, intolerantie en discriminatie tegen welke groep dan ook een bedreiging zijn voor de hele maatschappij.

5 Hate Crime Data-Collection and Monitoring Mechanisms, A Practical Guide (Gegevensverzameling over haatmisdrijven en toezichtsmechanismen. Een praktische handleiding) (Warschau: OVSE/ODIHR, 2014), <<http://www.osce.org/odihr/datacollectionguide?download=true>>.

Inleiding

Achtergrond

In april 2004 organiseerde de Duitse overheid in Berlijn een belangrijke OVSE-conferentie over hedendaagse uitdagingen met betrekking tot antisemitisme. In de resulterende ‘Verklaring van Berlijn’ werd benadrukt dat antisemitisme sinds de Holocaust nieuwe vormen heeft aangenomen en een bedreiging vormt voor de veiligheid en stabiliteit in het OVSE-gebied.⁶ In de verklaring werd bovendien benadrukt dat ontwikkelingen in het Midden-Oosten nooit een rechtvaardiging mogen zijn voor antisemitisme.

In juni 2013 hielden de ODIHR en het Oekraïense voorzitterschap van de OVSE een deskundigheidsbijeenkomst onder de naam ‘De veiligheidsbehoeften van joodse gemeenschappen aanpakken: uitdagingen en good practices’, om zo de veiligheidsuitdagingen voor Joodse gemeenschappen onder de aandacht te brengen. Deze bijeenkomst mondde uit in een serie uitgebreide aanbevelingen.⁷

In november 2014 kwamen politieke leiders, vertegenwoordigers van overheden en intergouvernementele organisaties, en maatschappelijke organisaties bijeen in Berlijn, om eigentijdse uitingen van antisemitisme in het OVSE-gebied te verkennen en de ‘Verklaring van Berlijn’ tien jaar later opnieuw onder de loep te nemen. In een samenvatting van deze bijeenkomst, aangeduid als de ‘Berlijn plus tien-conferentie’, concludeert het Zwitserse voorzitterschap van de OVSE dat antisemitisme een uitdaging blijft voor de stabiliteit en veiligheid in het OVSE-gebied. Tevens wordt erop aangedrongen dat ‘wetshandhavinginstanties de zeer reële bedreigingen voor de veiligheid van Joodse gemeenschappen moeten aanpakken’.⁸

Voortbouwend op deze conclusies en op de aanbevelingen van maatschappelijke organisaties, nam de Ministerraad van de OVSE in Bazel in 2014 een Verklaring van de Ministerraad aan onder de naam ‘Enhancing Efforts to Combat Anti-Semitism’ (Inspanningen versterken om antisemitisme te bestrijden). Hierin werden lidstaten opgeroepen “meer te doen om bestaande OVSE-richtlijnen voor toezicht op haatmisdriven en voor

6 “Berlin Declaration”, Bulgarian OSCE Chairmanship conclusions, Information provided door het Bulgarian OSCE Chairmanship in 2004 (Verklaring van Berlijn, conclusies van het Bulgaars voorzitterschap van de OVSE), Informatie geleverd door het Bulgaars voorzitterschap van de OVSE in 2004, <<http://www.osce.org/cio/31432?download=true>>.

7 “Expert Conference on Addressing the Security Needs of Jewish Communities in the OSCE Region: Challenges and Good Practices”, OSCE/ODIHR (Conferentie van deskundigen over de aanpak van veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen in het OVSE-gebied: uitdagingen en good practices, OVSE/ODIHR), 13 juni 2013, p. 5, <<http://www.osce.org/odihr/105253?download=true>>.

8 10th Anniversary of the OSCE’s Berlin Conference on Anti-Semitism High-Level Commemorative Event Berlin, Swiss OSCE Chairmanship conclusions (10e verjaardag van de OVSE-conferentie in Berlijn over antisemitisme, belangrijke herdenkingsbijeenkomst in Berlijn), Informatie geleverd door het Zwitserse OVSE-voorzitterschap 2014, 12-13 november 2014, <<http://www.osce.org/odihr/126710?download=true>>.

de verzameling van relevante gegevens te implementeren, met inbegrip van door antisemitisme gemotiveerde feiten”. In de verklaring werd de ODIHR opgeroepen om de OVSE-lidstaten te helpen met hun pogingen om “de samenwerking te vergemakkelijken tussen overheidsmedewerkers en het maatschappelijk middenveld, aangaande problemen gerelateerd aan antisemitisme, met inbegrip van haatmisdrijven”.⁹

Waarom is deze handleiding nodig?

Intimidatie, geweld of discriminatie van antisemitische aard heeft een negatief effect op het dagelijks leven van Joodse personen en gemeenschappen, en op hun uitoefening van de mensenrechten en fundamentele vrijheden. Het dreigingsniveau is hoog en direct in sommige Joodse gemeenschappen in het OVSE-gebied. Het ontbreekt Joodse gemeenschappen aan de vereiste middelen en capaciteit om de hun gestelde veiligheidsuitdagingen grondig aan te pakken. Nog belangrijker is dat overheden ervoor verantwoordelijk zijn de veiligheid van Joodse gemeenschappen te waarborgen. Rechtshandavingsinstanties zijn er primair verantwoordelijk voor de veiligheid van Joodse gemeenschappen te garanderen, net als zij dat doen voor alle andere personen of groepen. Wanneer Joodse gemeenschappen worden geconfronteerd met grotere bedreigingen dan andere gemeenschappen, verdient hun bescherming meer aandacht van de politie en andere wetshandavingsinstanties.

“Overheden hebben een basisverplichting om voor de veiligheid van hun burgers te zorgen. Zij bevestigen ook het fundamentele recht op vrije uitoefening van godsdienst. Ondanks dat komen deze principes serieus in het geding door de veiligheidsbehoeften en financiële lasten waarmee veel Joodse gemeenschappen nu te maken hebben. Deze nogal elementaire uitdagingen van praktische aard vormen een existentiële bedreiging voor de toekomst van het Joodse leven in het OVSE-gebied.” - *Rabbin Andrew Baker, persoonlijk vertegenwoordiger van de fungerend voorzitter van de OVSE voor de bestrijding van antisemitisme*

In deze handleiding worden praktische stappen beschreven die overheden worden aangeraden te nemen, om zo de veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen aan te pakken in samenwerking met deze gemeenschappen. De handleiding is bedoeld om overheden te helpen veiligheidsrisicos en -behoeften te inventariseren, met als doel de capaciteit van wetshandhavers en wetshandavingsinstanties te verbeteren om de veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen aan te pakken. Verder komen in deze handleiding verwante onderwerpen ter sprake, zoals het probleem van onderrapportering en de registratie van antisemitische haatmisdrijven.

Wat zijn het bereik en doel van deze handleiding?

Deze publicatie richt zich vooral op wat kan worden gedaan door personen die verantwoordelijk zijn voor de aanpak van antisemitische haatmisdrijven en de

⁹ MC Declaration Basel 8/14 (Besluit van ministerraad Bazel 8/14), op. cit., noot 1.

veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen. Het programmatische werk van de ODIHR op het gebied van de bestrijding van antisemitisme, via de aanpak van haatmisdrijven, educatie en coalitievorming is een aanvulling op deze publicatie.¹⁰

Hoewel deze praktische handleiding primair ontworpen is voor overheidsmedewerkers en politiek vertegenwoordigers, is deze ook nuttig voor maatschappelijke organisaties en het algemene publiek. De handleiding heeft de volgende doelen:

- Bewustzijn verhogen van de veiligheidsuitdagingen waarmee Joodse gemeenschappen worden geconfronteerd;
- De capaciteit van overheidsmedewerkers (beleidsmakers en eerstelijns wettshandhavers) en veiligheidsdeskundigen opbouwen om de specifieke kenmerken van antisemitische haatmisdrijven te begrijpen, en praktische stappen te identificeren die kunnen worden ondernomen om de veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen aan te pakken;
- Wettshandhavers steunen bij hun pogingen om antisemitische haatmisdrijven te herkennen, te registreren en erop te reageren;
- Het delen van best practices uit verschillende OVSE-lidstaten vergemakkelijken, met speciale aandacht voor partnerschappen tussen wettshandhavers en Joodse gemeenschappen;
- Dialoog en samenwerking tussen lokale wettshandhavers en leden van de Joodse gemeenschap bevorderen, met inbegrip van veiligheidsdeskundigen en vrijwilligers uit de Joodse gemeenschap, en praktische aanbevelingen doen om robuuste partnerschappen voor de strijd tegen antisemitisme te creëren; en
- Pleitbezorgers uit het maatschappelijk middenveld ondersteunen door richtlijnen voor en overzichten van relevante overheidsverplichtingen te verschaffen, die zij kunnen benutten tijdens onderhandelingen met de overheid over beveiligingsproblemen in verband met antisemitisme.

Hoe is deze handleiding ontwikkeld?

Deze handleiding is ontwikkeld op grond van een uitgebreid raadplegingsproces met brede deelname door internationale en nationale deskundigen en wettshandhavers. De

¹⁰ De ODIHR ondersteunt overheidsmedewerkers met het ontwerpen en ontwikkelen van toezichtmechanismen en gegevensverzameling aangaande haatmisdrijven. Verder omvatten de capaciteitsopbouwende programma's van de ODIHR het volgende: Training Against Hate Crimes for Law Enforcement (TAHCLE): Programme Description (Training tegen haatmisdrijven voor rechtshandhaving) (Warschau: ODIHR, 2012), <<http://www.osce.org/odihr/tahcle>> en Prosecutors and Hate Crimes Training (PAHCT) Programme Description (Training voor aanklagers en haatmisdrijven) (Warschau: ODIHR, 2014) <<http://www.osce.org/odihr/pahct>>; en er is een hoeveelheid ODIHR-lesmateriaal om antisemitisme uit te dagen verkrijgbaar op <www.osce.org/odihr/120546>, waaronder: Addressing Anti-Semitism: Why and How? A Guide for Educators (Antisemitisme aanpakken: waarom en hoe? Een gids voor docenten) (Warsaw: ODIHR, 2007), <<http://www.osce.org/odihr/29890?download=true>>; en Education on the Holocaust and on Anti-Semitism: An Overview and Analysis of Educational Approaches (Voorlichting over de Holocaust en antisemitisme: een overzicht en analyse van educatieve benaderingen) (Warschau: ODIHR, 2006), <<http://www.osce.org/odihr/18818?download=true>>.

ODIHR heeft een serie werkvergaderingen gehouden in Wenen, Warschau, Toulouse en Kiev om belangrijke problemen en good practices binnen regio- en landspecifieke contexten te identificeren.

Hoe is deze handleiding opgebouwd?

Deel een bevat een overzicht van de contexten van door antisemitisme gemotiveerde criminele handelingen in het OVSE-gebied, en wat de belangrijkste kenmerken van deze haatmisdriven zijn. Verder vindt u hier een beschrijving van antisemitische haatmisdriven en veiligheidsuitdagingen waarmee Joodse personen, gemeenschappen en instellingen in het dagelijks leven worden geconfronteerd.

Deel twee licht toe dat overheden moeten reageren op antisemitische haatmisdriven en de veiligheidsuitdagingen van Joodse gemeenschappen moeten aanpakken, en hoe zij dat effectief kunnen doen. Voortbouwend op OVSE-richtlijnen en andere internationale mensenrechtenstandaarden worden de belangrijkste overheidsverplichtingen opgesomd, en de principes gepresenteerd die ten grondslag moeten liggen aan overheidsbeleid en -initiatieven op dit gebied. Tot slot worden in het derde hoofdstuk van deel twee tien praktische stappen genoemd, die overheden kunnen nemen om te reageren op antisemitische haatmisdriven en de veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen.

De bijlagen bevatten aanvullende informatie ter ondersteuning van overheidsmedewerkers en anderen die te maken hebben met antisemitische aanvallen. **Bijlage 1** bevat een overzicht van de vooroordeelsindicatoren waarmee medewerkers beter kunnen vaststellen of een misdaad moet worden opgevat als een antisemitisch haatmisdrif. **Bijlage 2** presenteert casestudies waarmee overheidsmedewerkers en anderen beter in staat worden gesteld antisemitische haatmisdriven te herkennen, partnerschappen over veiligheidsproblemen op te bouwen met Joodse gemeenschappen en reacties te ontwikkelen die zijn gebaseerd op respect voor mensenrechtenstandaarden en -richtlijnen. **Bijlage 3** bevat een tabel met voorgestelde acties voor belangrijke belanghebbenden. Deze tabel kan een nuttig hulpmiddel zijn om bij belangrijke doelgroepen, zoals parlementariërs, religieuze leiders en ambtenaren, meer bewustzijn te kweken over de veiligheidsproblemen waarmee Joodse gemeenschappen te maken hebben. **Bijlage 4** is een verkorte versie van *A Police Officer's Guide to Judaism* (Handleiding over het jodendom voor politiefunctionarissen) die is opgesteld door de Community Security Trust (CST). **Bijlage 5** is een kalender met Joodse feestdagen. **Bijlage 6** is de 'Werkdefinitie van antisemitisme' aangenomen door de International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA).

De uitdaging begrijpen

I. Antisemitische haatmisdrijven in het OVSE-gebied: context

Haatmisdrijven zijn criminele handelingen die worden ingegeven door vooringenomenheid of vooroordelen tegen bepaalde groepen mensen. Alle haatmisdrijven worden gekenmerkt door twee onderscheiden elementen: (1) het zijn handelingen die krachtens de strafwetgeving een strafbaar feit zijn en (2) bij het begaan van het misdrijf handelt de dader vanuit vooringenomenheid of vooroordeel.¹¹ Antisemitisme is een van de op vooroordelen berustende drijfveren die van een misdrijf een haatmisdrijf maken.

Antisemitisme kan de enige drijfveer voor een haatmisdrijf zijn, of een van meerdere redenen. Een overval kan bijvoorbeeld hebzucht als drijfveer hebben. Als het slachtoffer echter specifiek werd gekozen vanwege zijn of haar Joodse achtergrond, kan het om een haatmisdrijf gaan.

Op antisemitisme berustende drijfveren kunnen ook gedeeltelijk samenvallen en verstrengeld zijn met andere drijfveren, met name racisme of seksisme. Een antisemitisch haatmisdrijf kan bijvoorbeeld zijn gebaseerd op stereotiepe opvattingen over Joden, en op de perceptie van de dader dat Joden behoren tot een inferieur ras. Evenzo kunnen stereotiepe opvattingen over genderrollen en seksuele identiteit samenvallen met bevooroordeelde meningen over Joden, en een motiverende factor voor een aanval zijn. Bijvoorbeeld: een aanval op een persoon die zowel Joods als homoseksueel is, kan twee op vooroordeel berustende drijfveren hebben, als de aanvaller het slachtoffer had gekozen vanwege deze twee kenmerken.

OVSE-bestaursorganen, -instellingen en -lidstaten hebben erkend dat antisemitisme en antisemitische haatmisdrijven aanleiding blijven geven tot grote (en in sommige gevallen toenemende) bezorgdheid in het OVSE-gebied. Zo wordt in een verklaring die het OVSE-voorzitterschap heeft uitgegeven tijdens de Berlijn plus tien-conferentie, diepe bezorgdheid uitgesproken over gewelddadige en dodelijke aanvallen op Joodse personen, bedreigingen van Joodse gemeenschappen en instellingen, antisemitische uitspraken op internet en elders, en ontkenning en bagatellisering van de Holocaust.¹²

11 Eenvollender bespreking van de aard van haatmisdrijven vindt u in: Preventing and responding to hate crimes (Haatmisdrijven voorkomen en bestrijden), (Warschau: ODIHR, 2009), p. 15-26, <<http://www.osce.org/odihr/39821?download=true>>.

12 Berlijn plus tien-conferentie, op. cit., noot 8.

In sommige gevallen is de antisemitische aard van een haatmisdrijf duidelijk. Andere gevallen vereisen een genuanceerd begrip van antisemitische stereotypen en codes, die niet altijd voor iedereen duidelijk zijn.

De alomtegenwoordigheid en hardnekkigheid van antisemitische stereotypen

Antisemitisme komt al vele eeuwen voor in het gebied dat de OVSE-lidstaten omvat. OVSE-lidstaten hebben erkend dat ‘het bestaan van antisemitisme in de loop van de geschiedenis een belangrijke bedreiging voor de vrijheid is geweest’.¹³ Hoewel antisemitisme door de OVSE-lidstaten officieel wordt verworpen en veroordeeld, blijft er sprake van openlijke en verkapte uitingen van antisemitisme. Traditionele antisemitische stereotypen en samenzweringstheorieën kunnen als drijfveer of als begeleidend effect van een aanval naar voren komen in de context van antisemitische aanvallen. Het kan hierbij gaan om verdachtmakingen zoals: ‘de Joden’ zijn rijk en hebzuchtig, ze willen de hele wereld domineren, of: ‘de Joden’ hebben Jezus Christus vermoord. Dergelijke laster blijft gangbaar in het OVSE-gebied. Uit een onderzoek van de Anti-Defamation League in 42 lidstaten bleek dat een op de vier respondenten instemde met de meeste negatieve stereotypen over Joden.¹⁴

In een poging richtlijnen te geven voor wat antisemitisme inhoudt, heeft de International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA) de volgende ‘werkdefinitie van antisemitisme’ aangenomen: “Antisemitisme is een bepaalde perceptie van Joden die tot uiting kan komen als haat tegen Joden. Retorische en fysieke manifestaties van antisemitisme zijn gericht tegen Joodse of niet-Joodse individuen en/of hun eigenschappen, tegen instellingen uit de Joodse gemeenschap en tegen Joodse religieuze faciliteiten.”¹⁵

Het conflict in het Midden-Oosten als rechtvaardiging voor antisemitische haatmisdrijven

In de Verklaring van Berlijn hebben de lidstaten erkend dat ‘internationale ontwikkelingen of politieke problemen, met inbegrip van die in Israël of elders in het Midden-Oosten, nooit een rechtvaardiging kunnen zijn voor antisemitisme’.¹⁶ Dit is een van de vele OVSE-documenten waarin dit uiteen wordt gezet. Desondanks worden de beleidsmaatregelen en acties van de Israëlische regering in delen van het OVSE-gebied nog steeds gebruikt als voorwendsel om door antisemitisme gemotiveerde criminele

13 OSCE Ministerial Council Decision No. 6/02, “Porto Ministerial Declaration” (Beslissing van de minister-raad van de OVSE nr. 6/02, ‘Ministeriële verklaring van Porto’), Porto, 6-7 december 2002, <<http://www.osce.org/mc/40521?download=true>>.

14 ADL Global 100, “An Index of Anti-Semitism” (Een index van antisemitisme), <<http://global100.adl.org/>>.

15 IHRA Plenary in Bucharest decision to adopt a non-legally binding Working Definition of Antisemitism (Beslissing van de plenaire IHRA-vergadering in Boekarest om een juridisch niet-bindende werkdefinitie van antisemitisme aan te nemen). Informatie verstrekt door het Roemeense voorzitterschap van de IHRA, 26 mei 2016, <https://www.holocaustremembrance.com/sites/default/files/press_release_document_antisemitism.pdf>. De volledige tekst van de werkdefinitie vindt u in bijlage 6.

16 Verklaring van Berlijn, op. cit., noot 6.

handelingen te begaan. In de verklaring die tien jaar later door het OVSE-voorzitterschap is uitgegeven, erkenden de OVSE-lidstaten dat antizionisme vaak een vermomde vorm van antisemitisme is.¹⁷ Ze merkten op dat de “Werkdefinitie van antisemitisme die in 2005 is verspreid door het EUMC en wordt gebruikt door toezichthoudende organisaties in diverse OVSE-lidstaten, een nuttig document blijft voor overheden en het maatschappelijk middenveld, om uit te leggen hoe antizionisme vaak een vermomde vorm van antisemitisme is, en dat Joodse gemeenschappen vaak doelwit zijn van anti-Israëliëse sentimenten.”¹⁸ Dergelijke incidenten doen zich vaker voor wanneer de spanning in het Midden-Oosten oploopt.

Een persoon bedreigen of aanvallen vanwege zijn of haar daadwerkelijke of vermeende Joodse identiteit, is een antisemitische daad. Een persoon bedreigen of aanvallen vanwege zijn of haar Israëlische identiteit kan ook een antisemitische daad zijn. Een dergelijk incident kan ten onrechte worden voorgesteld als een politiek gemotiveerde mening, in plaats van een antisemitische daad. In dit opzicht zijn wetshandhavers verplicht de op vooroordeel berustende motivatie van dergelijke aanvallen grondig te onderzoeken. Als een slachtoffer in een dergelijk geval overduidelijk is uitgezocht vanwege een beschermd kenmerk (zijn of haar werkelijke of vermeende godsdienstige, etnische of nationale identiteit), moet het incident worden beschouwd als een haatmisdrijf.¹⁹

Wat kritiek op acties van de Israëlische lijkt te zijn of als zodanig wordt gepresenteerd, kan in feite zijn gebaseerd op antisemitische opvattingen en overtuigingen die worden toegepast op zionisme, Israël en het Israëlisch-Palestijnse conflict. Dit kan vaak worden bewezen aan de hand van de antisemitische slogans en beledigingen die met dergelijke misdrijven gepaard gaan. Antisemitische propaganda die online circuleert, is een belangrijke bron van dergelijke uitingen van antisemitisme.

Antisemitische haatmisdrijven en herdenkingsdagen voor de Holocaust

Antisemitisme is op de meest gruwelijke manier tot uiting gekomen in de Holocaust. De Joodse bevolking van wat nu de OVSE-lidstaten zijn, is tijdens de Holocaust vrijwel geheel verdreven of vermoord. Herinneringen aan het Joodse leven van voor de Holocaust, zoals synagogen en Joodse begraafplaatsen, bestaan nog steeds in deze lidstaten. Antisemitische haatmisdrijven resulterend in beschadiging, bekladding en vernietiging van deze herinneringen aan het Joodse leven, zijn een bijzondere bron van zorg, omdat ze duiden op het voortbestaan van antisemitisme in landen waarin talloze Joodse mensen vanwege antisemitisme zijn gedood. Dezelfde gedachtegang gaat op

17 Berlijn plus tien, op. cit., noot 8.

18 Ibid. De ‘werkdefinitie’ verspreid door het Europees Waarnemingscentrum voor racisme en vreemdelingenhaat (EUMC) komt in grote lijnen overeen met de werkdefinitie aangenomen door de International Holocaust Remembrance Alliance (zie bijlage 6).

19 Een ‘beschermd kenmerk’ is een kenmerk gedeeld door een groep, zoals een ras, taal, godsdienst, etniciteit, nationaliteit of andere soortgelijke gemeenschappelijke factor, dat in de wetten van een land specifiek wordt aangeduid als beschermd. Meer informatie over beschermde kenmerken vindt u in *Hate Crime Laws, a Practical Guide* (Wetten tegen haatmisdrijven, een praktische handleiding), (Warschau: OVSE/ODIHR, 2009), <<http://www.osce.org/odihr/36426?download=true>>.

voor aanvallen op monumenten opgericht ter ere van Joodse slachtoffers van de Holocaust. Deze aanvallen kunnen worden opgevat als pogingen om Joden met terugwerkende kracht maatschappelijk uit te sluiten. Door Joodse geschiedenis aan te vallen, geven de daders een ijszingwekkend signaal van haat en uitsluiting af aan Joodse mensen. Ontkenning van de Holocaust en suggereren dat ‘de Joden’ proberen te profiteren van de Holocaust, is een veelvoorkomend kenmerk van hedendaags antisemitisme. Sommige antisemitische haatmisdrijven zijn een directe aanval op mensen of gebeurtenissen die de Holocaustnagedachtenis ondersteunen. Veel antisemitische haatmisdrijven worden symbolisch begaan op herdenkingsdagen van de Holocaust, zoals 27 januari. De Holocaust is ook een frequent referentiepunt voor antisemitische aanvallen tegen personen en eigendommen. Slogans zoals ‘Hitler had gelijk’ zijn niet alleen beledigend, maar kunnen ook worden opgevat als impliciete dreigingen met geweld. Ontkenning van de Holocaust is antisemitisch en resulteert in sommige OVSE-lidstaten tot strafrechtelijke aansprakelijkheid.

II. Antisemitische haatmisdrijven in het OVSE-gebied: hoofdkenmerken

Joodse individuen kunnen om veel redenen worden aangevallen. Zij kunnen extra kwetsbaar zijn als gevolg van culturele of maatschappelijke factoren waaraan zij herkenbaar zijn, bijvoorbeeld als ze:

- Religieuze kleding dragen, zoals een keppeltje (hoofdbedekking);
- Een Joods symbool dragen, zoals een davidster;
- Een bekend iemand zijn of herkenbaar zijn als vertegenwoordiger van een Joodse of Israëliische organisatie;
- Zich bevinden in de buurt van een synagoge, een gebouw van de Joodse gemeenschap, een Joodse school, een kosjer kruidenier of een kosjer restaurant;
- Deelnemen aan een openbaar Joods evenement;
- Een Joodse feestdag vieren;
- In het openbaar Hebreeuws spreken;
- Zich openlijk identificeren met Israël;
- Een *mezoeza* hebben aangebracht op de deur van hun huis of bedrijf; en²⁰
- Toeristische locaties bezoeken die van speciale betekenis zijn voor Joodse gemeenschappen.

Door antisemitisme gemotiveerde strafbare daden kunnen ook gericht zijn tegen vermeende Joodse personen, bijvoorbeeld omdat ze boodschappen doen in een kosjer

²⁰ Een *mezoeza* is een stuk perkament waarop bepaalde Hebreeuwse verzen uit de Thora zijn geschreven en dat in een kokertje op een deurpost wordt aangebracht.

supermarkt, een Joodse instelling bezoeken, bevriend zijn met Joden of sociale contacten onderhouden met Joden. Antisemitische aanvallen kunnen gericht zijn tegen activisten of deskundigen die antisemitisme bestrijden, de Holocaustnagedachtenis ondersteunen of het bewustzijn van de Joodse geschiedenis en cultuur vergroten zonder dat zij zelf Joods zijn.

Het spectrum aan strafbare feiten dat door antisemitisme wordt gemotiveerd, is erg groot en gaat van opvallende aanslagen tot kleine incidenten, die bij uitblijven van een adequate reactie kunnen escaleren. Op grond van de rapportering van haatmisdrijven door de ODIHR worden in de volgende paragrafen enkele typen antisemitische misdrijven beschreven die in het OVSE-gebied zijn geobserveerd.

Moord

In de afgelopen jaren zijn in het OVSE-gebied personen gedood tijdens aanvallen die door antisemitisme waren gemotiveerd, zoals in:

- Toulouse: op 19 maart 2012 zijn drie kinderen en de vader van een van de kinderen bij een Joodse school doodgeschoten;
- Boergas: op 18 juli 2012 heeft een zelfmoordterrorist een bom tot ontploffing gebracht in een bus bij het vliegveld van Boergas in Bulgarije, waarbij zeven Israëliische burgers werden gedood en 32 gewond;
- Overland Park, Kansas: op 13 april 2014 zijn drie mensen gedood in het Joodse wijkcentrum;
- Brussel: op 24 mei 2014 zijn vier mensen gedood tijdens een aanval op het Joods Museum van België;
- Parijs: op 9 januari 2015 zijn 29 mensen gegijzeld in een kosjere winkel, vier van hen zijn gedood; en
- Kopenhagen: op 15 februari 2015 werd een beveiligingsmedewerker gedood en raakten twee politiefunctionarissen gewond tijdens een aanval op een synagoge.

Andere gewelddadige aanvallen

In veel OVSE-lidstaten zijn gewelddadige antisemitische aanvallen uitgevoerd. Bij deze fysieke aanvallen ging het om:

- Het gebruik van wapens zoals vuurwapens, explosieven, messen en honkbalknuppels;
- Pogingen om slachtoffers met een voertuig te overrijden;
- Afranselingen; en
- Vastpakken, duwen, klappen geven, spugen of soortgelijke aanvallen.

Gewelddadige antisemitische aanvallen kunnen leiden tot ernstig fysiek en psychologisch letsel, waarbij ziekenhuisopname, medische behandeling en begeleiding van slachtoffers vereist zijn.

Bedreigingen

Tijdens de Berlijn plus tien-conferentie in 2014 werd door de lidstaten diepe bezorgdheid uitgesproken over de bedreigingen tegen Joodse mensen en instellingen.²¹ Antisemitische bedreigingen zijn gericht tegen individuen, gemeenschapsleiders met veel aanzien, Joodse instellingen en bedrijven in Joods eigendom. Bij geweldsbedreigingen kan het gaan om doodsbedreigingen en bommeldingen. Ze kunnen worden gedaan per post, e-mail of social media, telefonisch, in persoon, met graffiti op Joodse instellingen of op andere manieren. Bedreigingen kunnen ook antisemitische slogans en symbolen bevatten, evenals verwijzingen naar de Holocaust (bijvoorbeeld 'Joden naar de gaskamer') als afkorting voor antisemitisch geweld, moord en vernietiging.

Antisemitische bedreigingen kunnen ook worden gecommuniceerd in de vorm van voorwerpen, zoals:

- Een varkenskop geplaatst voor het huis van een Joods persoon of voor een Joodse instelling; en
- Rattengif dat per post bij een Joodse instelling wordt afgeleverd.

Aanvallen tegen eigendommen

Ieder geval waarin antisemitische slogans of symbolen worden gebruikt om eigendommen te beschadigen of vernielen, kan worden beschouwd als een antisemitisch incident, ongeacht of het betreffende eigendom is gelieerd aan de Joodse gemeenschap, een Joodse instelling of een Joods individu.

Veelvoorkomende doelwitten van aanvallen op eigendommen zijn:

- Synagogen;
- Joodse scholen en kinderdagverblijven;
- Joodse welzijnsorganisaties zoals ziekenhuizen en bejaardenhuizen;
- Joodse begraafplaatsen;
- Joodse culturele centra of onderzoeksinstellingen;
- Kosjere voedingswinkels, kosjere restaurants en andere bedrijven in Joods eigendom;
- Gedenkplaatsen, met inbegrip van:

²¹ Berlijn plus tien, op. cit., noot 8.

- ◆ Holocaustlocaties, zoals voormalige concentratiekampen of moordlocaties;
- ◆ Holocaustgedenktekens, met inbegrip van gedenkplaten; en
- ◆ Monumenten ter nagedachtenis van de redders van Joden tijdens de Holocaust of verband houdend met Joodse geschiedenis of cultuur voor of na de Holocaust;
- Menora's in de openbare ruimte; en
- Privéwoningen en –auto's van Joodse individuen.

Net als bij aanvallen gericht tegen personen, kunnen antisemitische aanvallen tegen eigendommen ook zijn gericht tegen eigendommen waarvan men alleen maar denkt dat die gelieerd zijn aan Israël.

Antisemitische aanvallen tegen eigendommen kunnen het volgende omvatten:

- Brandstichting;
- Gooien met explosieven zoals molotovcocktails;
- Stenen door ramen gooien;
- Graffiti op muren, deuren of graven aanbrengen;
- Menora's, synagogen, pelgrimslocaties of aan de Holocaust gerelateerde massagraven beschadigen;
- Grafstenen omvergooien of begraafplaatsen anderszins beschadigen; en
- Swastika's graveren.

Het woord 'Jood' is op zich neutraal. In bepaalde contexten kan het woord als scheldwoord worden gebruikt en bedoeld zijn om te kwetsen. Dit is vooral waarschijnlijk in de context van een daadwerkelijk strafbaar feit.

III. Antisemitische haatmisdrijven in het OVSE-gebied: impact

Elk antisemitisch haatmisdrijf roept de omvang en alomtegenwoordigheid van antisemitisme in een bepaalde maatschappij in herinnering. Omdat elk antisemitisch haatmisdrijf wordt gemotiveerd door vooroordeel, is elke aanval ook een uitdaging van de mensenrechtenprincipes van non-discriminatie en de waardigheid van alle menselijke wezens. Het onderschrijven, accepteren of negeren van uitingen van antisemitisme is daarom onverenigbaar met al lang bestaande OVSE-richtlijnen voor tolerantie en non-discriminatie.

Elk antisemitisch incident geeft aan Joodse mensen en gemeenschappen een signaal af van haat en uitsluiting. Elk antisemitisch haatmisdrijf geeft aanleiding tot gevoelens van angst en onzekerheid bij individuen en in de gemeenschap. Antisemitische haatmisdrijven kunnen in combinatie met andere factoren, zoals gebrek aan ondersteuning door

de overheid, of gebrek aan voldoende financiële middelen voor beveiligingsmaatregelen, resulteren in bredere beveiligingsuitdagingen voor Joodse gemeenschappen. Joodse mensen die gewoon hun dagelijks leven willen leiden (naar school, naar hun werk, op vakantie gaan) en gelovigen die hun godsdienst vrij willen uitoefenen (religieuze kleding dragen, naar de synagoge gaan, Joodse feestdagen vieren), moeten zich zorgen maken over antisemitische haatmisdrijven en de veiligheidsuitdagingen veroorzaakt door antisemitisme.

De impact van veiligheidsuitdagingen op het religieuze leven

Antisemitische haatmisdrijven en veiligheidsuitdagingen kunnen het Joodse religieuze leven en religieuze praktijken op veel manieren verstoren:

- Uit angst voor aanvallen kunnen Joodse mensen afzien van het dragen van religieuze kleding, wat gevolgen heeft voor het recht om hun geloof te belijden;
- Angst voor haatmisdrijven heeft een psychologische impact en kan ertoe leiden dat Joodse mensen hun religieuze identiteit en deelname aan het Joodse religieuze leven in twijfel trekken;
- Omdat Joodse mensen onderweg naar of tijdens bijeenkomsten in synagogen doelwit van aanvallen zijn geweest, heeft de angst voor of het daadwerkelijk hebben ondergaan van antisemitische haatmisdrijven een impact op hun gevoel van veiligheid tijdens deelname aan religieuze praktijken; en
- Angst voor antisemitische haatmisdrijven kan ertoe leiden dat Joodse mensen afzien van het aanbrengen van een mezoeza op de deurstijl van hun huis of het tonen van menora's of andere symbolen.

De impact van veiligheidsuitdagingen op het uiten van Joodse identiteit

De OVSE-lidstaten hebben diepe bezorgdheid geuit over rapporten waaruit blijkt dat Joodse mensen zich niet langer veilig voelen om hun godsdienst te belijden en zich openlijk kenbaar te maken als Joods, in delen van het OVSE-gebied.²² Naast religieuze kleding en symbolen hebben antisemitische haatmisdrijven en veiligheidsuitdagingen een impact op de bereidheid van personen om hun Joodse identiteit te uiten. Joodse mensen kunnen ervan afzien:

- In gesprekken aan te geven dat ze Joods zijn;
- Een Joods symbool aan een halssnoer te dragen;
- Lid te worden van een Joodse organisatie;
- Deel te nemen aan een openbaar Joods evenement;

22 Ibid.

- Openlijk Israël te ondersteunen of zich ermee te identificeren; en
- In het openbaar Hebreeuws of Jiddisch te spreken.

In 2012 heeft het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA) een enquête gehouden in acht Joodse gemeenschappen in Europa (in België, Frankrijk, Duitsland, Hongarije, Italië, Letland, Zweden en het Verenigd Koninkrijk) om de impact van antisemitisme op die gemeenschappen te beoordelen.²³ Hoewel de resultaten van de FRA-enquête per land verschilden, waren de gemiddelde bevindingen per land als volgt:

Bezorgdheid slachtoffer te worden

- 46% van de respondenten was bezorgd in de komende twaalf maanden slachtoffer te worden van verbale antisemitische beledigingen of pesterijen; en
- 43% was bezorgd in de komende twaalf maanden slachtoffer te worden van antisemitisch gemotiveerde fysieke aanvallen.

Vermijding van bepaalde plaatsen

- 23% van de geënquêteerden vermeed uit veiligheidsoverwegingen op zijn minst soms Joodse evenementen of locaties;
- Van degenen die in het afgelopen jaar een antisemitisch incident hadden meegemaakt, vermeed 49% bepaalde plaatsen in de eigen buurt omdat ze zich daar niet veilig voelden; en
- 21% van degenen die geen antisemitisch incident hadden meegemaakt, vermeed deze plaatsen eveneens.

Vermijden om bepaalde dingen te dragen, mee te voeren of te tonen (keppeltje, davidster, mezoza e.d.) waarmee iemand als Joods kan worden herkend

- 28% van de respondenten vermijdt dit te allen tijde;
- 18% doet dit vaak;
- 30% doet dit soms;
- 32% vermijdt dit nooit; en
- In drie van de geënquêteerde landen antwoordde 45 tot 60% van de respondenten 'altijd' of 'vaak'.

23 Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA), 'FRA survey of Jewish people's experiences and perceptions of discrimination and hate crime in European Union Member States' (FRA-enquête onder Joodse mensen naar ervaringen en percepties van discriminatie en haatmisdrijven in lidstaten van de Europese Unie), fra.europa.eu, <<http://fra.europa.eu/en/project/2012/fra-survey-jewish-peoples-experiences-and-perceptions-discrimination-and-hate-crime>>.

De impact van veiligheidsuitdagingen op Joodse culturele instellingen

In de afgelopen jaren hebben Joodse culturele instellingen en musea speciale veiligheidsmaatregelen moeten nemen, vooral na de aanslag op het Joods Museum in Brussel. Het opzetten van een veiligheidsinfrastructuur vereist middelen die anders zouden kunnen worden gebruikt voor cultureel en onderwijs werk.

De impact van veiligheidsuitdagingen op jongeren

Hedendaagse, door antisemitisme gemotiveerde veiligheidsuitdagingen hebben impact op jongeren en kinderen. Met name als jongens en meisjes op een Joodse school zitten die gewapende bescherming en andere voorzorgsmaatregelen vereist, worden zij geconfronteerd met een sfeer van onveiligheid en angst. Het gevaar van een antisemitische aanval kan de mate beperken waarin Joodse kinderen kunnen meedoen aan activiteiten buiten de school.

Uit onderzoek blijkt dat vooral jongeren worden getroffen door antisemitisme en meer kans lopen om:

- Verbale antisemitische beledigingen, pesterijen en fysieke aanvallen te ondergaan;
- Getuige te zijn van antisemitische aanvallen of antisemitische discriminatie te ondergaan;
- Persoonlijk te worden bedreigd, online te worden aangevallen of op een bedreigende manier te worden gevolgd omdat ze Joods zijn; en
- Bepaalde locaties of gebieden te vermijden, of te overwegen om te verhuizen uit angst voor de eigen veiligheid als Jood.²⁴

De impact van veiligheidsuitdagingen op immigratie

In de hiervoor genoemde FRA-enquête is aan respondenten gevraagd of ze in de afgelopen vijf jaar hadden overwogen te emigreren, omdat zij zich als Jood niet veilig voelden in hun land. Bijna één derde (29%) antwoordde dat ze immigratie hadden overwogen. In drie van de geënquêteerde landen beantwoordde 40 tot 48% van de respondenten de vraag bevestigend.

24 Graham, D. and Boyd, J., 'Understanding more about antisemitic hate crime: Do the experiences, perceptions and behaviours of European Jews vary by gender, age and religiosity?' (Verschillen de ervaringen, percepties en gedragingen van Europese Joden op grond van geslacht, leeftijd en godsdienst?), Institute for Jewish Policy Research, 2017. Dit onderzoek is uitgevoerd op verzoek van en met financiering door de ODIHR. De informatie heeft betrekking op de periode 2008-2012.

De verschillende impact van veiligheidsuitdagingen op mannen en vrouwen

Uit onderzoek van het Institute for Jewish Policy Research blijkt dat in het algemeen Joodse vrouwen hun gedrag in reactie op antisemitisme vaker aanpassen, terwijl Joodse mannen vaker antisemitische incidenten ondergaan.

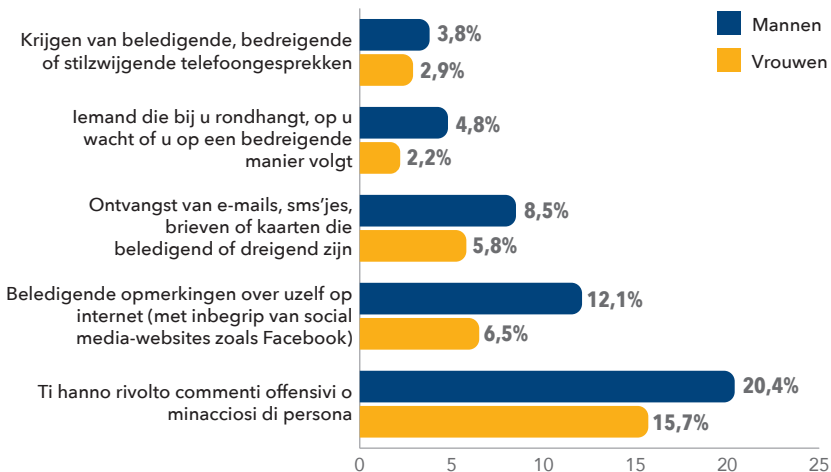
Joodse vrouwen proberen iets vaker dan Joodse mannen:

- Op zijn minst soms het bezoeken van Joodse locaties of evenementen te vermijden omdat zij zich daar als Jood onveilig voelen (24% vrouwen en 21% mannen); en
- Te vermijden hun Joodse identiteit in het openbaar te tonen omdat zij zich onveilig voelen (55% vrouwen en 50% mannen).

Anderzijds is bij Joodse mannen de kans iets groter dan bij Joodse vrouwen dat zij:

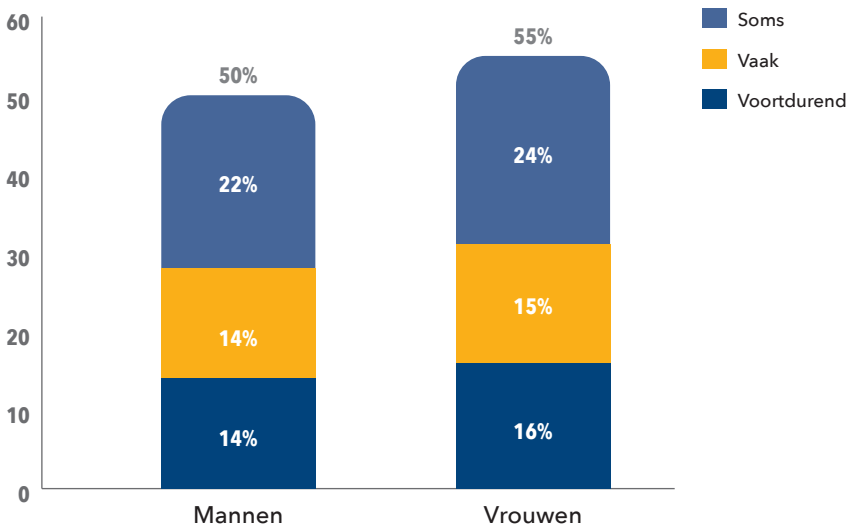
- Verbale antisemitische beledigingen of pesterijen (22% mannen en 19% vrouwen) en fysieke aanvallen (2,1% mannen en 1,1% vrouwen) hebben ondergaan;
- Getuige zijn geweest van antisemitische aanvallen (27,4% mannen, 25,9% vrouwen); en
- Persoonlijk antisemitische discriminatie hebben ondergaan (20% mannen en 18% vrouwen).²⁵

De volgende grafieken, die zijn overgenomen uit genoemd onderzoek, maken duidelijk hoe antisemitisme mannen en vrouwen verschillend beïnvloedt.

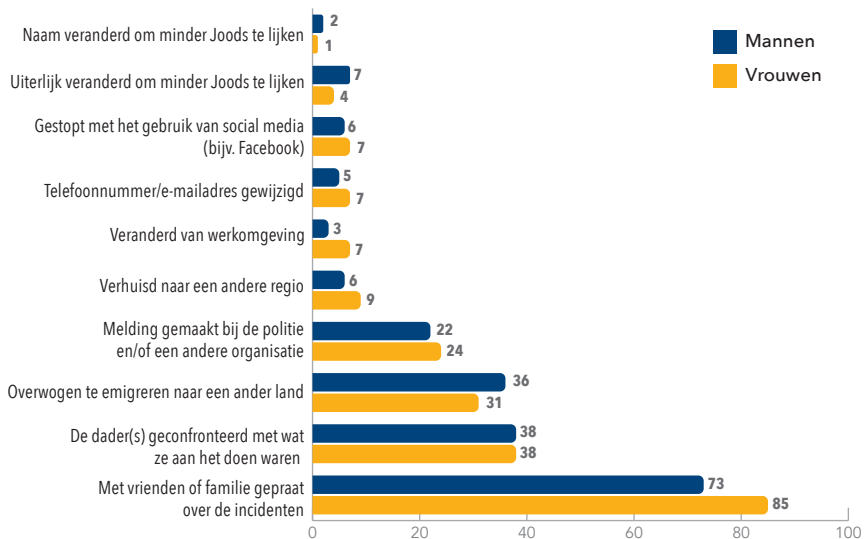

Afbeelding 1. Percentages Joodse mannen en vrouwen die verschillende soorten antisemitische incidenten hebben ondergaan in de afgelopen twaalf maanden. Aan de geënquêteerde personen is gevraagd of zij de voorgaande incidenten hadden ondergaan.

²⁵ Ibid.

Afbeelding 2. Percentages Joodse mannen en vrouwen die hun Joodse identiteit in het openbaar tenminste soms verbergen. Aan de geïnterviewde personen is gevraagd: “Vermijdt u ooit het dragen, vervoeren of tonen van dingen waardoor mensen u in het openbaar als Joods zouden kunnen herkennen, zoals het dragen van een keppeltje, davidster of specifieke kleding of het tonen van een mezoeza?”

Afbeelding 3. Percentages mannen en vrouwen die na een antisemitische ervaring verschillende acties hebben ondernomen.

Effectieve overheidsreacties ontwikkelen

I. Richtlijnen en andere internationale verplichtingen

OVSE- verplichtingen van menselijke dimensie

OVSE-lidstaten hebben antisemitisme herhaaldelijk veroordeeld en zich ertoe verbonden dit te bestrijden. Dat begon met het Document van Kopenhagen van de Conferenties over Veiligheid en Samenwerking in Europa uit 1990, nog voordat de OVSE officieel was opgericht als organisatie.²⁶ In 2007 hebben de OVSE-lidstaten erkend dat “de primaire verantwoordelijkheid om intolerantie en discriminatie aan te pakken berust bij de deelnemende staten, met inbegrip van hun politieke vertegenwoordigers.”²⁷ In 2004 hebben de OVSE-lidstaten zich ertoe verbonden om:

- “Ernaar te streven dat hun juridische systemen een veilige omgeving bevorderen die vrij is van antisemitische pesterijen, geweld of discriminatie op alle gebieden van het leven...;
- Haatmisdrijven te bestrijden die kunnen worden gemotiveerd door racistische, xenofobe en antisemitische propaganda...; en
- Betrouwbare informatie en statistieken te verzamelen en bij te houden over antisemitische misdrijven²⁸

Beslissingen van de ministerraad van de OVSE in 2006 en 2007 aangaande tolerantie en non-discriminatie:

- Roepen op tot “voortzetten van inspanningen door politiek vertegenwoordigers, met inbegrip van parlementariërs, om uitingen van antisemitisme, discriminatie en intolerantie, onder andere tegen... Joden..., krachtig af te wijzen en te veroordelen, en dit ook te doen met betrekking tot gewelddadige uitingen van extremisme in de

26 ‘Document of the Copenhagen Meeting of the Conference on the Human Dimension of the CSCE’ (Document van de bijeenkomst in Kopenhagen van de Conferentie over de menselijke dimensie van de OVSE), 29 juni 1990, Lid 40, <<http://www.osce.org/odihr/elections/14304?download=true>>.

27 OSCE Ministerial Council Decision 10/07, “Tolerance and Non-Discrimination: Promoting Mutual Respect and Understanding” (Beslissing 10/07 van de ministerraad van de OVSE, ‘Tolerantie en non-discriminatie: wederzijds respect en begrip bevorderen’), Madrid, 30 november 2007, <<http://www.osce.org/mc/29452?download=true>>.

28 OSCE Permanent Council Decision 607, ‘Combating anti-Semitism’ (Beslissing 607 van de permanente raad van de OVSE, ‘Antisemitisme bestrijden’), 22 april 2004 <<http://www.osce.org/pc/30980?download=true>>.

context van agressief nationalisme en neonazisme, onder behoud van de vrijheid van meningsuiting;²⁹

- Herbevestigen van “de behoefte aan vastberadenheid van de lidstaten bij de bestrijding van alle acties en uitingen van haat, met inbegrip van haatmisdaden, waarbij enerzijds wordt erkend dat de aanpak hiervan vaak een gemeenschappelijke benadering vereist en anderzijds dat de uitingen en historische achtergrond van elke vorm uniek zijn.”³⁰

In diverse beslissingen van de ministerraad van de OVSE is de behoefte erkend om alomvattende reacties te ontwikkelen op een breed scala aan haatmisdrijven, met inbegrip van antisemitische haatmisdrijven. Bijvoorbeeld, in 2009 hebben de lidstaten zich eraan verbonden om:

- “Betrouwbare gegevens en statistieken te verzamelen, bij te houden en openbaar te maken met voldoende details over haatmisdrijven en gewelddadige uitingen van intolerantie. Dit met inbegrip van het aantal gevallen dat gemeld is bij rechtshandhavingspersoneel, het aantal vervolgingen en de opgelegde vonnissen;
- Waar gepast specifieke, afgestemde wetgeving aan te nemen om haatmisdrijven te bestrijden en doeltreffende straffen te voorzien die rekening houden met de ernst van deze misdrijven;
- Gepaste maatregelen te nemen om slachtoffers aan te moedigen haatmisdrijven te melden, waarbij wordt erkend dat onderrapportering van haatmisdrijven landen belemmert een doelmatig beleid op te stellen. In dit opzicht aanvullende maatregelen en methoden te verkennen om de bijdrage van maatschappelijke organisaties aan de bestrijding van haatmisdrijven te vergemakkelijken;
- Professionele training en capaciteitsopbouwende activiteiten te introduceren of verder te ontwikkelen voor rechtshandhavingspersoneel, parketmagistraten en justitiële ambtenaren die met haatmisdrijven te maken hebben;
- In samenwerking met relevante actoren manieren te verkennen om slachtoffers van haatmisdrijven toegang te bieden tot begeleiding, wettelijke en consulaire bijstand en doelmatige toegang tot de rechter;
- Haatmisdrijven onmiddellijk te onderzoeken, en te waarborgen dat de motieven van degenen die zijn veroordeeld voor misdrijven, worden bevestigd en publiekelijk worden veroordeeld door de relevante autoriteiten en het politiek leiderschap;
- Waar gepast samenwerking op nationaal en internationaal niveau te waarborgen, met inbegrip van relevante internationale instanties en politiediensten, om gewelddadige georganiseerde haatmisdrijven te bestrijden; en

29 Besluit van ministerraad 10/077, op. cit., noot 27.

30 OSCE Ministerial Council Decision 13/06, “Combatting Intolerance and Discrimination and Promoting Mutual Respect and Understanding” (Beslissing 13/06 van de ministerraad van de OVSE, ‘Intolerantie en discriminatie bestrijden en wederzijds respect en begrip bevorderen’), Brussel, 5 december 2006, <<http://www.osce.org/mc/23114?down-load=true>>.

- Bewustzijnsvergroten en educatieve activiteiten te ontplooiën, met name bij rechtshandavingsinstanties, gericht op gemeenschappen en maatschappelijke organisaties die slachtoffers van haatmisdrijven helpen.”³¹

Tijdens de bijeenkomst van de ministerraad in Kiev in 2013 hebben de OVSE-lidstaten ‘het verband tussen veiligheid en volledig respect van vrijheid van gedachte, geweten, godsdienst of geloofsovertuiging’ onderstreept en hun diepe bezorgdheid geuit over ‘voortdurende daden van intolerantie en geweld tegen individuen en religieuze of geloofsgemeenschappen op grond van gedachte, geweten, godsdienst of geloofsovertuiging in de hele wereld’. De ministerraad heeft de lidstaten opgeroepen om:

- “Ernaar te streven intolerantie, geweld en discriminatie op grond van godsdienst of geloofsovertuiging, ook tegen... Joden..., te voorkomen, geweld en discriminatie op religieuze gronden te veroordelen en te trachten aanvallen tegen personen of groepen op grond van gedachte, geweten, godsdienst of geloofsovertuiging te voorkomen en daartegen te beschermen;
- Dialoog tussen religieuze of geloofsgemeenschappen en overheidsinstanties te bevorderen, indien nodig ook over problemen aangaande het gebruik van gebedsruimten en religieuze eigendommen; en
- Beleidsregels aan te nemen om respect voor en bescherming van gebedsruimten en religieuze locaties, religieuze monumenten, begraafplaatsen en heiligdommen tegen vandalisme en vernietiging te bevorderen.”³²

In de Verklaring van de ministerraad van Bazel in 2014, ‘Inspanningen vergroten om antisemitisme te bestrijden’, hebben lidstaten hun ‘ongerustheid over het ontstellende aantal antisemitische incidenten dat blijft plaatsvinden in het OVSE- gebied en een uitdaging blijft voor stabiliteit en veiligheid’ geuit. De ministerraad heeft ook ‘uitingen van antisemitisme, intolerantie en discriminatie jegens Joden’ verworpen en veroordeeld. De ministerraad heeft de OVSE-lidstaten opgeroepen om:

- “Meer te doen om bestaande OVSE-richtlijnen voor toezicht op haatmisdrijven en voor de verzameling van relevante gegevens te implementeren, met inbegrip van door antisemitisme gemotiveerde feiten; en
- Doelmatig, onwettelijk en onpartijdig door antisemitisme gemotiveerde gewelddaden te onderzoeken en de verantwoordelijken te vervolgen”.³³

31 OSCE Ministerial Council Decision 9/09, “Combatting Hate Crimes” (Beslissing 9/09 van de ministerraad van de OVSE, ‘Haatmisdrijven bestrijden’), Athene, 2 december 2009, <<http://www.osce.org/cio/40695?download=true>>.

32 MC Declaration Kyiv 3/13 (Besluit van ministerraad Kiev 8/14), op. cit., noot 2.

33 MC Declaration Basel 8/14 (Besluit van ministerraad Bazel 8/14), op. cit., noot 1.

Internationale mensenrechtenwetgeving en normen van de Verenigde Naties

In de Universele verklaring van de rechten van de mens is vastgelegd dat de fundamentele rechten van de mens universeel beschermd moeten worden.³⁴ Verschillende uitingen van antisemitisme zijn een uitdaging, ondermijning of schending van de fundamentele mensenrechten vastgelegd in de Verklaring, zoals de waardigheid van alle menselijke wezens, vrijheid van godsdienst of geloofsovertuiging en non-discriminatie. Volgens de internationale mensenrechtenwetgeving zijn overheden verplicht de mensenrechten te respecteren, ze te beschermen en eraan te voldoen. Ze hebben deze verplichtingen op zich genomen door de ratificering van internationale mensenrechtenverdragen, zoals het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (ICCPR)³⁵ en het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens (EVRM).³⁶ De verplichting om te respecteren betekent dat de landen zelf de mensenrechten niet mogen beknotten. De verplichting om te beschermen betekent dat landen een positieve plicht hebben om individuen en groepen te beschermen tegen schendingen van de mensenrechten. De verplichting om te voldoen betekent dat overheden positieve actie moeten ondernemen om de bescherming van de mensenrechten voor iedereen te vergemakkelijken.³⁷ Deze verplichtingen zijn direct gerelateerd aan de verantwoordelijkheden van de landen om antisemitisme aan te pakken.

Internationale mensenrechtenverdragen bevatten een aantal bepalingen die bijzonder relevant zijn om antisemitisme aan te pakken. Bijvoorbeeld: in de preambule van het ICCPR worden 'de inherente waardigheid van de menselijke persoon' en het ideaal van 'vrijheid van angst' benadrukt, die beide worden aangetast door antisemitische aanvallen. Het ICCPR en het EVRM bevatten beide het principe van non-discriminatie (met inbegrip van specifiek religieuze discriminatie). Dit principe is een belangrijke voorwaarde om antisemitisme aan te pakken.

Zowel het ICCPR (artikel 6) als het EVRM (artikel 2) verplichten landen om het recht op leven wettelijk te beschermen. Deze bepalingen zijn vooral van belang voor de ergste soorten antisemitische aanvallen, waarbij het leven van individuen wordt weggenomen of bedreigd.

34 UN General Assembly, "Universal Declaration of Human Rights" (Algemene vergadering van de VN, "Universele verklaring van de rechten van de mens"), 10 december 1948, 217 A (III), <http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf>.

35 UN General Assembly, "International Covenant on Civil and Political Rights" (Algemene vergadering van de Verenigde Naties, 'Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten'), 16 december 1966, <<http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx>>.

36 Council of Europe, "European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms" (Raad van Europa 'Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden'), 4 november 1950, <<http://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/0900001680063765>>.

37 Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, "International Human Rights Law" (Bureau van de hoge commissaris van de Verenigde Naties voor de mensenrechten, 'Internationale mensenrechtenwetgeving'), ohchr.org, <<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/InternationalLaw.aspx>>.

Landen zijn volgens het ICCPR (artikelen 18 en 27) en het EVRM (artikel 9) verplicht om het recht op vrijheid van godsdienst of geloofsovertuiging voor allen te respecteren, te beschermen en eraan te voldoen. Het Mensenrechtencomité van de Verenigde Naties, het controleorgaan voor het ICCPR, heeft duidelijk gemaakt dat vrijheid van godsdienst betrekking heeft op een breed scala aan handelingen. Hieronder vallen het bouwen van gebedsruimten, het gebruik van rituele formules en voorwerpen, het tonen van symbolen, het eerbiedigen van feestdagen en het dragen van onderscheidende kleding of hoofdbedekking.³⁸ De verplichting van staten om te voldoen aan deze rechten is uiteraard van toepassing op het Jodendom en andere godsdiensten. In de Verklaring over de eliminatie van alle vormen van intolerantie en discriminatie op grond van geloof of geloofsovertuiging van de Verenigde Naties, wordt gesteld dat landen “alle gepaste maatregelen moeten nemen om intolerantie op grond van godsdienst of andere geloofsovertuigingen te bestrijden”, wat aangeeft dat zij verplicht zijn antisemitisme te bestrijden.³⁹

In artikel 20.2 van het ICCPR wordt voorgeschreven dat ‘iedere vorm van verdediging van nationale, raciale of religieuze haat die een aansporing vormt tot discriminatie, vijandigheid of geweld, wettelijk moet worden verboden’. Het Mensenrechtencomité heeft in zijn Algemene opmerking 22 over het ICCPR verklaard dat deze bepaling een belangrijke waarborg is tegen inbreuk op de rechten van religieuze minderheden en tegen gewelddaden of vervolging gericht tegen deze groepen.⁴⁰ De speciale rapporteur van de VN voor de vrijheid van religie en geloof heeft opgemerkt dat “Staten volgens internationale wetgeving en jurisprudentie... verplicht zijn om het recht van minderheden op vrijheid en uitoefening van godsdienst te waarborgen binnen internationaal afgesproken grenzen. De Staat blijft verantwoordelijk zelfs wanneer schendingen tegen minderheden worden begaan door niet-staatelijke entiteiten zoals extremistische groeperingen. Staten zijn ook verplicht om voorwaarden voor de bevordering van de identiteit, met inbegrip van de religieuze identiteit, van minderheden te bevorderen.”⁴¹

Volgens artikel 2.3 van het ICCPR en artikel 13 van het EVRM zijn landen ook verplicht te waarborgen dat doeltreffende rechtsmiddelen beschikbaar zijn voor mensen van wie de mensenrechten worden geschonden. In de Verklaring van de Verenigde Naties

38 UN Human Right Committee, “General Comment 22 (Mensenrechtencomité van de VN, Artikel 18, 48e sessie, 1993)”, umn.edu, <<http://hrlibrary.umn.edu/gencomm/hrcom22.htm>>.

39 UN General Assembly, Resolution 36/55, “UN Declaration on the Elimination of All Forms of Intolerance and of Discrimination Based on Religion or Belief” (Algemene vergadering van de VN, Resolutie 36/55, ‘Verklaring van de Verenigde Naties over de Eliminatie van alle vormen van intolerantie en discriminatie op grond van geloof of geloofsovertuiging’), paragraaf 4, 25 november 1981, <<http://www.un.org/documents/ga/res/36/a36r055.htm>>. Als resolutie van de Algemene vergadering is de verklaring voor landen niet juridisch bindend, maar scheidt zij wel een internationale norm voor actie.

40 Ibid., paragraaf 9.

41 UN Special Rapporteur on Freedom of Religion or Belief, “Interim report by the Special Rapporteur of the Commission on Human Rights on the elimination of all forms of intolerance and of discrimination based on religion or belief” (Speciaal rapporteur van de VN voor de vrijheid van religie of geloof, ‘Tussentijds verslag van de Speciaal rapporteur van de Commissie voor mensenrechten over de eliminatie van alle vormen van intolerantie en discriminatie op grond van godsdienst of geloofsovertuiging’) 8 september 2000, paragraaf 138, p.29, <<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/637/11/PDF/N0063711.pdf?OpenElement>>.

inzake de grondrechten op rechtsgebied voor slachtoffers van misdrijven en machtsmisbruik⁴² wordt verklaard dat slachtoffers van misdrijven (met inbegrip van slachtoffers van antisemitische misdrijven):

- Moeten worden behandeld met medeleven en respect voor hun waardigheid;
- Recht hebben op de mechanismen voor rechtspraak en op onmiddellijke vergoeding, zoals vastgelegd in de landelijke wetgeving, voor het leed dat zij hebben geleden; en
- Tijdens het juridische proces gepaste hulp krijgen.

Verder wordt in de verklaring gesteld dat slachtoffers recht hebben op een compensatie. Wanneer de compensatie niet volledig kan worden verhaald op de overtreder of verkregen van andere bronnen, moeten landen proberen slachtoffers en hun familie financiële compensatie te bieden. De verklaring bevat andere bepalingen die van bijzonder belang kunnen zijn voor de aanpak van antisemitische aanvallen, waaronder:

- Politie, rechtspraak, gezondheidszorg, sociale diensten en ander betrokken personeel moeten een training krijgen om ze gevoelig te maken voor de behoeften van slachtoffers en moeten richtlijnen krijgen om de juiste hulp snel te kunnen verlenen; en
- Bij de verlening van diensten en hulp aan slachtoffers moet aandacht worden geschonken aan degenen die speciale behoeften hebben vanwege de aard van het toegebrachte leed.

Landen hebben ook bepaalde verantwoordelijkheden voor misdaadpreventie, maar de meeste daarvan zijn niet vastgelegd in internationale mensenrechtenverdragen. De richtlijnen voor misdaadpreventie van de Verenigde Naties⁴³ bevatten aanbevelingen voor doeltreffende misdaadpreventie, zoals:

- “Het is de verantwoordelijkheid van alle overheidsniveaus om een context te scheppen, handhaven en bevorderen waarin relevante overheidsinstellingen en alle segmenten van het maatschappelijk middenveld beter kunnen bijdragen aan de preventie van misdrijven;
- ‘Misdraadpreventie’ omvat de aanpak van angst voor misdrijven;

42 UN General Assembly, Resolution 40/34, “Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power” (Algemene Vergadering van de VN, Resolutie 40/34, ‘Verklaring inzake de grondrechten op rechtsgebied voor slachtoffers van misdrijven en machtsmisbruik’), 29 november 1985, <<http://www.un.org/documents/ga/res/40/a40r034.htm>>.

43 ECOSOC Resolution 2002/13, “The United Nations Guidelines for the Prevention of Crime, Economic and Social Council” (ECOSOC-resolutie 2002/13, ‘Richtlijnen van de Verenigde Naties voor misdaadpreventie, Economische en Sociale Raad’), 2002, bijlage, <https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/crimeprevention/resolution_2002-13.pdf>.

- Betrokkenheid van de gemeenschap en samenwerking/partnerschappen zijn belangrijke aspecten van het concept misdaadpreventie;
- In misdaadpreventiestrategieën moet rekening worden gehouden met de speciale behoeften van kwetsbare leden van de maatschappij;
- De actieve deelname van gemeenschappen en andere maatschappelijke organisaties is een essentieel onderdeel van doeltreffende misdaadpreventie;
- Overheidsstructuren moeten partnerschappen met niet-gouvernementele organisaties voor misdaadpreventie bevorderen; en
- Overheden moeten de capaciteit van gemeenschappen bevorderen om op hun behoeften in te spelen.”

II. Belangrijkste principes

De volgende principes moeten ten grondslag liggen aan de reacties van overheden op antisemitische haatmisdrijven en de aanpak van de veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen. De aanpak van lidstaten van antisemitische haatmisdrijven en veiligheidsuitdagingen moet aan het volgende voldoen:

1. Op rechten gebaseerd

Een op mensenrechten gebaseerde aanpak is een conceptueel kader dat stoelt op internationale mensenrechtennormen, en dat is gericht op de bevordering en bescherming van mensenrechten.⁴⁴ Met betrekking tot antisemitisme moet in een dergelijke aanpak worden erkend dat uitingen van antisemitisme een uitdaging, ondermijning of schending zijn van fundamentele mensenrechtenprincipes, zoals de waardigheid van alle menselijke wezens, vrijheid van godsdienst of geloofsovertuiging en non-discriminatie. De bestrijding van antisemitisme is essentieel voor de bevordering en bescherming van de mensenrechten van de betreffende personen en gemeenschappen.

Een op mensenrechten gebaseerde aanpak van de veiligheidsuitdagingen waarmee Joodse gemeenschappen worden geconfronteerd, moet daarom zijn gebaseerd op het besef dat OVSE-lidstaten verplicht zijn religieuze gemeenschappen te beschermen tegen aanvallen volgens verschillende internationale bepalingen, zoals hiervoor uiteengezet. Een dergelijke aanpak waarborgt dat alle maatregelen tegen antisemitische aanvallen volledig zijn afgestemd op internationale mensenrechtenstandaarden en verwante normen.

44 Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, “Frequently Asked Questions on a Human Rights-Based Approach to Development Cooperation” (Bureau van de hoge commissaris van de Verenigde Naties voor de mensenrechten, ‘Veelgestelde vragen over een op mensenrechten gebaseerde aanpak van ontwikkelings-samenwerking’), New York en Genève, 2006, p.15, < <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FAQen.pdf>>.

2. Op slachtoffers gericht

De OVSE-lidstaten hebben een op de slachtoffers gerichte aanpak tegen haatmisdrijven en discriminatie gekozen.⁴⁵ Bij een dergelijke aanpak staat het slachtoffer van het antisemitische haatmisdrijf centraal. De perceptie en beleving van het slachtoffer worden erkend en bijzonder belang wordt gehecht aan de rechten en behoeften van het slachtoffer. De op de slachtoffers gerichte aanpak benadrukt het bewustzijn van de invloed die antisemitische haatmisdrijven hebben op Joodse personen en gemeenschappen. Zelfs als het doelwit van een antisemitisch misdrijf een gebouw is, wordt een signaal aan de hele gemeenschap afgegeven.

De Verenigde Naties hebben ook het belang erkend van een op het slachtoffer gerichte aanpak om schending van mensenrechten te voorkomen. Zo heeft de Hoge Commissaris voor de mensenrechten aanbevolen dat er voorzieningen moeten zijn getroffen om slachtoffers doeltreffende rechtsmiddelen te bieden. Ook heeft hij/zij het belang onderstreept van effectieve toezichtmechanismen om te controleren op feitelijke en potentiële schendingen.⁴⁶

Verder wordt in EU-richtlijn 2012/29/EU – waarin minimumnormen zijn vastgelegd voor de rechten, ondersteuning en bescherming van misdaadslachtoffers – bepaald dat personen die het slachtoffer zijn van een misdrijf, met respect moeten worden behandeld en gepaste bescherming, ondersteuning en toegang tot rechtshulp moeten krijgen.⁴⁷

3. Zonder discriminatie

Op grond van internationale mensenrechtenverdragen moeten landen waarborgen dat alle individuen die zich op hun grondgebied bevinden en onderworpen zijn aan hun jurisdictie, hun mensenrechten zonder onderscheid of enigerlei vorm van discriminatie kunnen uitoefenen.⁴⁸ Het land moet daarom waarborgen dat overheidsmedewerkers zich niet inlaten met bevooroordeelde of discriminerende handelingen of nalatigheden jegens Joodse individuen of gemeenschappen. Het is onverenigbaar met het beginsel van non-discriminatie om Joodse gemeenschappen bescherming te onthouden vanwege bevooroordeelde opvattingen over Joden; om antisemitische haatmisdrijven niet te erkennen, registreren of melden vanwege bevooroordeelde opvattingen over Joden; of om de geloofwaardigheid van een Joods slachtoffer of een Joodse getuige in twijfel te trekken vanwege bevooroordeelde opvattingen over Joden.

45 MC Declaration Athens 9/09 (Besluit van ministerraad Athene 8/14), op. cit., noot 31.

46 United Nations High Commissioner for Human Rights, "The Role of Prevention in the Promotion and Protection of Human Rights" (Hoge commissaris van de Verenigde Naties voor de mensenrechten, 'De rol van preventie voor de bevordering en bescherming van mensenrechten'), A/HRC/30/20, 16 juli 2015.

47 "Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA" ('Richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van Europa van 25 oktober 2012, waarin minimumnormen zijn vastgelegd voor de rechten, ondersteuning en bescherming van misdaadslachtoffers, en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JHA van de Raad'), 25 oktober 2012, <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=O-J:L:2012:315:0057:0073:EN:PDF>>.

48 Zie bijvoorbeeld ICCPR, artikel 2.1 en EVRM, artikel 14.

4. Participatief

Kansen scheppen om de stemmen van slachtoffers van antisemitisme te horen, is essentieel voor de ontwikkeling van reacties van de overheid op antisemitische haatmisdrijven, en voor de beoordeling van de veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen. Belangrijke belanghebbenden die zijn getroffen door antisemitische haatmisdrijven en veiligheidsbedreigingen, moeten een actieve rol spelen bij het ontwikkelen en verbeteren van beleidsregels. Dit door hun ervaringen te delen, hun behoeften naar voren te brengen en conceptmaatregelen en relevante actieplannen te commentariëren. De personen die voor deelname aan dit proces worden uitgenodigd, moeten divers en pluralistisch zijn en een breed scala aan belanghebbenden vertegenwoordigen, zodat gelijkkelijk rekening wordt gehouden met mannen en vrouwen, alle leeftijdsgroepen en alle standpunten.

5. Gedeeld

Het startpunt voor de ontwikkeling van reacties van de overheid en het maatschappelijk middenveld moet liggen in de erkenning dat antisemitisme een gedeelde bezorgdheid is. Hoewel antisemitisme het grootste effect heeft op het leven van Joodse mensen, moet het probleem door de maatschappij in haar geheel worden erkend en aangepakt, in plaats van alleen door de gemeenschappen die het doelwit zijn. De aanpak van antisemitisme is een mensenrechtenprobleem waarvoor een scala aan overheidsinstanties en niet-gouvernementele instanties verantwoordelijk is. Sterke coalities van uiteenlopende maatschappelijke organisaties en officiële instellingen, zijn het best gepositioneerd om antisemitisme te bestrijden. Dit als een speciale uitdaging die kan worden aangepakt samen met andere gedeelde problemen, zoals racisme en vreemdelingenhaat.

6. Samenwerking

Het partnerschapsprincipe is een belangrijke steunpilaar van iedere poging om vooroordeel aan te pakken en te reageren op haatmisdrijven. Verschillende belanghebbenden (met name deskundigen van de overheid en uit de Joodse gemeenschap) kunnen op elkaars expertise voortbouwen en de handen ineenslaan om het probleem vanuit verschillende invalshoeken op internationaal, nationaal en lokaal niveau aan te pakken. Het openen van communicatiekanalen, coördineren en samenwerken met de maatschappelijke organisaties moet een vast onderdeel zijn van elk overheidsbeleid dat wordt ontwikkeld om te reageren op antisemitische haatmisdrijven en om de veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen aan te pakken.

7. Empathisch

Een empathische reactie op antisemitisme is een erkenning van de kwetsbaarheid van Joodse personen en bevestigt hun beleving als slachtoffer. Een straat die voor een niet-Joods iemand veilig lijkt, kan een veiligheidsuitdaging zijn voor iemand die als Jood wordt geïdentificeerd. Het tonen van empathie betekent dat men erkent en probeert te begrijpen wat de gevoelens van onveiligheid en kwetsbaarheid zijn, die Joodse mensen kunnen hebben als gevolg van antisemitische aanvallen.

Antisemitische aanvallen hebben een emotioneel effect op slachtoffers, hun familie en hun gemeenschappen. In een reactie op een aanval moeten overheidsmedewerkers het perspectief in gedachten houden van degenen die zijn getroffen en tot slachtoffer gemaakt. Overheidsmedewerkers moeten begrijpen dat het antisemitische haatmisdrif in kwestie misschien alleen maar het laatste voorbeeld is van diverse andere manieren waarop het slachtoffer antisemitisme heeft ondervonden. Training en maatregelen om het bewustzijn te verhogen, kunnen overheidsmedewerkers de kans bieden om meer te weten te komen over het effect van antisemitisme op het leven van slachtoffers.

8. Genderbewust

Overheidsmaatregelen om antisemitische haatmisdriften en de veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen aan te pakken moeten genderbewust zijn. Mannen en vrouwen moeten gelijk worden behandeld en er moet rekening worden gehouden met de genderimplicaties van elke getroffen maatregel. Het is belangrijk er rekening mee te houden dat mannen en vrouwen antisemitische haatmisdriften en het effect ervan op verschillende manieren kunnen beleven. Bovendien kunnen sommige haatmisdriften zijn gemotiveerd door zowel gendervooroordeel als antisemitisme. Verder worden sommige soorten antisemitische beledigingen vaker gebezigd tegen mannen dan tegen vrouwen en omgekeerd.

9. Transparant

Overheden moeten duidelijk en transparant zijn over de manier waarop zij antisemitisme en antisemitische haatmisdriften willen aanpakken. Het delen van relevante actieplannen en statusrapporten met de getroffen gemeenschappen en het grote publiek, is een manier om overheidsinspanningen transparant te maken. Gegevens over haatmisdriften in toegankelijke vorm eenvoudig beschikbaar maken is een ander aspect van transparantie. Regelmatig overleg tussen wetshandhavinginstanties en Joodse gemeenschappen, kan vooral op lokaal niveau waarborgen dat politiestrategieën transparant zijn, en dat de door haatmisdriften getroffen gemeenschappen volledig op de hoogte blijven van plannen en ontwikkelingen. Het kan hierbij mede gaan om het delen van relevante dreigingsanalyses met Joodse gemeenschappen. Overleg geeft gemeenschappen ook de gelegenheid om feedback te geven en overheidsinstanties te helpen hun reacties op haatmisdriften doeltreffender te maken. Transparantie is ook een belangrijk leidend beginsel voor overheidsinspanningen om in samenwerking met het maatschappelijk middenveld te komen tot een frequentere melding van haatmisdriften, als stap om het probleem doeltreffender aan te pakken.

10. Holistisch

OVSE-lidstaten hebben het belang erkend van een alomvattende aanpak van intolerantie, met inbegrip van antisemitisme.⁴⁹ In het licht hiervan is het duidelijk dat de aanpak van antisemitische haatmisdrijven en de veiligheidsuitdagingen van Joodse gemeenschappen slechts een deel van de oplossing zijn. Investering in specifieke educatieve initiatieven om antisemitisme te voorkomen en bevordering van coalities tussen maatschappelijke organisaties zijn ook belangrijke aspecten van een langetermijnoplossing. Een complex probleem zoals antisemitisme vereist een alomvattende, holistische aanpak.

Verder moet de bestrijding van antisemitisme deel uitmaken van een bredere, holistische aanpak van alle vormen van intolerantie en discriminatie. Erkenning van en betrokkenheid bij de specifieke geschiedenis en eigentijdse uitingen van antisemitisme, moeten worden opgevat en gebruikt als een middel om de vrijheid en waardigheid van alle menselijke wezens te bevorderen. Concentratie op antisemitisme betekent niet dat een holistische aanpak van de bredere problemen van intolerantie en discriminatie wordt losgelaten. Veel onderdelen van een doeltreffend overheidsbeleid tegen antisemitische haatmisdrijven kunnen ook worden gebruikt tegen haatmisdrijven die op andere vooroordelen zijn gebaseerd.

III. Praktische stappen

1. Het probleem erkennen

Om de veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen te waarborgen en antisemitische haatmisdrijven aan te pakken, moeten overheden in eerste instantie erkennen dat antisemitisme een uitdaging is die een bedreiging vormt voor de stabiliteit en veiligheid, en dat antisemitische incidenten een snelle reactie vereisen. Deze erkenning moet zijn gebaseerd op begrip van de vele manieren waarop antisemitisme tot uiting komt.

Het maatschappelijk middenveld, met inbegrip van universitair deskundigen en onderzoekers, kan overheden ondersteunen. Dit door onafhankelijke, deskundige adviezen en inzichten te geven over de alomtegenwoordigheid en uitingen van antisemitisme, en tevens door doeltreffende manieren te formuleren om antisemitisme te bestrijden. Door het probleem officieel te erkennen, kunnen overheden duidelijk maken dat het niet de verantwoordelijkheid van Joodse gemeenschappen is om antisemitisme te voorkomen, te bestrijden en aan te pakken. Deze erkenning kan tegelijkertijd ook dienen als aanmoediging voor de Joodse gemeenschap om zorgen in verband met antisemitisme te delen.

⁴⁹ Besluit van ministerraad 10/077 Madrid, op. cit., noot 27.

Aanbeveling:

Hoewel overheden het probleem van antisemitisme wellicht erkennen, hebben ze soms gebrek aan gegevens om een empirisch onderbouwde reactie te ontwikkelen. Overheden kunnen onderzoek financieren om statistisch verantwoorde gegevens te verzamelen over de alomtegenwoordigheid van antisemitisme en om doeltreffende tegenmaatregelen te ontwikkelen.

Voorbeelden van goede praktijken:

Het actieplan tegen antisemitisme 2016-2020 van de Noorse regering voorziet dat het "Ministerie van plaatselijk bestuur en modernisering middelen toewijst voor een onderzoeksprogramma naar antisemitisme en Joods leven in het hedendaagse Noorwegen. Het doel is het algemene onderzoek naar dit onderwerp te versterken."⁵⁰

In Duitsland is op verzoek van de Duitse Bundestag een onafhankelijke groep deskundigen op het gebied van antisemitisme opgericht met als doel antisemitisme te bestrijden en het Joodse leven in Duitsland te bevorderen. De groep heeft een rapport geschreven waarin dieper wordt ingegaan op de uitgangspunten van antisemitisme in Duitsland, de genuanceerde aard van antisemitisme wordt verklaard en aanbevelingen worden gedaan voor overheidsmaatregelen. De aanbevelingen in het rapport zijn een richtlijn voor het beleid van de federale overheid om antisemitisme te bestrijden.⁵¹

Erkenning dat antisemitisme een uitdaging is, kan ook dienen als basis voor een kritische blik op en beoordeling van bestaande preventie- en reactiemechanismen. Erkenning van het probleem kan een discussie op gang brengen over de extra stappen die vereist zijn om de veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen aan te pakken en effectiever te reageren op antisemitische haatmisdrijven.

Het is belangrijk dat overheidsinstanties van alle niveaus het probleem erkennen. Hoewel eerstelijns politieagenten vermoedelijk het eerste contactpunt zijn bij een antisemitische aanval, vereist een doeltreffende, holistische reactie ook stappen van ambtenaren en politieke leiders.

"Antisemitisme wordt altijd en overal zonder enige uitzondering aan de kaak gesteld." - Amber Rudd, Minister van Binnenlandse Zaken, Verenigd Koninkrijk

In sommige OVSE-lidstaten hebben parlementariërs het initiatief genomen om uitdagingen gesteld door antisemitisme op de nationale agenda te zetten, met inbegrip van veiligheidsproblemen. Andere landen hebben van het probleem een prioriteit gemaakt door intergouvernementele werkgroepen op te richten, om zo verschillende aspecten

50 "Action plan against antisemitism 2016-2020", Norwegian Ministry of Local Government and Modernisation ('Actieplan tegen antisemitisme 2016-2020', Noors ministerie van plaatselijk bestuur en modernisering), december 2016, <<https://www.regjeringen.no/contentassets/dd258c081e6048e2ad0cac9617abf778/action-plan-against-antisemitism.pdf>>.

51 "Expertenkreis Antisemitismus" (Deskundigen over antisemitisme), bmi.bund.de, <http://www.bmi.bund.de/DE/Themen/Gesellschaft-Verfassung/Gesellschaftlicher-Zusammenhalt/Expertenkreis%20Antisemitismus/expertenkreis-antisemitismus_node.html>.

van de uitdaging aan te pakken, inspanningen te coördineren en wederzijds vertrouwen op te bouwen tussen Joodse gemeenschappen, politiek vertegenwoordigers en ambtenaren. Een andere mogelijkheid is een permanent forum op te richten dat bestaat uit overheidsmedewerkers, veiligheidsdiensten, leiders van de maatschappelijke organisaties en gemeenschapsleiders, om problemen in verband met antisemitisme te identificeren.

“OVSE-lidstaten hebben zich ertoe verbonden een scala aan acties te ondernemen, om antisemitisme aan te pakken en een veilige omgeving zonder antisemitisch geweld te bevorderen. Daarom is het belangrijk dat regeringsleiders snel en krachtig van zich laten horen wanneer er sprake is van antisemitische incidenten en andere haatmisdrijven. Zij verkeren in de beste positie om aan het grote publiek een signaal af te geven dat antisemitisme en andere vormen van intolerantie geen plaats hebben in onze maatschappij.”

- *Doris Barnett, lid van de Duitse Bundestag, penningmeester van de parlementaire vergadering van de OVSE*

Er staan overheden en parlementariërs verschillende andere manieren ter beschikking om de uitdagingen van antisemitisme te erkennen:

- Bewustzijn laten blijken dat antisemitisme op subtiele, gecodeerde manieren tot uiting kan komen, en zorgen dat deze uitingen worden herkend, aan het licht gebracht en veroordeeld;
- Deskundigheidsadviezen en aanbevelingen van academici en onderzoekers aanvragen, om het begrip van het probleem door de overheid te verbeteren;
- Erkennen dat Joodse gemeenschappen het doelwit zijn van terroristen, en Joodse gemeenschappen en instellingen opnemen in lijsten met mogelijke zachte doelwitten van terroristische aanslagen;
- Een juridisch kader ontwikkelen dat de overheid in staat stelt om de veiligheidsuitdagingen van Joodse gemeenschappen doeltreffend aan te pakken, in samenwerking met Joodse gemeenschappen.

De Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie (ECRI) van de Raad van Europa (ECRI) raadt de overheden van lidstaten het volgende aan:

- Hoge prioriteit geven aan de strijd tegen antisemitisme, door alle vereiste maatregelen te nemen om alle uitingen ervan te bestrijden, ongeacht de oorsprong ervan;
- Zorgen dat acties gericht op de bestrijding van antisemitisme ondergebracht worden waar ze horen: bij acties gericht op de bestrijding van racisme;
- Zorgen dat de strijd tegen antisemitisme wordt gevoerd op alle administratieve niveaus (nationaal, regionaal, lokaal), en de betrokkenheid faciliteren van een breed spectrum van actoren uit diverse maatschappelijke sectoren (politiek, juridisch, economisch, sociaal, religieus, educatief) bij deze strijd.⁵²

52 ECRI General Policy recommendation No 9, “The fight against antisemitism” (Algemene beleidsaanbeveling nr. 9 van de ECRI, ‘De strijd tegen antisemitisme’), 25 juni 2004, <https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/activities/GPR/EN/Recommendation_N9/Rec.09%20en.pdf>.

Met Joodse gemeenschappen een dialoog aangaan over de veiligheidsbehoeften en uitdagingen waarmee ze te maken hebben, is een andere manier waarop overheden kunnen erkennen dat Joodse instellingen en gemeenschappen in het verleden doelwit zijn geweest van aanvallen en daarom bescherming nodig hebben.

2. Beveiligingsrisico's beoordelen en aanvallen voorkomen

Een samenwerkingsproces waarbij de Joodse gemeenschap betrokken is, kan de meest doeltreffende manier zijn om de veiligheidsrisico's van de gemeenschap te beoordelen en aanvallen te voorkomen. Communicatiekanalen tot stand brengen is niet alleen belangrijk voor de doeltreffende uitwisseling van informatie over potentiële dreigingen, maar ook voor de ontwikkeling van langetermijnstrategieën.

Goed ontwikkelde communicatiekanalen kunnen ook essentieel zijn tijdens noodsituaties. Transparantie bij het delen van gegevens kan de vertrouwensband tussen beampten en leden van de gemeenschap versterken. Informatie uit de gemeenschap kan veiligheidsdiensten helpen hun risicobeoordelingen te verbeteren, en zich te richten op problemen van bijzonder belang. Tegelijkertijd kan informatie die door de veiligheidsdiensten wordt gedeeld, de gemeenschap helpen de juiste preventieve stappen te nemen.

Aanbeveling:

Overheden moeten overwegen een samenwerkingsproces in te stellen waarbij de Joodse gemeenschap betrokken is, om de veiligheidsbehoeften van de gemeenschap te beoordelen en manieren te vinden om aanvallen te voorkomen.

Voorbeeld van good practices:

De overheid en politie van het Verenigd Koninkrijk hebben een op nauwe samenwerking gebaseerde aanpak ontwikkeld om antisemitisme te bestrijden: door nauw samen te werken met de Community Security Trust (CST), de Britse antisemitismewaakhond.

In 2016 heeft de CST een overeenkomst tot uitwisseling van informatie getekend met de National Police Chief's Council (NPCC) om gegevens over antisemitische incidenten en misdrijven te delen. De CST is ook lid van de intergouvernementele werkgroep over antisemitisme, waarin vertegenwoordigers van relevante overheidsafdelingen en Joodse organisaties met elkaar overleggen. Bovendien beheert de CST de overheidssubsidies waarmee bewakers bij Joodse scholen worden gefinancierd.

Politie en CST delen ook beoordelingen van veiligheidsdreigingen, en werken samen door gezamenlijke patrouilles en oefeningen te houden, antisemitische haatmisdrijven te onderzoeken en regelmatig te overleggen.

Officiële instellingen of informele platforms oprichten voor vertegenwoordigers van de Joodse gemeenschap om hun veiligheidsbehoeften en zorgen op regelmatige basis te kunnen uiten, kan de gemeenschap geruststellen en de veiligheidsautoriteiten helpen. Het kan ook een stap zijn om te voldoen aan overheidsverplichtingen om de

mensenrechten van Joodse gemeenschappen te beschermen. Door samen te werken kunnen overheidsmedewerkers en vertegenwoordigers uit de Joodse gemeenschap de veiligheidsbehoeften van de gemeenschap en haar instellingen (zoals scholen en synagogen) beter beoordelen, en de vereiste stappen nemen om potentiële doelwitten adequaat te beschermen.

Er zijn verschillende praktische stappen die overheden kunnen zetten om goede communicatie met Joodse gemeenschappen over veiligheidskwesties te garanderen:

- Gebruikmaken van beschikbare gegevens over haatmisdrijven, om misdaadpatronen en 'hotspots' voor aanvallen te identificeren;
- Joodse gemeenschappen raadplegen, om spanningen te volgen en te anticiperen op antisemitisch geweld;
- Bij alle relevante politie- en veiligheidsdiensten een verbindingsfunctionaris voor de Joodse gemeenschap aanstellen;
- De Joodse gemeenschap altijd informeren wanneer een specifieke dreiging is geïdentificeerd, en wanneer het dreigingsniveau is gewijzigd;
- Een dialoog aangaan met organisaties uit de Joodse gemeenschap, om te waarborgen dat veiligheidsmaatregelen zinvol zijn voor de gemeenschap en verder worden ontwikkeld door feedback uit de gemeenschap; en
- Een bedreigings- en risicoanalyse voor voorzieningen in de Joodse gemeenschap uitvoeren en updaten, en deze gebruiken als basis voor politiewerk.

Om politiestrategieën te ontwikkelen, kunnen overheidsmedewerkers ook organisaties uit lokale Joodse gemeenschappen en maatschappelijke organisaties raadplegen, over specifieke contexten die kunnen leiden tot antisemitische aanvallen. Dit zonder te concluderen dat dergelijke aanvallen alleen in die contexten optreden. Ook maatschappelijke organisaties die toezicht houden op antisemitisme, kunnen voor overheden belangrijke gesprekspartners zijn om uitdagingen en potentiële bedreigingen te identificeren.

De politie moet samenwerken met de lokale Joodse gemeenschap en haar veiligheidspersoneel, om zo advies en hulp te bieden bij de implementatie van preventieve veiligheidsmaatregelen afgestemd op het ingeschatte dreigingsniveau, zodat:

- Gemeenschapsgebouwen (zoals synagogen, scholen of kantoren) worden doorzocht voordat ze worden gebruikt;
- Joodse scholen en synagogen een externe, zichtbare beveiliging hebben wanneer daar mensen aanwezig zijn;
- Veiligheidspersoneel van de gemeenschap en de politie alert blijven op verdachte personen, voorwerpen en activiteiten in de buurt van gemeenschapsgebouwen;

- Toegang tot parkeergarages wordt gecontroleerd en beperkt tot bekende voertuigen. Alle voertuigen moeten op slot zitten wanneer ze niet worden gebruikt;
- Alle buitendeuren zijn gesloten en beveiligd tegen ongeautoriseerde toegang, terwijl eenvoudige toegang voor evacuatie in noodsituaties wordt gegarandeerd;
- Binnendeuren zijn gesloten en beveiligd wanneer ze niet in gebruik zijn, terwijl goede uitgangen voor evacuatie in noodsituaties worden gegarandeerd;
- Stafpersoneel en bezoekers niet kunnen samenscholen buiten gemeenschapsgebouwen en bezoekers, en deelnemers worden aangemoedigd zich zo snel mogelijk te verspreiden;
- Vergrendelingsprocedures waarborgen dat alle ramen en deuren veilig worden afgesloten;
- Beveiligingsapparatuur (alarmen, buitenverlichting en bewakingscamera's) regelmatig wordt gecontroleerd, de lenzen van de bewakingscamera's schoon zijn en de videoapparatuur beelden goed registreert;
- De beelden van bewakingscamera's worden gevolgd wanneer gebouwen in gebruik zijn; en
- Poststukken en leveranties grondig worden gecontroleerd voordat ze worden geopend, onder andere met röntgenstraling en metaaldetectoren.

3. Bewustzijn verhogen

Op de lange termijn kunnen antisemitische haatmisdrijven en de veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen alleen efficiënt worden aangepakt, als de vooroordelen waarop aanvallen op Joodse gemeenschappen en locaties berusten, holistisch worden benaderd. Dit vereist niet alleen aandacht voor de effecten van antisemitisme, maar ook voor de manier waarop daders worden blootgesteld aan antisemitische overtuigingen, en waarom ze deze onderschrijven. Bewustmaking is daarom een belangrijk element van de aanpak van antisemitische aanvallen.

Bewustmaking kan vele vormen aannemen. Onderwijsprogramma's kunnen erg belangrijk zijn. Deze programma's kunnen gericht zijn op jongeren, overheidsmedewerkers en het grote publiek. Onderwijs en training kunnen nuttig zijn voor mensen die betrokken zijn bij het begrijpen, elimineren en afwijzen van antisemitische vooroordelen. Op hoger niveau kunnen parlementaire hoorzittingen over antisemitisme het bewustzijn verhogen door het probleem op de nationale agenda te zetten.

Aanbeveling:

Programma's ontwikkelen die zijn gericht op overheidsmedewerkers, jongeren en het grote publiek om het bewustzijn en begrip van antisemitisme te verhogen.

Voorbeeld van goede praktijken:

In Duitsland heeft het federale ministerie voor familie zaken, senioren, vrouwen en jongeren een landelijk programma 'Tolerantie bevorderen, competentie versterken' ontwikkeld, dat het streven naar tolerantie en diversiteit op lokaal, regionaal en nationaal niveau stimuleert. Het programma ondersteunt lokale actieplannen, waarin actoren uit lokale gemeenschappen en maatschappelijke organisaties (zoals religieuze of geloofsgemeenschappen, verenigingen en jongeren) nauw samenwerken om strategieën tegen vreemdelingenhaat en antisemitisme te ontwikkelen. Verder ondersteunt het programma meer dan vijftig modelprojecten, die onder andere zijn gericht op thematische gebieden van historisch en eigentijds antisemitisme, en op de omgang met diversiteit en verschil in het basisonderwijs. In deze projecten worden nieuwe ideeën en methoden ontwikkeld en getest voor preventieve activiteiten, met als doel tolerantie bij kinderen en jongeren te bevorderen.⁵³

De media kunnen belangrijke partners zijn om het bewustzijn van antisemitisme te vergroten. Media nemen een unieke positie in om het grote publiek te mobiliseren en informeren over de alomtegenwoordigheid van antisemitisme en het effect ervan op Joodse gemeenschappen. De media betrekken als strategische partners bij overheidsinspanningen om antisemitisme te bestrijden en veroordelen, kan aanzienlijke voordelen opleveren voor de bewustmaking van het grote publiek.

Gerichte training, capaciteitsopbouwende programma's en rondetafelgesprekken georganiseerd op lokaal, nationaal en internationaal niveau kunnen bijdragen aan meer bewustmaking.

Bewustmakingscampagnes en -maatregelen kunnen op het volgende zijn gericht:

- Begrip van de specifieke kenmerken van eigentijds antisemitisme – ook in verband met Israël – vergroten. Bewustmakingsmaatregelen bedoeld voor rechtshandhavingsfunctionarissen kunnen op specifieke aspecten gericht zijn. Maatregelen gericht op het grote publiek kunnen juist betrekking hebben op het bredere spectrum van antisemitische uitingen;
- Duidelijk maken dat antisemitische haatmisdrijven niet plaatsvinden in het luchtledige. Het tegendeel is het geval: antisemitische uitingen online en offline, in openbare debatten en alledaagse situaties, vormen de achtergrond van veel aanvallen. Een belangrijke boodschap kan zijn dat iedereen eraan kan bijdragen een klimaat te scheppen waarin antisemitische uitingen aan de kaak worden gesteld;

53 "Das Bundesprogramm "TOLERANZ FÖRDERN - KOMPETENZ STÄRKEN" (Tolerantie bevorderen, competentie versterken), bmf.sj.de, 24 januari 2014, <<https://www.bmf.sj.de/bmf.sj/aktuelles/alle-meldungen/das-bundesprogramm--toleranz-foerdern---kompetenz-staerken-/88656?view=DEFAULT>>.

- Benadrukken dat uitingen van antisemitisme een gevaar zijn voor kernwaarden en mensenrechtenprincipes essentieel voor vrije en democratische samenlevingen. Een belangrijke boodschap kan zijn de gehele samenleving op te roepen verantwoordelijkheid te nemen voor het beëindigen van antisemitisme, in plaats van dit te zien als een probleem dat door Joodse gemeenschappen moet worden opgelost. Het is belangrijk te signaleren dat antisemitisme gevolgen heeft voor iedereen;
- Aandacht besteden aan persoonlijke verhalen, om het effect te illustreren dat antisemitisme heeft op het alledaagse leven van Joodse jongeren, mannen en vrouwen, ongeacht of zij hun godsdienst actief belijden;
- Persoonlijke, weinig bekende verhalen publiekelijk onder de aandacht brengen, om zo te kunnen dienen als inspirerende voorbeelden om actie te ondernemen tegen antisemitisme; en
- De aandacht vestigen op het bruisende culturele, religieuze en educatieve leven van de lokale Joodse gemeenschap, die een veilige omgeving nodig heeft om te bloeien.

4. Vertrouwen opbouwen tussen de overheid en Joodse gemeenschappen

Sommige stappen die zijn behandeld in de vorige delen (het probleem van antisemitisme erkennen; veiligheidsrisico's beoordelen in samenwerking met de Joodse gemeenschap; bewustmaking van het publiek vergroten) zijn ook belangrijk om vertrouwen te kweken tussen Joodse gemeenschappen en overheden. Tegelijkertijd kunnen ook veel andere stappen bijdragen aan meer vertrouwen. Raadplegingskanalen ontwikkelen, samenwerken en coördinatie kunnen erg belangrijk zijn. Een dergelijke samenwerking officieel institutionaliseren, bijvoorbeeld in de vorm van een memorandum van overeenstemming, kan een doeltreffende manier zijn om vertrouwen te kweken.

Aanbeveling:

Schep vertrouwen door officiële samenwerkingskanalen tot stand te brengen tussen Joodse gemeenschappen en overheden.

Voorbeeld van good practices:

In Hongarije ligt een Verklaring van nationale samenwerking tussen de Hongaarse overheid en de Joodse gemeenschap van Hongarije ten grondslag aan de samenwerking tussen de Joodse gemeenschap en de overheid. Hierin wordt verklaard dat de overheid het principe van nultolerantie volgt ten aanzien van antisemitisme, en dat de overheid verantwoordelijk is voor de veiligheid van de Joodse gemeenschap. De verklaring voorziet ook in regelmatig overleg tussen de overheid en de Joodse gemeenschap, via rondetafelgesprekken waarbij veiligheidsproblemen vaak op de agenda staan.

Verder voorziet de samenwerking in financiële steun van de overheid: voor de nieuwe alarmcentrale en technische apparatuur van de gemeenschap, politieversteuning tijdens religieuze evenementen en Joodse feestdagen, en regelmatige politiepatrouilles in de buurt van Joodse instellingen in Boedapest.

De politie verzorgt bovendien permanente bescherming van de synagoge aan de Dohánystraat, de grootste synagoge van Europa. Verder is er een permanent politiestation in het hoofdkantoor van de Joodse gemeenschap.

Een van de belangrijkste stappen die overheidsmedewerkers kunnen zetten om vertrouwen te kweken, is het bezoeken van Joodse instellingen en het onderhouden van regelmatige contacten met deskundigen uit de Joodse gemeenschap. Dergelijke contacten stellen overheidsmedewerkers in staat meer te weten te komen over de uitdagingen die antisemitisme stelt, en kunnen eraan bijdragen dat beleidsregels en overheidsdiensten relevant zijn voor de gemeenschap. Regelmatige contacten vergroten het vertrouwen in de bereidheid van de overheid om de grootste problemen in de gemeenschappen aan te pakken. Een bezoek aan een Joodse gemeenschap na een gewelddadige antisemitische aanslag of na de schending van een Joodse locatie, kan een belangrijk teken van solidariteit zijn. Maar zo'n bezoek mag niet de eerste keer zijn dat een overheidsmedewerker zich geïnteresseerd toont in de Joodse gemeenschap, zowel op leiderschaps- als lokaal niveau.

Raadpleging, samenwerking en coördinatie zijn vooral belangrijk wanneer het gaat om wethandhavingsinstanties op nationaal en lokaal niveau. Wethandhavers op alle niveaus, van senior leiderschap tot eerstelijns politieagenten, spelen een essentiële rol om duurzame samenwerking tot stand te brengen met Joodse gemeenschappen. Dit met inbegrip van aandachtspunten voor leiderschap en veiligheid. Het tot stand brengen van deze communicatiekanalen is niet alleen belangrijk om vertrouwen te scheppen, maar kan ook bijdragen aan strategieën en dagelijkse activiteiten die doeltreffender en beter afgestemd zijn op de behoeften van slachtoffers, vooral op lokaal niveau. De frequentie van deze communicatie is van essentieel belang om vertrouwen te scheppen. Sporadisch contact is niet genoeg. Relatief kleine strafbare feiten serieus nemen en dagelijks met de gemeenschap samenwerken om te waarborgen dat antisemitische haatmisdrijven doeltreffend worden aangepakt, kan leiden tot effectievere procedures en sterkere banden. Er kunnen verschillende andere maatregelen worden getroffen om vertrouwen te scheppen tussen overheidsinstanties en Joodse gemeenschappen:

- Strafrechtelijke instanties kunnen een verbindingsfunctionaris benoemen, die optreedt als speciaal contactpersoon voor de gemeenschap en bevoegd is passende maatregelen te nemen in verband met antisemitische problemen. Een dergelijke verbindingsfunctionaris moet 'vertrouwen scheppen' in zijn of taakbeschrijving hebben staan en is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van strategieën specifiek op dit doel gericht;

Aanbeveling:

Strafrechtelijke instanties kunnen een verbindingsfunctionaris als contactpersoon bij de Joodse gemeenschap benoemen, voor overleg over bezorgdheid die verband houdt met antisemitisme.

Voorbeeld van good practices:

In België is er één aanspreekpunt (SPOC, Single Point of Contact) binnen de Antwerpse politiedienst. Dit vergemakkelijkt de communicatie tussen politieagenten in uniform en de verschillende leiders en instellingen binnen de lokale Joodse gemeenschap. Contactgegevens van de SPOC worden overal in de gemeenschap verspreid, en de politiefunctaris in burgerkleding die hiervoor is benoemd, is 24/7 telefonisch bereikbaar.

Het SPOC heeft tweewekelijkse bijeenkomsten met de gemeenschap, om zo de beste toewijzing van politiemiddelen voor de bescherming van de gemeenschap te coördineren. Ook woont het SPOC veel belangrijke gemeenschapsevenementen bij, om het gevoel van veiligheid te versterken en het vertrouwen in de politie te vergroten. Het SPOC is ook betrokken bij de training van vrijwilligers uit de Joodse gemeenschap en organiseert regelmatig rampenoefeningen.

- Burgemeesters en politievertegenwoordigers kunnen de lokale synagoge of het lokale Joodse cultureel centrum bezoeken, om zo leden en vertegenwoordigers van de gemeenschap en belangrijke Joodse locaties te leren kennen;

Aanbeveling:

Politievertegenwoordigers en politieke persoonlijkheden kunnen vertrouwen kweken door lokale Joodse instellingen te bezoeken en leden van de gemeenschap te ontmoeten.

Voorbeeld van good practices:

In Den Haag worden nieuw benoemde politieagenten die werken in wijken waar zich Joodse instellingen vinden, agenten van de Afdeling bescherming en beveiliging, en de Koninklijke Nederlandse marechaussee, uitgenodigd om de synagoge te bezoeken, om zo van de Joodse gemeenschap meer te leren over Joodse gebruiken en gewoonten.

- Strafrechtelijke instanties kunnen Joodse gemeenschappen uitnodigen om workshops te houden voor rechtshandavingsfunctionarissen;

Aanbeveling:

Strafrechtelijke instanties kunnen meedoen aan workshops ontwikkeld door de Joodse gemeenschap en gericht op de specifieke veiligheidsbehoeften van de gemeenschap.

Voorbeelden van good practices:

In Amerikaanse steden werkt de Anti-Defamation League (ADL) samen met lokale, provinciale of federale wetshandavingsinstanties, om veiligheidstrainingen te organiseren afgestemd op de behoeften van Joodse instellingen, scholen en onderwijsinstellingen van alle niveaus. Bij deze trainingen is een groot aantal dienstverleners uit de gemeenschap betrokken.

In Europa biedt CEJI-A Jewish Contribution to an Inclusive Europe op soortgelijke wijze klassikale en online cursussen aan, waarin rechtshandavingsfunctionarissen leren hoe ze haatmisdrijven tegen specifieke doelgroepen in hun eigen regio kunnen identificeren, registreren en bewaken.

- Strafrechtelijke instanties kunnen trainingen en evenementen organiseren om rechtshandavingsfunctionarissen voor te lichten over de gemeenschap, geschiedenis, religieuze tradities en uitdagingen op het gebied van antisemitisme waarmee de gemeenschap te maken heeft;
- Overheidsinstanties, met name de ministeries van Binnenlandse Zaken en Justitie, kunnen onafhankelijk advies en feedback vragen aan Joodse gemeenschappen over overheidsreacties op haatmisdrijven. Dit met inbegrip van nationale lesprogramma's voor trainingen gericht op haatmisdrijven;⁵⁴
- Overheden kunnen nationale taskforces voor haatmisdrijven oprichten, die bestaan uit vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties, academici, verbindingsfunctionarissen voor rechtshandhaving en aanklagers. Deze komen regelmatig bijeen om door vooroordeel gemotiveerde incidenten in de gemeenschappen te bespreken. Dergelijke taskforces kunnen ook op lokaal niveau worden opgericht.

5. Joodse gemeenschappen en locaties bescherming bieden, ook tijdens speciale gebeurtenissen

Er zijn diverse praktische stappen die overheden kunnen zetten om synagogen, Joodse scholen, Joodse begraafplaatsen en andere locaties zoals Holocaustgedenktekens te beschermen:

- Politiebescherming verlenen op locaties die het doelwit kunnen zijn van antisemitische aanvallen. Bijvoorbeeld Joodse scholen en synagogen, maar ook minder vanzelfsprekende potentiële doelen zoals kosjere supermarkten of restaurants;
- Beschikbare gegevens over haatmisdrijven gebruiken om 'hotspots' te identificeren die intensievere politiepatrouilles vereisen. Dit is met inbegrip van locaties waar zich meerdere antisemitische haatmisdrijven hebben voorgedaan;

54 TAHCLE/PAHCT, op. cit., noot 10.

- De politie opdragen regelmatig te patrouilleren op locaties als Holocaustgedenk-
kens of begraafplaatsen die een doelwit kunnen zijn;
- Financiële middelen verlenen om veiligheidsbehoefte van Joodse gemeenschappen
aan te pakken, bijvoorbeeld door een bewaker te financieren of beveiligingsappara-
tuur te installeren. Het is belangrijk op te merken dat veel Joodse gemeenschappen
aanzienlijke middelen investeren in veiligheid, en dat dit middelen zijn die anders
hadden kunnen worden gebruikt voor cultureel en educatief werk; en
- Extra bescherming en andere adequate veiligheids- en beveiligingsmaatregelen (met
inbegrip van verkeersbeheer en crowd management) bieden op belangrijke momen-
ten, bijvoorbeeld tijdens Joodse feestdagen.

Aanbeveling:

Overheden moeten overwegen extra veiligheids- en beveiligingsmaatregelen te nemen om Joodse instellingen te beschermen op belangrijke momenten, zoals tijdens Joodse feestdagen.

Voorbeeld van goede praktijken:

In reactie op een geplande neonazistische bijeenkomst die zou plaatsvinden in de Joodse wijk van Praag, ter herinnering aan de pogrom in 1938 tegen Joden in nazi-Duitsland (de Kristallnacht), hebben Joodse gemeenschappen in de Tsjechische Republiek in nauwe samenwerking en afstemming, met de Tsjechische autoriteiten tal van gezamenlijke veiligheidsmaatregelen getroffen in de aanloop naar en tijdens de bijeenkomst.

De Joodse gemeenschap heeft voorafgaand aan de gebeurtenis informatie verzameld, strategieën en mechanismen opgezet om te reageren op potentiële incidenten en noodplannen ontwikkeld. Deze werden duidelijk doorgegeven aan de politie-eenheden, zodat de maatregelen van de gemeenschap en de politie elkaar goed aanvulden. Beide zijden deelden inzichten met betrekking tot hun respectievelijke procedures en routines. Gezien de dreiging die uitging van de gebeurtenis, heeft de Tsjechische politie bescherming geboden door extra middelen in te zetten.

De uitgebreide samenwerking heeft ook geleid tot het opzetten, testen en gebruiken van een gezamenlijke meldkamer, gezamenlijke briefings, informatiedeling voor en tijdens de gebeurtenis, het plaatsen van barrières, het sluiten van wegen, en het opzetten en gezamenlijk bewaken van controlepunten. Het wederzijdse streven naar veiligheid bood een kans om vertrouwen te scheppen tussen de partijen, en dubbel werk te voorkomen.

6. Samenwerken met Joodse gemeenschappen om crisismanagementsystemen op te zetten

Veel Joodse gemeenschappen in het OVSE-gebied hebben een veiligheidsbeambte benoemd en tevens een beveiligingsstrategie en plan voor crisisbeheer ontwikkeld. Gespecialiseerde organisaties binnen veel Joodse gemeenschappen die het vertrouwen genieten van de leden van de gemeenschap, nemen maatregelen om het bewustzijn van

hun leden over veiligheidskwesties te vergroten. Dit gebeurt onder andere via trainingen, publicaties en rampenoefeningen. Dergelijke maatregelen zijn niet bedoeld als dubblure van de inspanningen van overheden, of om de verantwoordelijkheid van overheden te verminderen. Ze mogen evenmin worden opgevat als teken van wantrouwen. Deze maatregelen zijn eerder bedoeld als aanvulling op de inspanningen van overheden.

Om hun veiligheidsbehoeften aan te pakken en hen adequaat voor te bereiden op crisisscenario's hebben Joodse gemeenschappen krachtige overheidspartners nodig, vooral op lokaal niveau. Zoals hiervoor opgemerkt, zijn betrokkenheid, communicatie en coördinatie essentiële elementen van dit partnerschap. De maatregelen van gemeenschappen moeten hand in hand gaan met die van de overheid, en mogen elkaar niet tegenwerken.

Overheidsinstellingen zijn in de beste positie om Joodse gemeenschappen de noodzakelijke steun te verlenen bij de ontwikkeling van strategieën en mechanismen om te reageren op aanvallen, en van rampenplannen en systemen voor crisisbeheer:

- Overheidsinstellingen kunnen Joodse gemeenschappen hulp bieden bij de planning van veiligheidsvoorzieningen en de voorbereiding op noodsituaties. Dit door vrijwillige beoordelingen en veiligheidsenquêtes te organiseren en door feedback te geven op veiligheidsplannen van de gemeenschap;
- Overheidsmedewerkers kunnen actief deelnemen aan workshops en voorlichtingsactiviteiten, bedoeld om het reactievermogen van Joodse gemeenschappen op aanvallen te vergroten;
- Overheidsinstellingen kunnen ervaringen en inzichten delen met betrekking tot hun procedures en routines. Hierdoor kan de gemeenschap noodmaatregelen doorvoeren die een aanvulling vormen op die van de autoriteiten; en
- Overheidsinstellingen kunnen gezamenlijke oefeningen organiseren voor de Joodse gemeenschap (met haar speerpunten) en hulpverleners, zodat zij zo goed mogelijk kunnen reageren op verschillende rampenscenario's.

7. Op antisemitische vooroordelen berustende haatmisdrijven erkennen en registreren

Alle haatmisdrijven worden gemotiveerd door vooroordeel, zoals we zagen in Deel één van deze handleiding. Antisemitisme is een van de vooroordelen die vaak aan de basis liggen van haatmisdrijven. Door de specifieke, op vooroordeel berustende motivatie van een misdrijf te erkennen en registreren, met inbegrip van antisemitische vooroordelen, wordt gewaarborgd dat het misdrijf wordt geklasseerd als een haatmisdrijf en als een 'feit gericht tegen de openbare orde'. Het verzamelen van nauwkeurige gegevens is essentieel voor doeltreffende actie tegen haatmisdrijven. Dit stelt rechtshandavingsinstanties in staat om de reikwijdte van het probleem te begrijpen, patronen te onderscheiden, middelen toe te wijzen en gevallen efficiënter te onderzoeken. Beleidsmakers

kunnen de gegevens ook gebruiken om juiste beslissingen te nemen en gemeenschappen op de hoogte te houden.⁵⁵

Gegevensverzameling over haatmisdrijven

Slachtoffers van haatmisdrijven vanuit alle achtergronden hebben met elkaar gemeen: de traumatische emotionele ervaring een doelwit te zijn vanwege het feit dat ze bij een bepaalde groep horen, of verondersteld worden te horen. Verschillende groepen kunnen echter ook te maken krijgen met verschillende misdrijfpatronen, en hebben niet allemaal evenveel vertrouwen in het melden van strafbare feiten. Het is daarom nuttig om gegevens over verschillende op vooroordeel berustende motivaties als aparte categorieën te verzamelen en analyseren. Zo kan elke categorie zo efficiënt mogelijk worden aangepakt wat betreft rechtshandhaving en toewijzing van bronnen voor slachtofferhulp en misdaadpreventie. OVSE-lidstaten hebben een aantal op vooroordeel berustende motivaties erkend die de basis kunnen vormen van haatmisdrijven, waaronder antisemitisme.⁵⁶

Erkenning en registratie van misdrijven op grond van antisemitische motivatie is een belangrijke mogelijkheid voor overheden om het probleem en de omvang ervan te erkennen, en om de ervaringen te valideren van slachtoffers die als doelwit zijn gekozen vanwege hun feitelijke of vermeende Joodse identiteit. De politie speelt in haar hoedanigheid als eerstehulpverlener bij misdrijven de belangrijkste rol om haatmisdrijven als zodanig te klasseren en registreren. Zij bepaalt als eerste hoe een misdrijf moet worden geregistreerd, en of antisemitisme moet worden opgenomen als mogelijke, op vooroordeel berustende motivatie.

Aanbeveling:

Overeenkomstig hun OVSE-verplichtingen moeten overheden gegevens verzamelen over haatmisdrijven, met inbegrip van haatmisdrijven die specifiek door antisemitisme zijn gemotiveerd, en die gegevens beschikbaar maken voor het grote publiek. In haar hoedanigheid als eerstehulpverlener bij misdrijven moet de politie ervoor zorgen dat antisemitische haatmisdrijven als zodanig worden geklasseerd en geregistreerd.

Voorbeeld van good practices:

In het OVSE-gebied hebben Denemarken, Frankrijk, Duitsland, Polen, Spanje, Zweden, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten gegevensverzamelingsmechanismen waarmee wetshandhavinginstanties het antisemitische vooroordeel van haatmisdrijven consequent kunnen registreren, en de verzamelde gegevens over haatmisdrijven kunnen uitsplitsen naar op vooroordeel berustende motivaties.

55 Hate Crime Data-Collection and Monitoring Mechanisms (Gegevensverzameling over haatmisdrijven en toezichtmechanismen), op. cit., noot 5.

56 Ibid., pagina 14. Voor indicatoren van vooroordelen, zie bijlage 1.

De gegevens die de politie verzamelt en de manier waarop zij deze karakteriseert, kan essentieel zijn om te bepalen of een misdrijf wordt onderzocht en berecht als antisemitisch haatmisdrijf. Hoe de politie op de plaats van een misdrijf reageert, kan van invloed zijn op het herstel van slachtoffers, op de perceptie door de gemeenschap van de overheidsaanpak van haatmisdrijven en op het resultaat van het onderzoek.⁵⁷ De kwaliteit van de gegevens die de politie verzamelt, is ook essentieel voor de ontwikkeling van langetermijnbeleid en preventieve actie door de overheid. Het opbouwen van de capaciteit van wetshandhavingsinstanties om haatmisdrijven te herkennen en registreren is daarom van cruciaal belang.

“... Gebrek aan systematische gegevensverzameling draagt bij aan de veel te geringe registratie van de aard en kenmerken van antisemitische incidenten. Het voorkomt bovendien dat beleidsmakers weloverwogen en doelgerichte maatregelen kunnen nemen om antisemitisme aan te pakken.” - *Michael O’Flaherty, directeur FRA*

Melding van antisemitische haatmisdrijven in het OVSE-gebied: 2009 tot 2015

Sinds 2009 hebben de volgende landen informatie ingezonden over antisemitische haatmisdrijven:

Oostenrijk	Duitsland	Servië
België	Griekenland	Spanje
Canada	Ierland	Zweden
Kroatië	Italië	Oekraïne
Tsjechische Republiek	Moldavië	Verenigd Koninkrijk
Denemarken	Nederland	Verenigde Staten
Frankrijk	Polen	

Totaal: 20⁵⁸

Diverse praktische stappen kunnen worden gezet om de op antisemitische vooroordelen berustende motivatie van haatmisdrijven te registreren:⁵⁹

- Wetgeving inzake haatmisdrijven vaststellen en handhaven; en systemen, routines en training doorvoeren om te waarborgen dat relevante overheidsfunctionarissen antisemitische haatmisdrijven herkennen en als zodanig registreren;

57 Preventing and Responding to Hate Crimes (Haatmisdrijven voorkomen en bestrijden), op. cit., noot 11.

58 De lijst bevat OVSE-lidstaten die de gegevens in de aangegeven periode tenminste één keer hebben ingezonden.

59 Hate Crime Data-Collection and Monitoring Mechanisms (Gegevensverzameling over haatmisdrijven en toezichtsmechanismen), op. cit., noot 5.

- Een dataverzamelingssysteem opzetten waarmee antisemitische haatmisdrijven kunnen worden geregistreerd op meldingsformulieren voor incidenten, en gegevens kunnen worden uitgesplitst naar elk type antisemitisch haatmisdrijf;
- Politiek leiderschap tonen op het hoogste overheidsniveau, door beleidsmaatregelen aan te nemen die rechtshandhavingsfunctionarissen verplichten, om op antisemitische vooroordelen berustende motivaties van haatmisdrijven te erkennen en registreren;
- Wetshandhavingsinstanties voorzien van een serie specifieke indicatoren (aangeduid als ‘vooroordelindicatoren’, zie bijlage 1), zodat zij de op antisemitische vooroordelen berustende motivatie van haatmisdrijven beter kunnen identificeren, maar tegelijkertijd beseffen dat het bestaan van deze indicatoren op zich niet bewijst dat een incident een haatmisdrijf was;⁶⁰
- Trainingen en voorlichtingsactiviteiten organiseren voor rechtshandhavingsfunctionarissen, zodat ze de specifieke kenmerken van antisemitische haatmisdrijven beter leren begrijpen door te werken met relevante casestudies en scenario’s;

Aanbeveling:

Overheden moeten rechtshandhavingspersoneel training bieden, om hun begrip van antisemitische haatmisdrijven te vergroten en te weten hoe ze deze moeten registreren en erop reageren.

Voorbeeld van good practices:

In Bulgarije en Polen heeft de ODIHR de Training voor aanklagers en haatmisdrijven (PAHCT) en de Training tegen haatmisdrijven voor rechtshandhaving (TAHCLE) geïmplementeerd. PAHCT is bedoeld om aanklagers vaardiger te maken in het herkennen, onderzoeken en vervolgen van alle haatmisdrijven, met inbegrip van haatmisdrijven die zijn gemotiveerd door antisemitisme. De training stelt deelnemers in staat hun begrip van het concept, de context en de impact van haatmisdrijven te vergroten, hun kennis van internationale normen en de nationale wetgeving tegen haatmisdrijven uit te bouwen en hun vermogen om haatmisdrijven voor de rechtbank te bewijzen te verbeteren. TAHCLE is een programma bedoeld om de politie vaardiger te maken in het herkennen, begrijpen en onderzoeken van haatmisdrijven. Het programma probeert ook de politie meer vaardigheden bij te brengen om haatmisdrijven te voorkomen en erop te reageren, doeltreffend om te gaan met slachtoffergemeenschappen, en vertrouwen bij het brede publiek en samenwerking met wetshandhavingsinstanties op te bouwen.

- Bijeenkomsten organiseren over dataverzameling: relevante belanghebbenden binnen en buiten de overheid bijeenbrengen om dataverzameling te verbeteren, en gemeenschappelijk begrip en klassering van de beschikbare gegevens te garanderen;

⁶⁰ Preventing and Responding to Hate Crimes (Haatmisdrijven voorkomen en bestrijden), op. cit., noot 11.

- Rapporten over antisemitische haatmisdrijven opgesteld door maatschappelijke organisaties, laten circuleren en delen, om zo overheidsmedewerkers beter bewust te maken van de manieren waarop eigentijds antisemitisme zichzelf manifesteert;
- Op grond van verzamelde gegevens opdracht geven voor onderzoeken die inzicht kunnen verschaffen in de manier waarop antisemitisme zich manifesteert;
- Rechtshandavingsfunctionarissen aanmoedigen rekening te houden met de perceptie van het slachtoffer, wanneer zij haatmisdrijven registreren en onderzoeken. Dat wil zeggen: als het slachtoffer van mening is dat een misdrijf is gemotiveerd door antisemitisme, dan moet de politie het automatisch registreren als een haatmisdrijf;⁶¹

Aanbeveling:

Bij de registratie van misdrijven moeten wetshandhavers rekening houden met de perceptie van het slachtoffer. Zij moeten onderkennen dat, als het slachtoffer van mening is dat een misdrijf is gemotiveerd door antisemitisme, deze vermeende en op vooroordeel berustende motivatie in het dossier moet worden opgenomen en deel moet uitmaken van het onderzoek.

Voorbeeld van good practices:

Het Verenigd Koninkrijk heeft gekozen voor een brede aanpak om 'perceptie' te gebruiken als basis om haatmisdrijven te registreren. Als een strafbaar feit door het slachtoffer of een andere persoon wordt gezien als een haatmisdrijf met een specifieke, op vooroordeel berustende motivatie, wordt het strafbare feit door de politie geregistreerd als een mogelijk haatmisdrijf, en als zodanig onderzocht.

- Melding van antisemitische haatmisdrijven vergemakkelijken door te zorgen voor toegankelijke en vertrouwelijke meldingsmechanismen; en
- Bewustzijn binnen de Joodse gemeenschap vergroten over waar en hoe incidenten kunnen worden gemeld.

61 Hate Crime Data-Collection and Monitoring Mechanisms (Gegevensverzameling over haatmisdrijven en toezichtmechanismen), op. cit., noot 5, p. 15.

Capaciteitsopbouwende programma's van de ODIHR

OVSE-lidstaten hebben de ODIHR opgedragen programma's te ontwikkelen om de lidstaten te helpen haatmisdrijven te bestrijden. Met het oog daarop heeft de ODIHR het programma Training Against Hate Crimes for Law Enforcement (TAHCLE) (Training tegen haatmisdrijven voor rechtshandhaving) ontwikkeld. TAHCLE is doorgevoerd in een aantal landen en aangepast aan de behoeften van elk land. Het programma is op aanvraag beschikbaar voor alle OVSE-lidstaten en helpt politiediensten met het volgende:

- Zorgen dat haatmisdrijven doeltreffend worden onderzocht en vervolgd;
- De basis, context en speciale kenmerken van haatmisdrijven begrijpen;
- De kennis van nationale wetgeving aangaande haatmisdrijven vergroten;
- Bijdragen aan misdaadpreventie;
- Samenwerking stimuleren van het publiek met politiediensten, en het respect voor de politie bij het publiek vergroten;
- Constructieve relaties opbouwen met gemarginaliseerde of bedreigde groepen in de maatschappij; en
- Zorgen dat politiediensten in hun werkpraktijk de mensenrechten beschermen en non-discriminatie bevorderen.⁶²

8. Bewijs leveren van de veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen door met hen samen te werken, om zo gegevens over haatmisdrijven te verzamelen

Empirisch onderbouwd beleid

Precieze en betrouwbare data zijn essentieel voor doeltreffende actie tegen haatmisdrijven. Goed opgezette procedures om gegevens te registreren en verwerken, stellen wetshandavingsinstanties in staat inlichtingen te verzamelen over patronen in lokale haatmisdrijven, middelen beter toe te wijzen en het onderzoek naar specifieke soorten gevallen effectiever te ondersteunen. Beleidsmakers kunnen op deze gegevens vertrouwen om juiste beslissingen te nemen, en om te communiceren met de getroffen gemeenschappen en het grote publiek over de omvang van haatmisdrijven en de reacties daarop.⁶³

Gegevens verzamelen over antisemitische haatmisdrijven is een essentieel middel voor overheden om uitdagingen gesteld door antisemitisme te beoordelen, en om bewijsmateriaal voor de veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen bijeen te brengen. Als

⁶² TAHCLE, op. cit., noot 10.

⁶³ Hate Crime Data-Collection and Monitoring Mechanisms (Gegevensverzameling over haatmisdrijven en toezichtmechanismen), op. cit., noot 5.

dergelijke gegevens niet worden verzameld, kan dit worden gezien als een poging het probleem te minimaliseren of het bestaan ervan te ontkennen.

Aanbeveling:

Gegevens over antisemitische haatmisdrijven moeten worden verzameld, om overheden in staat te stellen de veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen nauwkeuriger te beoordelen en middelen effectiever toe te wijzen.

Voorbeeld van good practices:

In Zweden worden gegevens over haatmisdrijven in eerste instantie vastgelegd met de gebruikelijke registratieprocedures van de politie. De politie stelt een schriftelijk rapport op over alle incidenten die in haar digitale misdaadregistratiesysteem voorkomen, waarin misdrijven kunnen worden gemarkeerd als 'mogelijk haatmisdrijf'. Bij de incidentregistraties kan het gaan om een melding van het slachtoffer bij de politie, online meldingen, anonieme telefoongesprekken of politierapporten ter plaatse van een misdrijf.

Nadat een misdaadrapport in het systeem is ingevoerd, kan de Zweedse nationale raad voor misdaadpreventie met sleutelwoorden (bijvoorbeeld 'synagoge') in de tekst van alle politierapporten over specifieke misdaadcategorieën zoeken, om zo mogelijke gevallen van haatmisdrijven voor opname in officiële statistieken te identificeren. Deze methode kan informatie opleveren die kan worden geanalyseerd, om te begrijpen welke typen strafbare feiten worden begaan en op welke, op vooroordeel gebaseerde motieven deze zijn gebaseerd.

In veel OVSE-lidstaten hebben maatschappelijke organisaties aanzienlijke expertise ontwikkeld op het gebied van de dataverzameling over haatmisdrijven. Hoewel de officiële gegevens in sommige landen lijken aan te geven dat antisemitische haatmisdrijven daar geen probleem zijn, blijkt uit gegevens van maatschappelijke organisaties dat antisemitische haatmisdrijven een realiteit zijn die niet kan worden ontkend.

In sommige landen werken overheidsinstellingen samen met Joodse gemeenschappen, om zo gegevens over antisemitische haatmisdrijven te delen, controleren en verzamelen. Dit op grond van een duidelijke en gedeelde definitie van wat een haatmisdrijf is. Als de politie en organisaties uit de gemeenschap gegevens uitwisselen, worden deze gegevens gewoonlijk geanonimiseerd om de bescherming van persoonlijke gegevens te waarborgen.

Het delen van overheids- en niet-overheidsgegevens maakt de gegevens niet alleen preciezer en vollediger, maar verkleint ook de kans op onderrapportering en onderregistratie. Delen is nog efficiënter als de samenwerking tussen overheids- en niet-overheidspartijen officieel wordt vastgelegd in memoranda of protocollen. Als overheids- en niet-overheidsdeskundigen samenwerken, kan dat leiden tot veel effectiever gebruik van de verzamelde data om trends te analyseren en beleidslijnen op te stellen. Gegevens delen kan ook zorgen voor meer vertrouwen van gemeenschappen in de autoriteiten.

Aanbeveling:

Overheidsinstellingen kunnen samenwerken met maatschappelijke organisaties, met inbegrip van Joodse organisaties, om gegevens over antisemitische haatmisdrijven te delen, controleren en verzamelen. Dit om preciezere statistieken te verkrijgen en onderrapportering en onderregistratie te voorkomen.

Voorbeeld van good practices:

De Veiligheidsdienst voor de Joodse gemeenschap (SPCJ) in Frankrijk werkt nauw samen met de slachtofferafdeling van het Franse ministerie van Binnenlandse Zaken: specifieke gevallen worden maandelijks gecontroleerd, met als doel te komen tot gedetailleerd en betrouwbaar toezicht. In de jaarrapporten van de SPCJ worden de antisemitische daden vermeld die bij de politie en de SPCJ zijn aangegeven. Deze worden vervolgens gecontroleerd aan de hand van rapporten uit de diverse politiedistricten en 'samengevoegd' op het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Samenwerking met organisaties uit de Joodse gemeenschap om gegevens te verzamelen kan ook helpen om:

- Onderrapportering aan te pakken, omdat vertegenwoordigers van de Joodse gemeenschap een rol kunnen spelen leden van hun gemeenschap aan te sporen incidenten te melden, bijvoorbeeld op internet, per telefoon of via een derde partij bij de politie. Ze kunnen ook optreden als tussenpersoon tussen slachtoffers en de autoriteiten; en
- Overheidsmedewerkers meer begrip bij te brengen van de context waarin haatmisdrijven optreden, en van het effect ervan op Joodse gemeenschappen. Informatie vernemen uit de eerste hand over de soorten incidenten die Joodse gemeenschappen registreren, kan het begrip vergroten van overheidsmedewerkers voor de wijdverbreidheid van antisemitisme, en zo bijdragen aan verbetering van de overheidsreacties op het probleem.

9. Geruststelling bieden aan de gemeenschap in geval van een aanval

Iedere antisemitische aanval moet worden erkend en veroordeeld door overheidsmedewerkers en maatschappelijke organisaties, ongeacht de aard of ernst van het misdrijf. Zelfs kleine strafbare feiten kunnen snel escaleren als ze niet worden aangepakt. Uitingen van antisemitisme in het publieke debat kunnen ook angst in Joodse gemeenschappen veroorzaken als ze niet onmiddellijk worden veroordeeld en aangepakt.

Het effect van een antisemitische aanval is nog groter als de overheid er niet gepast op reageert. Verklaringen van overheidsfunctionarissen kunnen veel invloed hebben op het vertrouwen van de gemeenschap. Om te waarborgen dat de reactie op de lange termijn gepast is, moeten overheidsmedewerkers hun acties afstemmen met de leiders van de gemeenschap en hen raadplegen.

Om de Joodse gemeenschap na een aanval gerust te stellen kunnen overheidsmedewerkers en politiek vertegenwoordigers het volgende doen:

- In de pers of de social media de antisemitische aanval veroordelen;
- De Joodse gemeenschap na de aanval bezoeken om deel te nemen aan een dienst of herdenkingsceremonie;
- Meer politiebescherming en -patrouilles organiseren om een signaal van geruststelling aan de gemeenschap af te geven na een aanval; en
- Contact opnemen met de Joodse gemeenschap, om haar te raadplegen over de soorten initiatieven die kunnen worden genomen als reactie op deze aanval, en om toekomstige aanvallen te voorkomen. Overheidsmedewerkers moeten niet alleen leiders raadplegen, maar ook vertegenwoordigers uit de gemeenschap, en zorgen dat ook vrouwen en jongeren worden geraadpleegd.

Ook maatschappelijke organisaties spelen een rol bij het managen van effecten van grote incidenten, onder andere in samenwerking met parlementariërs en overheidsmedewerkers. Openlijk in het openbaar blij geven van solidariteit met Joodse gemeenschappen, de impact erkennen die antisemitische aanvallen hebben op Joodse gemeenschappen, en in herinnering roepen dat er een zero-tolerancebeleid is voor alle uitingen van antisemitisme, zijn in verschillende landen doeltreffende strategieën gebleken.

Aanbeveling:

Maatschappelijke organisaties kunnen een belangrijke rol spelen om de Joodse gemeenschap na een aanval gerust te stellen. Bijvoorbeeld door samen te werken met parlementariërs, overheidsmedewerkers en andere gemeenschappen, door openlijk solidariteit te laten blijken, en door in herinnering te roepen dat er een zero-tolerancebeleid voor antisemitisme geldt.

Voorbeelden van good practices:

Nadat de Franse opperrabbin Joden had opgeroepen een keppeltje (de traditionele hoofdbedekking) te dragen om een 'gezamenlijk front' tegen antisemitisme te vormen, deelde een Italiaanse krant keppeltjes uit bij haar dageditie op de Internationale herdenkingsdag voor de Holocaust. Dit als teken van solidariteit met Joodse gemeenschappen in Europa tegen het opkomende antisemitisme.

In de Verenigde Staten heeft in maart 2017 de Leadership Conference on Civil and Human Rights, samen met 155 burgerrechten- en mensenrechtengroepen een open brief gepubliceerd, waarin de uitvoerende macht werd opgeroepen sneller en krachtiger te reageren op haatgerelateerde incidenten. Dit was in reactie op een alarmerende stijging van het aantal verslagen en meldingen van haatgerelateerde daden van geweld en intimidatie. In de verklaring werd verwezen naar meerdere incidenten, zoals het neerschieten van een Hindoestaans-Indiaanse Amerikaan; brandstichting in vier moskeeën; talrijke bommeldingen in Joodse gemeenschapscentra, synagogen en ADL-kantoren in het hele land; het neerschieten van een Sikh Amerikaan voor zijn huis; een aanval op een Latino-man en een Latijns-Amerikaanse vrouw vanwege hun

etnische achtergrond; en de moord op zeven transgender-vrouwen vanwege hun huidskleur. In de verklaring werd gesteld dat niemand mag worden geconfronteerd met daden van geweld of intimidatie vanwege zijn of haar ras, etniciteit, godsdienst, seksuele geaardheid, geslacht, genderidentiteit, handicap of nationale afkomst.

Het grote publiek kan de Joodse gemeenschap na een aanval geruuststellen, door de antisemitische aard van het incident te erkennen en een krachtig signaal ter ondersteuning van religieuze en culturele diversiteit af te geven. Leden van het publiek kunnen hun commitment uiten te streven naar een maatschappij waarin Joodse mensen zich veilig voelen om hun religie, identiteit en relatie met Israël openlijk te tonen.

10. Steun bieden aan de slachtoffers van antisemitische aanvallen

Minimumnormen van de Europese Unie voor de rechten en bescherming van slachtoffers van misdrijven en slachtofferhulp

Slachtoffers van misdrijven moeten op een respectvolle, tactvolle en professionele manier worden erkend en bejegend. Dit zonder enige discriminatie op grond van ras, huidskleur, etnische of sociale afkomst, genetische kenmerken, taal, godsdienst of geloofsovertuiging, politieke of andere mening, behoren bij een nationale minderheid, vermogen, geboorte, handicap, leeftijd, geslacht, genderexpressie, genderidentiteit, seksuele geaardheid, verblijfsstatus of gezondheid. Bevoegde instanties die werken in het kader van strafrechtelijke procedures, en alle diensten die in contact komen met slachtoffers – zoals diensten voor slachtofferhulp en voor herstelrecht – moeten tijdens alle contacten rekening houden met persoonlijke situatie en onmiddellijke behoeften, leeftijd, geslacht, mogelijke handicap en geestelijke en emotionele volwassenheid van misdaadslachtoffers. Ook moet hun lichamelijke, geestelijke en morele integriteit volledig worden gerespecteerd. Misdaadslachtoffers moeten worden beschermd tegen secundaire en herhaalde victimisatie, intimidatie en vergelding. Ze moeten passende hulp krijgen om hun herstel te bevorderen en voldoende toegang krijgen tot het recht.⁶⁴

Overheidsinstellingen kunnen waardevolle bijstand verlenen aan Joodse gemeenschappen, door de schade na een traumatische gebeurtenis zo veel mogelijk te beperken en gemeenschappen te helpen het dagelijks leven na een aanval weer op te pakken.

Voor betere ondersteuning van slachtoffers van antisemitische aanvallen kunnen overheden:

64 Richtlijn van het Europees Parlement, op. cit., noot 47.

- In samenwerking met nationale mensenrechteninstellingen, academici, NGO's en internationale organisaties enquêtes houden om de behoeften van de slachtoffers van antisemitische aanvallen te verduidelijken;
- Joodse gemeenschappen en relevante organisaties voor slachtofferhulp raadplegen om doeltreffende slachtofferhulpstrategieën te ontwikkelen;
- Zorgen dat wetshandhavinginstanties in staat zijn de structuur van Joodse gemeenschappen en de verantwoordelijkheden van hun leden te begrijpen;
- Na elk incident een genuanceerde aanpak volgen (soms kunnen psychologische hulp en sociale dienstverlening voldoende zijn en hoeft geen beroep te worden gedaan op wetshandhavinginstanties); en
- Zorgen dat de verleners van de slachtofferhulp een training hebben gevolgd over de specifieke kenmerken van de Joodse gemeenschap.

Als eerstehulpverleners bij antisemitische haatmisdrijven moeten rechtshandhavingfunctionarissen rekening houden met de religieuze praktijken en behoeften van het slachtoffer. Bewust zijn van en respect hebben voor Joodse religieuze praktijken en Joodse feestdagen kan belangrijk zijn tijdens gesprekken met slachtoffers en getuigen, het verzamelen van bewijsmateriaal en het uitvoeren van andere politiediensten.

Praktische kwesties voor ordehandhaving tijdens de sabbat

De sabbat, ook wel aangeduid als Shabbat (Hebreeuws) of Shabbos (Jiddisch), is een van de belangrijkste onderdelen van het Joodse geloof. Van zonsondergang op vrijdag tot zonsondergang op zaterdag moeten Joden afzien van 'werken' tijdens de sabbat, om te herdenken dat God op de zevende dag van de schepping een rustdag nam. Joden wonen tijdens de sabbat traditioneel synagogediensten bij in familieverband, en vieren de dag in gezelschap van vrienden en familie met een feestmaal.

Niet-urgente misdrijven worden gewoonlijk pas na de sabbat of na afloop van de feestdag gemeld, omdat orthodoxe Joden tijdens die dagen niet bereid zijn schriftelijke verklaringen op te stellen of te ondertekenen en geen gebruik maken van de telefoon.⁶⁵

65 Zie bijlage 4.

Bijlagen

Bijlage 1

Overzicht van vooroordeelsindicatoren

Antisemitische haatmisdrijven zijn haatmisdrijven die worden gemotiveerd door vooroordeel tegen Joden. ‘Op antisemitisch vooroordeel berustende motivatie’ betekent dat de dader het doelwit van het misdrijf heeft uitgekozen op grond van de bevooroordeelde perceptie dat hij, zij of het Joods is, of gelieerd is aan Joden. Het doelwit kan een persoon of eigendom zijn, al dan niet terecht in verband gebracht met Joden. Een slachtoffer hoeft niet per se Joods te zijn om een antisemitisch haatmisdrijf te ondergaan. Dit is met inbegrip van doelwitten die verband houden met Israël, Joodse geschiedenis en de Holocaust.

Vooroordeelsindicatoren zijn een of meer feiten die suggereren dat een misdrijf mogelijk is begaan op grond van een op vooroordeel berustende motivatie. Ze bieden objectieve criteria op grond waarvan het waarschijnlijke motief kan worden beoordeeld. Maar ze vormen niet noodzakelijkerwijs het bewijs dat de acties van een dader door vooroordeel waren gemotiveerd.

Vooroordeelsindicatoren zijn nuttig voor de politie, aanklagers en ngo’s die willen analyseren of een gemeld misdrijf mogelijk een haatmisdrijf is. Het doel is het proces om bewijsmateriaal te vinden in gang te zetten, door middel van vakkundige ondervraging of grondig onderzoek. Een vooroordeelsindicator kan, maar hoeft niet noodzakelijkerwijs, te functioneren als bewijsmateriaal voor de rechtbank.

Een niet-uitputtende lijst met vooroordeelsindicatoren voor antisemitische haatmisdrijven volgt hierna.

Perceptie van slachtoffer/getuige/deskundige

Als een slachtoffer of getuige denkt dat een misdadiger werd gemotiveerd door antisemitisme, dan moet dat als zodanig worden onderzocht. Een derde partij – zoals een maatschappelijke organisatie of een Joodse gemeenschapsorganisatie die antisemitische incidenten registreert – of een onafhankelijk deskundige, kan ook in staat zijn een op vooroordeel berustende motivatie te identificeren die voor het slachtoffer of voor getuigen niet duidelijk was.

Opmerkingen, schriftelijke verklaringen, gebaren of graffiti

De leiders van haatmisdrijven maken hun vooroordelen vaak voor, tijdens of na de daad duidelijk. *Het cruciale bewijsmateriaal in de meeste haatmisdrijven bestaat uit de woorden of symbolen die de daders zelf gebruiken.* De daders van haatmisdrijven willen gewoonlijk een signaal afgeven aan hun slachtoffers, de gemeenschappen van hun slachtoffers en de maatschappij in het algemeen. Deze signalen, die gaan van geschreeuwde beledigingen tot graffiti, zijn krachtig bewijsmateriaal van op voordeel berustende motivatie. De volgende vragen kunnen mede bepalen of een misdrijf werd gemotiveerd door antisemitisch vooroordeel:

- Heeft de verdachte opmerkingen of schriftelijke verklaringen gedaan over Joden, Israël en de Holocaust, over het deel uitmaken of vermeende deel uitmaken van het slachtoffer van de Joodse gemeenschap, of over de werkelijke of vermeende Israëli-sche nationaliteit van het slachtoffer? *Het is in dit opzicht belangrijk in herinnering te roepen dat antisemitische verklaringen of slogans onjuist kunnen worden voorgesteld: als slechts een kritisch commentaar op Israël of een antizionistisch standpunt. Verder is het belangrijk op te merken dat antisemitisme gecamoufleerd en in codes kan worden uitgedrukt.* Bijvoorbeeld: verwijzingen naar ‘Kaybar’ roepen het verhaal van de Joden van Khaybar in herinnering, die 1400 jaar geleden op het Arabische Schiereiland zijn afgeslacht, terwijl ‘88’ een wit supremacistische cijfercode voor ‘Heil Hitler’ is.
- Waren er op de plaats van het incident tekeningen, graffiti, cartoons of kunstwerken aanwezig waarin Joden worden afgebeeld en gedemoniseerd? Zijn er op de plaats van het misdrijf symbolen aangetroffen uit de nazitijd of symbolen die in de context van het betrokken land als haatsymbolen kunnen worden beschouwd? *Het is belangrijk te onthouden dat niet ieder incident waarbij een swastika is getekend, automatisch een antisemitisch incident is. De swastika is ook gebruikt in de context van haatmisdrijven die werden gemotiveerd door andere vooroordelen, maar wordt vaak gebruikt als indicator van antisemitisme.*
- Als het doelwit een plaats met religieuze of culturele betekenis was, was het op de plaats aangetroffen voorwerp dan beledigend voor Joden (zoals varkensvlees of bloed)?
- Is er een Joods symbool (zoals een davidster) op de plaats achtergelaten of op een muur aangebracht?

De context van het misdrijf

Religieuze of andere verschillen tussen de dader en het slachtoffer zijn op zich geen vooroordeelsindicator. De vragen hierna kunnen echter meer duidelijkheid scheppen over de context van een misdrijf, en kunnen aanwijzingen bieden over de antisemitische aard van het misdrijf.

- Ondersteunt de dader een groep waarvan bekend is dat deze vijandig staat tegenover Joden? Suggereert het beschikbare bewijsmateriaal dat de dader van mening was dat het conflict tussen Israël en de Palestijnen aanvallen op Joden rechtvaardigt?
- Zijn Joden veel minder talrijk dan leden van een andere groep in het gebied waar het incident zich heeft voorgedaan?
- Was het slachtoffer zichtbaar herkenbaar als Jood, bijvoorbeeld door het dragen van een keppeltje, een halssnoer met een davidster of een voetbalshirt van een Joodse voetbalclub, of van een club waarvan vaak wordt gedacht dat deze Joods is?
- Was het misdrijf gericht tegen een persoon die zichtbaar opkwam voor de rechten van de Joodse gemeenschap?
- Was het slachtoffer op het moment van het incident betrokken bij activiteiten georganiseerd door de Joodse gemeenschap, een organisatie gelieerd aan de Joodse gemeenschap, of een organisatie die kan worden gezien als gelieerd aan Israël of de Joodse gemeenschap?

Georganiseerde haatgroepen⁶⁶

Hoewel niet alle haatmisdrijven worden gepleegd door georganiseerde groepen, zijn leden of medewerkers van deze groepen vaak betrokken bij het plegen van dergelijke misdrijven. Bevestigende antwoorden op de volgende vragen kunnen vooroordeelsindicatoren zijn:

- Zijn er op de plaats van het misdrijf voorwerpen achtergelaten die erop duiden dat het misdrijf is gepleegd door neonazi's, andere extremistisch-nationalistische organisaties of een internationale terroristische organisatie?
- Heeft de dader steun betuigd of openlijk goedkeuring getoond voor de actie of missie van een terroristische organisatie die Joden als doelwit had gekozen?
- Weerspiegelden de acties van de dader de acties van terroristen die Joodse gemeenschappen als doelwit hadden?
- Heeft de dader op social media steun betuigd voor een antisemitische groep?
- Is er bewijs dat een dergelijke groep actief is in het gebied (bijvoorbeeld antisemitische affiches, graffiti of folders)?
- Vertoonde de dader gedrag dat wordt geassocieerd met lidmaatschap van een haatorganisatie, zoals nazigroeten of andere gebaren geassocieerd met rechtse antisemitische bewegingen? Of heeft de dader verklaringen afgelegd waarin de Holocaust wordt ontkennd of gebagatelliseerd?

⁶⁶ De database met haatsymbolen van de ADL biedt bijvoorbeeld een overzicht van veel symbolen die vooral door haatgroepen in de Verenigde Staten worden gebruikt: "Hate on Display Hate Symbols Database" (een database met haatsymbolen), adl.org, <<https://www.adl.org/education/references/hate-symbols>>.

- Droeg de dader kleding, tatoeages of andere onderscheidingstekens die hem of haar in verband brengen met een extremistische of haatgroep?
- Heeft een haat- of neonazistische groep onlangs openbare bedreigingen geuit naar de Joodse gemeenschap, bijvoorbeeld op social media?

Locatie en tijdstip

De locatie en het tijdstip van een misdrijf kunnen ook een indicator zijn van antisemitisch vooroordeel. Antwoorden op de volgende vragen kunnen vooroordeelsindicatoren aan het licht brengen:

- Heeft het incident zich voorgedaan in de context van een escalatie van het conflict in het Midden-Oosten waarbij Israël betrokken is?
- Heeft het incident zich voorgedaan op een datum met bijzondere betekenis? Bijvoorbeeld:
 - ♦ Religieuze feestdagen (Jom Kipoer, Rosj Hasjana, Pesach en dergelijke);
 - ♦ Herdenkingsdagen van de Holocaust, zoals 27 januari, 19 april of 9 november, of de herdenkingsdag van een pogrom of belangrijke gebeurtenis met betrekking tot de lokale en landelijke geschiedenis van de Holocaust; en
 - ♦ Een belangrijke dag voor nationalisten die extremisten en extreemrechtse groeperingen kunnen gebruiken om betogingen en protestmarsen te organiseren.
- Heeft het incident zich voorgedaan op een dag die belangrijk is voor neonazi's? Dit kunnen de volgende dagen zijn:
 - ♦ 12 januari: geboortedag van Alfred Ernst Rosenberg en Hermann Göring;
 - ♦ 30 januari: benoeming van Adolf Hitler tot kanselier van Duitsland;
 - ♦ 13 februari: bombardement van Dresden;
 - ♦ 20 april: geboortedag van Adolf Hitler;
 - ♦ 30 april: overlijden van Adolf Hitler;
 - ♦ 6 juni: D-Day wordt door sommige neonazistische groeperingen gebruikt om hun trouw aan het nazisme te hernieuwen;
 - ♦ 21 juni: de zomerzonnenuwende wordt door veel neonazistische groeperingen gevierd met zonnenuwenvuren;
 - ♦ 22 juni: het begin van de invasie door nazi-Duitsland van de Sovjet-Unie tijdens de Tweede Wereldoorlog;
 - ♦ 29 juli: Hitler uitgeroepen tot leider van de Nationaalsocialistische Duitse Arbeiderspartij;
 - ♦ 17 augustus: overlijden van Rudolf Hess;

- ◆ 15 oktober: overlijden van Hermann Göring;
- ◆ 9 november: de dag van de ‘bierhalputsch’ was uitgeroepen tot feestdag in nazi-Duitsland ter nagedachtenis van de 16 nazi’s die de mislukte greep naar de macht van Adolf Hitler in München op 8 en 9 november 1923 niet hebben overleefd. 9 november is ook de herdenkingsdag van de pogromnacht van 1938 (de Kristallnacht).
- Heeft het incident zich voorgedaan op een dag die van bijzondere betekenis is voor het conflict in het Midden-Oosten?
- Heeft het incident zich voorgedaan in de context van een openbaar debat over een kwestie die verband houdt met de Joodse gemeenschap, bijvoorbeeld over besnijdenis of terugbetaling?
- Heeft het incident zich voorgedaan aan de vooravond van de sabbat, dat wil zeggen op een vrijdagavond?
- Bevond het slachtoffer zich in of bij een synagoge, een Joodse school, een Joodse begraafplaats of een Joods gemeenschapsgebouw toen het incident zich voordeed?
- Werd het slachtoffer aangevallen in de buurt van een plaats die wordt geassocieerd met Joden, zoals een Joods museum, een Joods restaurant, een Israëlische ambassade of de locatie van een Joods cultureel festival?
- Was het beschadigde eigendom een voorwerp van religieuze of culturele betekenis voor Joden, zoals een menora?
- Had de dader alleen Joden als doelwit?

Patronen/frequentie van eerdere misdrijven of incidenten

Haatmisdrijven zijn soms geen losstaande gebeurtenissen, maar maken deel uit van een breder patroon. Bij het zoeken naar vooroordeelsindicatoren is het daarom belangrijk de volgende vragen te stellen:

- Hebben in hetzelfde gebied ook andere antisemitische incidenten plaatsgevonden?
- Heeft zich recent een escalatie van antisemitische incidenten voorgedaan: van kleine pesterijen en niet-strafbare activiteiten, tot ernstiger crimineel gedrag, zoals vandalisme of aanvallen?
- Heeft het slachtoffer, de Joodse gemeenschap of de organisatie van het slachtoffer onlangs bedreigingen ontvangen of andere vormen van intimidatie, zoals telefoongesprekken of post?

Aard van het geweld

Omdat van haatmisdrijven vaak een boodschap moet uitgaan, kan de mate van geweld, schade en barbaarsheid ernstig zijn. De volgende vragen kunnen vooroordeelsindicatoren aan het licht brengen:

- Vertoonde de aanval een modus operandi die kenmerkend is voor een georganiseerde haatgroep of een terreurorganisatie?
- Is de actie mogelijk geïnspireerd op een antisemitisch misdrijf dat veel aandacht heeft gehad, en een poging tot kopiëren hiervan?
- Ging het incident samen met niet-uitgelokt, extreem geweld of een vernederende behandeling?
- Werd het incident uitgevoerd in het openbaar of op een manier waarop het openbaar kon worden, zoals opnemen en publiceren op internet?

Bijlage 2

Casestudies

De volgende casestudies kunnen worden gebruikt in capaciteitsopbouwende contexten, om te oefenen in het werken met vooroordeelsindicatoren.

De volgende vragen moeten worden gesteld bij de bespreking van de casestudies:

- Wat zou u vragen als u dit incident moest onderzoeken?
- Welke informatie zou u proberen te verkrijgen?

1. Inbraak en verkrachting

Casestudy 1

Op 10 december 2014 zijn in een buitenwijk van een hoofdstad met een grote Joodse gemeenschap drie gemaskerde mannen binnengedrongen in het appartement van een jong Joods gezin. De jongeman werd vastgebonden, de jonge vrouw werd verkracht en het appartement werd leeggeroofd. De aanvallers vroegen om geld, creditcards en juwelen, waarbij ze opmerkingen maakten zoals 'jullie Joden, jullie hebben geld' en 'jullie Joden bewaren geld thuis, niet op de bank'.

De aanvallers werden twee dagen later gearresteerd en voorgeleid. Kort daarna legde de minister van Binnenlandse Zaken een openbare verklaring af waarin hij de aanval betreurde en verklaarde dat de 'antisemitische aard van het misdrijf duidelijk leek'. Hij voegde daaraan toe dat uit eerste onderzoek bleek dat de aanvallers hun doelwitten hadden gekozen 'op grond van het idee dat Joods zijn gelijk staat aan geld hebben'.

2. Incidenten gericht tegen een activist die streed voor de Joodse cultuur

Casestudy 2

Een directeur van een culturele instelling die zich richt op cultureel erfgoed en met name op het Joodse verleden van de betreffende stad, is jarenlang doelwit geweest van antisemitische uitingen en geweld. Dit ondanks dat hij zelf niet Joods is. In afzonderlijke incidenten werden stenen beschilderd met swastika's door zijn ramen gegooid, de explosieendienst moest komen om een bom voor zijn huis onschadelijk te maken en jarenlang werden er in de hele stad affiches opgehangen waarop zijn gezicht stond afgebeeld, met Joodse symbolen en antisemitische bedreigingen.

In geen van de gevallen konden de daders worden geïdentificeerd en vervolgd en de strafrechtelijke procedures werden stilgezet.

3. Antisemitische beledigingen

Casestudy 3

In 2012 vonden verschillende incidenten met antisemitische beledigingen en vooroordelen tegen de Joodse gemeenschap plaats in een hoofdstad. Een voormalige opperrabbin werd in het openbaar beledigd door een man die tegen hem zei: 'Ik haat alle Joden'. In een afzonderlijk incident riep een man herhaaldelijk antisemitische opmerkingen door de deur van een Joods gebedshuis in het zuiden van de stad. Op 5 oktober 2012 keerde dezelfde man terug naar het Joodse gebedshuis, trapte een Joodse man tegen de borst, sloeg hem op het hoofd en riep: 'Jullie rotjoden moeten allemaal dood'.

De dader werd gearresteerd, terechtgesteld in een snelproces en vervolgd op grond van op vooroordeel berustend geweld tegen een lid van een gemeenschap, en van het veroorzaken van licht lichamelijk letsel. Hij werd veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf.

4. Schending van een Joodse begraafplaats

Casestudy 4

In 2014 werd een Joodse begraafplaats in een buitenwijk van een kleine stad zonder Joodse bevolking ontheiligd met antisemitische graffiti. Slogans zoals 'Vuile Joden', 'De Holocaust heeft niet bestaan, maar gaat komen' en 'Holo-leugens' waren met spuitbussen op grafstenen aangebracht.

De daders hadden opzettelijk een begraafplaats uitgezocht die was verlaten en niet werd bewaakt. De met spuitbussen aangebrachte slogans werden veel gebruikt op antisemitische websites en websites waarop de Holocaust werd ontkend.

Het incident werd veroordeeld door lokale en landelijke autoriteiten. De politie heeft het incident geregistreerd als antisemitische haatmisdrijf, maar de daders niet kunnen vinden en vervolgen.

5. Aanval op een Holocaustgedenkteken

Casestudy 5

Een Holocaustgedenkteken is in de loop der jaren vele malen een doelwit geweest.

In 2015, ter gelegenheid van de eerste nacht van Rosj Hasjana (het Joodse nieuwjaar) hebben onbekende daders autobanden rond het gedenkteken gelegd, er een brandbare vloeistof overheen gegoten en deze in brand gezet. Het incident was de zesde aanval tegen de locatie in 2015.

De daders zijn niet gevonden.

6. Schietpartij in het Joodse gemeenschapscentrum

Casestudy 5

In 2014 beschoot de leider van een witte supremacistische organisatie tijdens de Pesachavond eerst het Joodse gemeenschapscentrum en vervolgens een Joods bejaardenhuis.

Drie mensen kwamen om bij de schietpartijen. Alle drie de gedode personen waren niet-Joods.

De moordenaar werd na de aanval gearresteerd, terechtgesteld en veroordeeld voor moord, poging tot moord, geweldpleging en wapenbezit. Tijdens het proces zei de aanvaller dat hij zijn slachtoffers had neergeschoten omdat hij Joodse mensen wilde doden voordat hij zelf zou sterven.

Bijlage 3

Overzichtstabel

Ik ben een	Wat kan ik doen om het probleem aan te pakken?	Met wie kan ik samenwerken om het probleem aan te pakken?	Hoe kan ik deze publicatie gebruiken?
<p>Parlements-lid</p>	<p>Neem specifieke, aangepaste wetgeving aan om haatmisdrijven aan te pakken, met doeltreffende straffen die rekening houden met de ernst van door veroordeel gemoetevende misdrijven.</p> <p>Vraag een juridische controle door de ODIHR aan van de wetgeving of wetten voor haatmisdrijven</p> <p>Start een parlementair onderzoek, en ga na of er meer moet worden gedaan om de veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen aan te pakken.</p> <p>Neem contact op met de Joodse gemeenschap in uw kiesdistrict om meer te horen over hun zorgen.</p> <p>Grijp elke kans aan om uitingen van antisemitisme af te wijzen en te veroordelen: online en offline, gewelddadig en niet-gewelddadig, en deskundig advies zoeken om gecodeerde uitingen van antisemitisme te identificeren.</p>	<p>Werk samen met andere parlementariërs uit uw eigen en andere partijen.</p> <p>Zoek meer uit over het werk van internationale parlementaire organisaties aangaande antisemitisme.</p> <p>Werk nauw samen met maatschappelijke actiegroepen en religieuze leiders in uw gemeenschap, om een coalitie tegen antisemitisme te smeden.</p>	<p>Maak u vertrouwd met de internationale verplichtingen om het probleem aan te pakken.</p> <p>Inventariseer of er een manier voor u is om een van de genoemde concrete, praktische initiatieven te nemen, te ondersteunen en erbij betrokken te raken.</p> <p>Leer meer over de specifieke kenmerken van antisemitische haatmisdrijven, om uw eigen reactie op antisemitisme te versterken.</p>

Ik ben een	Wat kan ik doen om het probleem aan te pakken?	Met wie kan ik samenwerken om het probleem aan te pakken?	Hoe kan ik deze publicatie gebruiken?
Ambtenaar	<p>Laat een training ontwikkelen over antisemitische haatmisdrijven voor ambtenaren, en vooral voor ambtenaren die toezicht houden op en training geven aan strafrechtmedewerkers.</p> <p>Start - al naargelang uw rol en mandaat - een bewustmakingscampagne over de noodzaak om antisemitisme te bestrijden.</p> <p>Binnenlandse Zaken/Justitie: zoek uit hoe uw land het doet op het gebied van gegevensverzameling over antisemitische haatmisdrijven en vul eventuele tekortkomingen in gegevens aan.</p> <p>Binnenlandse Zaken/Justitie: beoordeel en controleer of mechanismen, beleid en maatregelen zijn doorgevoerd om de veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen aan te pakken, en Joodse locaties bescherming te bieden.</p>	<p>Doe navraag bij academische deskundigen of onderzoeksinstituten, en bij maatschappelijke organisaties die ervaring hebben met dergelijke trainingen.</p> <p>Werk samen met lokale autoriteiten, maatschappelijke organisaties en mediapartners.</p> <p>Neem contact op met Joodse gemeenschappen en maatschappelijke organisaties, om kennis te nemen van hun rapportages over antisemitische haatmisdrijven.</p> <p>Neem contact op met de Joodse gemeenschap en haar veiligheidsdienst.</p>	<p>Maak uzelf vertrouwd met het spectrum aan antisemitische aanvallen in het OV-SE-gebied, en met de belangrijkste contexten die de achtergrond vormen van deze aanvallen.</p> <p>Probeer te begrijpen waarom bewustmaking en voorlichting over dit onderwerp zo belangrijk is.</p> <p>Raadpleeg relevante bronnen en ideeën over het belang van dataverzameling over haatmisdrijven.</p> <p>Raadpleeg praktische suggesties over hoe en waarom overheidsmedewerkers met Joodse gemeenschappen kunnen samenwerken, aangaande veiligheidskwesties.</p>

Ik ben een	Wat kan ik doen om het probleem aan te pakken?	Met wie kan ik samenwerken om het probleem aan te pakken?	Hoe kan ik deze publicatie gebruiken?
Rechtshandhavingsfunctionaris	<p>Beoordeel of een strafbaar feit dat u registreert en onderzoekt, mogelijk werd gemotiveerd door vooroordeel.</p> <p>Maak een afspraak met uw lokale Joodse gemeenschap, om contact te leggen, en te zien wat hun veiligheidsbehoeften zijn en hoe de gemeenschap functioneert.</p> <p>Vergroot uw capaciteit om antisemitische haatmisdrijven te begrijpen en erop te reageren.</p> <p>Beoordeel hoe u kunt samenwerken met de Joodse gemeenschap om gegevens over antisemitische haatmisdrijven te verzamelen.</p> <p>Coördineer procedures voor crisiscommunicatie met de Joodse gemeenschap.</p>	<p>Vraag het slachtoffer en ooggetuigen om hun perceptie.</p> <p>Maak deze afspraken samen met een paar van uw collega's.</p> <p>Vraag uw leidinggevende mee te doen aan een trainingsprogramma, zoals TAH-CLE of PACTH.</p> <p>Neem contact op met uw leidinggevenden, om na te gaan of dit iets is wat op landelijk niveau kan worden opgepakt.</p> <p>Vraag naar een contactpersoon bij de veiligheidsdienst van de Joodse gemeenschap.</p>	<p>Raadpleeg het overzicht van vooroordeelsindicatoren in bijlage 1, om een op vooroordeel berustende motivatie te achterhalen.</p> <p>Ontdek meer over de manier waarop wetshandhavingsinstanties met Joodse gemeenschappen kunnen samenwerken aangaande veiligheidskwesties.</p> <p>Raadpleeg de lijst met hulpbronnen en trainingsprogramma's, zoals het TAH-CLE-programma van de ODIHR en onze Handleiding met Ten Best Steps voor dataverzameling.</p> <p>Bestudeer good practices uit verschillende OVSE-lidstaten.</p>

Ik ben een	Wat kan ik doen om het probleem aan te pakken?	Met wie kan ik samenwerken om het probleem aan te pakken?	Hoe kan ik deze publicatie gebruiken?
<p>Vertegenwoordiger van de Joodse gemeenschap</p>	<p>Begin met het monitoren van antisemitische haatmisdrijven, en moedig leden van uw gemeenschap aan deze te melden.</p> <p>Vorm brede coalities van organisaties die werken aan mensenrechten, om antisemitisme en bredere problemen op het gebied van tolerantie en non-discriminatie aan te pakken.</p> <p>Organiseer een open dag bij de Joodse gemeenschap, en nodig relevante overheidsmedewerkers en activisten van maatschappelijke organisaties uit nader kennis te maken met de gemeenschap.</p> <p>Spoor uw overheidsautoriteiten aan internationale verplichtingen na te leven en te implementeren.</p> <p>Neem contact op met culturele en educatieve instellingen en met de media, om uw meldingen en zorgen over antisemitisme te delen.</p>	<p>Neem contact op met relevante internationale netwerken van maatschappelijke organisaties.</p> <p>Neem contact op met andere religieuze gemeenschappen, culturele organisaties en maatschappelijke groeperingen, om hun steun voor dit idee te winnen.</p> <p>Ga samenwerken met andere maatschappelijke organisaties om een dergelijke dag te organiseren.</p> <p>Neem contact op met relevante gemeenschapsleden en andere maatschappelijke organisaties met ervaring op dit gebied.</p>	<p>Kom meer te weten over trainingsprogramma's en hulpbronnen aangeboden door maatschappelijke en intergouvernementele organisaties, zoals de ODHR-training voor maatschappelijke organisaties over haatmisdrijven, en de informatiegids voor maatschappelijke organisaties.</p> <p>Zoek meer uit over de internationale standaarden die op uw overheid van toepassing zijn.</p>

Ik ben een	Wat kan ik doen om het probleem aan te pakken?	Met wie kan ik samenwerken om het probleem aan te pakken?	Hoe kan ik deze publicatie gebruiken?
Activist bij een maatschappelijke organisatie	<p>Controleer of er iets is wat uw organisatie kan doen om in het licht van antisemitische aanvallen solidariteit te tonen met de Joodse gemeenschap.</p> <p>Plan een gezamenlijk cultureel evenement met de Joodse gemeenschap, om tolerantie te bevorderen en coalities te vormen tegen antisemitisme.</p> <p>Bepaal gedeelde doelen met Joodse gemeenschappen, om samen te pleiten voor betere dataverzameling over haatmisdrijven, en zo coalities te vormen.</p> <p>Organiseer een training over antisemitisme binnen uw eigen organisatie.</p>	<p>Neem contact op met de Joodse gemeenschap of een Joodse gemeenschapsorganisatie, om meer te horen over hun zorgen.</p> <p>Neem contact op met de Joodse gemeenschap en andere maatschappelijke en gemeenschapsorganisaties die zich bezighouden met haatmisdrijven.</p> <p>Win informatie in bij academische deskundigen en onderzoeksinstituten, en bij maatschappelijke organisaties die ervaring hebben met het geven van dit soort trainingen.</p>	<p>Kom meer te weten over de impact die antisemitische aanvallen hebben op het dagelijks leven van Joodse mensen.</p> <p>Kom meer te weten over de internationale normen waaraan uw overheid zich moet houden.</p> <p>Maak uzelf vertrouwd met het spectrum aan antisemitische aanvallen in het OVSE-gebied, en de belangrijkste contexten die de achtergrond vormen van deze aanvallen.</p>

Ik ben een	Wat kan ik doen om het probleem aan te pakken?	Met wie kan ik samenwerken om het probleem aan te pakken?	Hoe kan ik deze publicatie gebruiken?
Religieus leider	<p>Start een interreligieus initiatief dat leden van uw en andere gemeenschappen bijeenbrengt, met inbegrip van de Joodse gemeenschap.</p> <p>Organiseer een bewustmakingsevenement over antisemitisme in uw gemeenschap en nodig een gast uit, om een inspirerend project over het vormen van coalities met maatschappelijke organisaties te presenteren.</p> <p>Start met het verzamelen van gegevens over haatmisdrijven, gericht tegen uw gemeenschap.</p>	<p>Vraag advies en steun aan organisaties die ervaring hebben met interreligieus werk, en nodig een paar leden van uw gemeenschap uit om mee te doen.</p> <p>Neem contact op met maatschappelijke organisaties en universitaire deskundigen.</p> <p>Neem contact op met beveiligingsprofessionals uit de Joodse gemeenschap, en kijk of er voor u een manier is om samen te werken op het gebied van dataverzameling over haatmisdrijven.</p>	<p>Kom meer te weten over interreligieuze evenementen en initiatieven die in het OVSE-gebied hebben plaatsgevonden, in reactie op antisemitische aanvallen.</p> <p>Maak uzelf vertrouwd met eigentijdse uitingen van antisemitisme, en ontdek waarom het zo belangrijk is deze te bestrijden via samenwerking, en een benadering vanuit mensenrechten.</p> <p>Ontdek meer over bestaande good practices.</p>
Ombudsman	<p>Neem het initiatief voor een slachtofferenquête, om meer te weten te komen over de veiligheidsbehoeften van Joodse gemeenschappen en hun ervaring met antisemitische haatmisdrijven.</p>	<p>Raadpleeg slachtofferhulporganisaties, de Joodse gemeenschap en internationale instanties.</p>	<p>Kom meer te weten over kenmerken van hedendaags antisemitisme, en de impact ervan op Joodse gemeenschappen.</p>

Ik ben een	Wat kan ik doen om het probleem aan te pakken?	Met wie kan ik samenwerken om het probleem aan te pakken?	Hoe kan ik deze publicatie gebruiken?
Leraar	<p>Controleer of Joodse leerlingen op uw school te maken hebben met pesterijen, bedreigingen of geweld, onderweg van en naar school, en binnen de school.</p> <p>Schep kansen voor leerlingen om meer te leren over het jodendom.</p> <p>Steun trainingen over hedendaagse vormen van antisemitisme en neem eraan deel.</p> <p>Zorg dat onderwijsprogramma's over de Holocaust in uw school antisemitisme en de Holocaust gepast en doeltreffend behandelen.</p>	<p>Raadpleeg uw collega's en neem contact op met organisaties uit de Joodse gemeenschap en Joodse jongerenorganisaties.</p> <p>Vraag steun van de schoolleiding.</p>	<p>Kom meer te weten over kenmerken van hedendaags antisemitisme, en de impact ervan op Joodse gemeenschappen.</p>

Bijlage 4

Community Security Trust: een handleiding over het jodendom voor politiefunctionarissen⁶⁷

(verkort en bewerkt door de ODIHR)

De volgende tekst is een verkorte en bewerkte versie van *Community Security Trust: een handleiding over het jodendom voor politiefunctionarissen*. Deze handleiding is een goed voorbeeld van een bestaande hulpbron die wetshandhavers kunnen raadplegen om bepaalde Joodse tradities en gewoontes beter te begrijpen. Met name de tradities en gewoontes die van belang zijn voor de praktische veiligheid en/of samenwerking met wetshandhavers. We willen opmerken dat de praktijken behandeld in deze handleiding op een algemene manier worden beschreven, en dat dit onmogelijk recht kan doen aan de diversiteit aan gewoontes en tradities die binnen de wereldwijde Joodse gemeenschap voorkomen. Wetshandhavers worden daarom aangemoedigd nauw samen te werken met leden van hun Joodse gemeenschappen. Zo kunnen ze beter vertrouwd raken met hun geschiedenis en religieuze tradities, en met de uitdagingen waarmee ze op het gebied van antisemitisme te maken hebben.

WAT IS HET JODENDOM?

Het jodendom is de bijna 4.000 jaar oude godsdienst van het Joodse volk, en een van de oudste religieuze tradities die momenteel nog steeds worden beleden. De waarden en geschiedenis van het jodendom vormen een belangrijk deel van de fundamenteën van het Christendom en de Islam. Wereldwijd zijn er ongeveer twaalf miljoen Joden, waarvan er zes miljoen in Israël leven.

67 Een handleiding over het jodendom voor politiefunctionarissen (Londen: Community Security Trust, 2010), <<https://cst.org.uk/data/file/b/e/Police-Officers-guide-to-Judaism.1425054129.pdf>>.

Aanduidingen:

Orthodox jodendom

Orthodoxe Joden geloven dat de *Thora* (de belangrijkste bron van Joodse wetten en ethiek) 4.000 jaar geleden door God aan Mozes is gegeven op de Sinaïberg. De *Thora* maakt deel uit van de *Tenach* (heilige geschriften), die de Christenen aanduiden als het Oude Testament. Orthodoxe Joden worden ook geleid door een corpus wetsteksten, waaronder de *Talmoed*, waarvan de Joodse Halacha (wetgeving) is afgeleid.

Hoewel alle orthodoxe Joden de sabbat en religieuze tradities respecteren, zijn de **charedische Joden** (strikt orthodox) eenvoudig te herkennen aan hun opvallende kleding. **Modern orthodoxe Joden** kleden zich meer eigentijds. Ze zijn vaak meer geïntegreerd in de bredere maatschappij en niet gemakkelijk herkenbaar als een aparte groep, hoewel veel mannen een keppeltje (hoofdbedekking) dragen.

Conservatief (masorti), reform en liberaal

Leden van deze bewegingen belijden het geloof niet op dezelfde manier als orthodoxe Joden. Orthodoxe Joden dragen bijvoorbeeld altijd een hoofdbedekking, omdat ze geloven dat daaruit respect voor God blijkt. Conservatieve, reform- en liberale Joden geloven dat dit niet altijd nodig is, en kunnen ook een andere interpretatie hebben van naleving van de sabbat of de spijswetten. Verder kunnen vrouwen rabbijn worden en mogen mannen en vrouwen bij elkaar in de synagoge zitten.

Er zijn ook veel mensen die niet bij een bepaalde groepering horen en de traditionele wetten helemaal niet naleven, maar die zich toch als Jood beschouwen.

1. DE SABBAT

De sabbat, ook wel aangeduid als *Shabbat* (Hebreeuws) of *Shabbos* (Jiddisch), is een van de belangrijkste onderdelen van het Joodse geloof. Veel Joden zien af van verschillende ‘werkhandelingen’ tijdens de sabbat om te herdenken dat God op de zevende dag van de schepping een rustdag nam. Joden wonen tijdens de sabbat traditioneel synagogediensten in familieverband bij, en vieren de dag in gezelschap van vrienden en familie met een feestmaal.

Praktische beveiligingskwesaties

Niet-urgente misdrijven worden gewoonlijk pas na de sabbat of na afloop van de feestdag gemeld, omdat:

- Orthodoxe Joden tijdens die dagen niet bereid zijn schriftelijke verklaringen op te stellen of verklaringen te ondertekenen; en
- Orthodoxe Joden tijdens die dagen geen gebruik maken van de telefoon.

Wat wordt beschouwd als 'werk'?

In een moderne context zien orthodoxe Joden op de sabbat gewoonlijk af van activiteiten als:

- Alle soorten zakelijke transacties (winkels en bedrijven zijn gesloten);
- Autorijden en reizen;
- Elektronische apparatuur gebruiken (zoals telefoons, computers, radio en televisie);
- Geld gebruiken;
- Schrijven; en
- Iets het huis uit dragen, in gebieden zonder religieuze grensmarkering (eroev).

Voor belijdende Joden zijn de sabbatwetten bindend onder alle omstandigheden, tenzij er sprake is van levensgevaar.

Het tijdstip van de sabbat

De sabbat begint op vrijdag ongeveer één uur voordat het donker begint te worden, of vijftien minuten voordat de zon ondergaat. Daarom moeten orthodoxe Joden hun werk of school op tijd verlaten om thuis te zijn voordat de sabbat begint.

Levensbedreigende noodsituaties

Wanneer een leven in gevaar is door een medische of andere noodsituatie, moeten de sabbatwetten worden genegeerd om levens te redden. De nooddiensten moeten in dat geval worden gebeld, net zoals op andere dagen.

2. JOODSE FEESTDAGEN

Praktische beveiligingskwesaties

De wetten voor feestdagen zijn vrijwel identiek aan die voor de sabbat, en precies dezelfde beleidsmaatregelen zijn van toepassing:

- Veel mensen die in de rest van het jaar gewoonlijk geen diensten bijwonen, doen dat wel tijdens feestdagen. De synagogen zitten daarom vol en in de naburige straten is het vaak erg druk.
- Voor elke feestdag kunnen specifieke toezichtvereisten gelden. De Joodse kalender telt een aantal feestdagen en bijzondere dagen, elk ter nagedachtenis van belangrijke gebeurtenissen in de Joodse geschiedenis of om bepaalde periodes van het jaar te vieren.

Rosj Hasjana (joods nieuwjaar)

Rosj Hasjana wordt gevierd op twee dagen in september of oktober en wordt gezien als een van de belangrijkste perioden in de Joodse kalender. Het is een gelegenheid om na te denken over het afgelopen jaar.

Praktische beveiligingskwesaties voor Rosj Hasjana

- Veel synagogen zullen ter plekke of in de buurt extra capaciteit bieden voor diensten.
- Leden van reform- en liberale gemeenschappen komen vaak met de auto naar de synagoge, wat kan leiden tot forse opstoppingen en parkeerproblemen. Zelfs in orthodoxe gemeenschappen kan er meer verkeer zijn.
- Op de namiddag van de eerste dag (of de tweede dag als de eerste dag valt op de sabbat) maken veel Joodse mensen een wandeling naar een rivier om hun zonden symbolisch ‘weg te werpen’. Deze ceremonie wordt aangeduid als *Tasjlisch*.

Jom Kipoer (Grote verzoendag)

Deze feestdag is de plechtigste dag in de Joodse kalender. Er wordt op deze dag gebeden voor vergeving van zonden die in het afgelopen jaar zijn begaan, en er wordt berouw getoond. Iedere Joodse persoon, uitgezonderd kinderen en zieken, dient 25 uur lang af te zien van eten en drinken, vanaf zonsondergang op de vorige avond tot het vallen van de duisternis op de volgende dag.

Praktische beveiligingskwesaties voor Jom Kipoer

- Synagogen zijn de hele dag geopend en extreem druk, vooral tijdens de avonddiensten.
- Veel mensen wandelen in de loop van de dag naar huis voor een korte gebedspauze. Er zal vermoedelijk de hele dag lang een continue stroom mensen op straat aanwezig zijn.
- Omdat de meeste Joodse families in de synagoge aanwezig zijn voor de openings- en slotdiensten van Jom Kipoer, kunnen hun huizen kwetsbaarder zijn voor inbraak.

Soekot (Loofhuttenfeest)

Dit feest begint vijf dagen na het einde van Jom Kipoer en gedenkt de tijdelijke hutten die de Israëlieten na hun exodus uit Egypte in de wildernis hebben gebouwd. Tijdens dit achtdaagse feest eten en slapen belijdende Joden in een soortgelijke hut, aangeduid als soeka. De tussenliggende dagen van dit feest zijn gewone werkdagen.

Praktische beveiligingskwesaties tijdens de Soekot

- Veel Joodse mensen zullen van en naar de synagoge langwerpige dozen met palmbladen met zich meedragen. Deze rituele artikelen maken deel uit van het feest.
- Synagogen hebben een soeka ter plekke.

Sjemini Atzeret en Simchat Thora (Vreugde van de Wet)

Onmiddellijk na Soekot worden Sjemini Atzeret (Achtste dag van het samenkomen) en Simchat Thora gevierd, een van de vrolijkste feesten op de Joodse kalender. Veel synagogen organiseren na de dienst een feest.

Praktische beveiligingskwesaties voor Simchat Thora

- Veel gezinnen en kinderen wonen op die dag diensten in de synagoge bij en er zijn vaak festiviteiten buiten.
- De diensten in de synagoge duren overdag gewoonlijk veel langer en veel gemeenschappen organiseren ook een gezamenlijke lunch. Daarom blijven veel synagogen geopend tot halverwege de middag.

Pesach (lentefeest)

Dit achtdaagse feest, dat vaak samenvalt met het paasweekend, herdenkt de bevrijding van het Joodse volk uit de slavernij in Egypte. Ter nagedachtenis van de haast waarmee ze moesten ontsnappen, mag er tijdens dit feest geen voeding met gist – zoals brood, granen of bier – worden genuttigd of bezeten.

Sjavoet (wekenfeest)

Sjavoet wordt zeven weken na Pesach gevierd (gewoonlijk eind mei/begin juni) en herdenkt het verkrijgen van de Thora door het Joodse volk. Het feest duurt twee dagen en gewoonlijk worden er alleen zuivelproducten genuttigd.

Praktische beveiligingskwesaties tijdens Sjavoet

- Traditioneel wordt op de eerste nacht van de Sjavoet de Thora bestudeerd en kunnen er veel mensen op straat en in de synagoge zijn.

Chanoeka (feest van de lichtjes)

Dit vrolijke feest wordt gevierd door elke nacht en dit acht nachten lang een kandelaar te ontsteken (aangeduid als een chanoekia). Andere tradities zijn het nuttigen van in olie gekookt voedsel, zoals donuts en aardappelpannenkoeken, het uitdelen van geschenken en het houden van feesten.

Praktische beveiligingskwesaties tijdens Chanoeka

- Het is een traditie dat families de (soms dure) kandelaar in het voorraam zetten. Daarom kan er sprake zijn van inbraak en brand en moet aan de gemeenschapsleiders gepast advies worden gegeven.
- Sommige Joodse gemeenschappen vieren Chanoeka-ceremonies op openbare plaatsen.

Poerim (Lotenfeest)

Dit eendaagse feest roept het verhaal in herinnering van Esther, een Joodse koningin in Perzië die een complot van een van de adviseurs van de koning ontmaskerde om alle Joden te doden. Het verhaal wordt in de synagoge voorgelezen vanaf een speciale rol, die wordt aangeduid als een megille. Het is bovendien een dag met feesten en gezamenlijke vieringen.

Praktische beveiligingskwesaties tijdens Poerim

- Dit is een dag van vreugde en plezier waarop traditioneel mooie kleren worden gedragen, zelfs in het openbaar.
- Het is een gebruik voor veel mensen om door de eigen wijk te lopen, geld in te zamelen voor liefdadigheidsdoelen en voedselpakketten af te leveren bij vrienden.
- Dit is een van de weinige gelegenheden in het jaar waarin het drinken van alcohol wordt aangemoedigd. Dit kan leiden tot geïsoleerde gevallen van antisociaal gedrag.

3. VOEDING

Joodse spijswetten bepalen hoe kosjer voedsel wordt klaargemaakt en opgediend. Joden die de Kasjroet-spijswetten naleven, eten alleen klaargemaakt of gekookt voedsel waarop een betrouwbaar goedkeuringszegel van een rabbinale autoriteit is aangebracht. Dit is met inbegrip van vleesproducten, gebakken voedingsproducten en zuivelproducten. Voor belijdende Joden mag kookgerei, servies en bestek alleen worden gebruikt voor kosjer voeding. Zuivelproducten en vlees moeten apart worden bewaard en bereid, en worden opgediend in aparte pannen en borden. Belijdende Joden eten alleen in restaurants waarop toezicht wordt gehouden door een erkende kasjroet-autoriteit.

4. JOODSE KLEDING EN HUIZEN

Belijdende joodse mannen bedekken hun hoofd te allen tijde, gewoonlijk met een klein hoofddeksel aangeduid als *jarmoelke* of keppeltje. Sommigen dragen ook een gewaad met kwastjes – aangeduid als *tsietsiet* – als onderkleding, die onder het middel zichtbaar kan zijn.

Getrouwde orthodox-Joodse vrouwen kunnen hun haar bedekken of te allen tijde een pruik dragen als teken van bescheidenheid. Ze dragen alleen opvallende kleding en velen dragen geen broeken, korte shirts of korte mouwen.

Alle traditionele Joodse huizen kunnen worden herkend aan een mezoëza. Dit is een klein doosje met daarin twee Bijbelteksten, dat is gevestigd aan de rechterdeurpost van veel kamers in joodse huizen, met inbegrip van de voordeur.

5. SYNAGOGE EN GEBED

Praktische beveiligingskwesities

Het is voor mannelijke politieagenten niet nodig een hoofddekseel te dragen wanneer ze een synagoge binnenkomen. Maar als ze dat wel doen, zal dat zeker worden gewaardeerd als teken van respect.

- Discretie is van toepassing bij het maken van foto's, video's of geluidsopnamen in een synagoge tijdens de sabbat en diensten op feestdagen.

Van alle mannen en jongens ouder dan dertien wordt traditioneel verwacht dat zij drie keer per dag bidden. Hoewel zij dit individueel kunnen doen, gaan veel mannen liever naar de synagoge en bidden zij in aanwezigheid van ten minste tien andere mannen. Een dergelijke gebedsgroep wordt een minjan genoemd, en is vooral belangrijk wanneer een persoon een periode van rouw doormaakt.

- De dagelijkse ochtendgebeden worden gewoonlijk tussen 6.00 en 9.00 uur gehouden en duren circa 45 minuten. Fylacteria (kleine leren doosjes met bijbelteksten, aangeduid als tefilin) en een gebedskleed worden tijdens het gebed gedragen.
- De dagelijkse middag- en avondgebeden duren gewoonlijk circa vijftien minuten. Vrouwen bidden ook, maar hoeven tijdens het gebed geen fylacteria of gebedskleden te dragen.

De etiquette in de synagoge wisselt al naar gelang de religieuze richting binnen het jodendom waartoe iemand behoort.

- In orthodoxe synagogen zitten de vrouwen apart van de mannen, boven op de galerij of in een gedeelte naast de mannen. Mannen dragen een traditioneel hoofddekseel. Getrouwde vrouwen bedekken hun hoofd met een hoed, pruik of doekje.
- In conservatieve, reform- en liberale synagogen zitten mannen en vrouwen tijdens de dienst gewoonlijk bij elkaar.

Hebreeuws is de traditionele taal voor het Joodse gebed en wordt gebruikt tijdens diensten en vieringen. In welke mate dat verschilt per religieuze richting.

6. DE JOODSE LEVENSCYCLUS

Geboorte

Joodse jongens worden besneden in een ceremonie die wordt aangeduid als briet mila. Dit gebeurt wanneer de baby acht dagen oud is, of zo spoedig mogelijk daarna als dit om medische redenen moet worden uitgesteld. De besnijdenis wordt uitgevoerd door een moheel, een daarvoor speciaal getrainde Joodse persoon uit de medische sector, die ook

kan zijn geregistreerd als arts. De naam van de jongen wordt vaak pas bekendgemaakt na de besnijdenis.

Meisjes krijgen hun naam gewoonlijk in de synagoge, vaak tijdens de sabbat volgend op de geboorte.

Bar mitswa

Jongens worden voor veel religieuze rituelen als ze dertien jaar zijn, erkend als volwassen leden van de gemeenschap, wanneer ze hun bar mitswa (letterlijk 'zoon van het gebod') vieren. Meisjes bereiken dit stadium als ze twaalf jaar zijn, wanneer ze hun bat mitswa vieren. Jongens en meisjes maken een periode van intensieve studie door die hen op deze gelegenheid voorbereidt.

Huwelijken

Joodse huwelijken kunnen plaatsvinden op elke dag van de week uitgezonderd de sabbat, Joodse feestdagen en speciale rouwperiodes in de Joodse kalender. Een Joods huwelijk kan overal plaatsvinden, maar wordt gewoonlijk gehouden binnen of buiten een synagoge. Het is gebruikelijk dat vrienden en familie van het echtpaar in de week na de bruiloft feestmaaltijden organiseren.

Begrafenissen en de rouw

Het lichaam mag nooit alleen blijven en het is essentieel dat er zo weinig mogelijk contact met het lichaam is:

- Ogen en kaken moeten worden gesloten en het lichaam moet worden bedekt met een wit laken.
- De begrafenisplechtigheid moet zo snel mogelijk na het overlijden plaatsvinden, vaak op dezelfde dag.
- In orthodoxe gemeenschappen kunnen grote menigtes de straat op gaan, om te rouwen voor de overledene.

Wanneer een Joodse persoon overlijdt, is het essentieel dat het lichaam te allen tijde zorgvuldig en met groot respect wordt behandeld. Er gelden speciale regels voor de voorbereiding van het lichaam op de begrafenis, en het lichaam mag nooit alleen worden gelaten. Autopsie is volgens de Joodse wet niet toegestaan, tenzij dit volgens het burgerlijk recht vereist is. Crematie komt voor in sommige reform- en liberale gemeenschappen, maar is strikt verboden in orthodoxe Joodse gemeenschappen. Na de begrafenisplechtigheid rouwt de naaste familie van de overledene zeven dagen lang. Dit wordt aangeduid als de sjivve.

Bijlage 5:

Joodse feestdagen 2017-2022

2017

Pesach	11-18 april
Sjavoet	31 mei-1 juni
Tisja Beav	1 augustus
Rosj Hasjana	21-22 september
Jom Kipoer	30 september
Soekot	5-6 oktober
Simchat Thora	13 oktober
Chanoeka	13-20 december

2018

Rosj Hasjana	10-11 september
Jom Kipoer	19 september
Soekot	24-30 september
Simchat Thora	2 oktober
Chanoeka	3-10 december
Toe Biesjwat	31 januari
Poerim	1 maart
Pesach	31 maart-7 april
Sjavoet	20-21 mei
Tisja Beav	22 juli

2019

Rosj Hasjana	30 september - 1 oktober
Jom Kipoer	9 oktober
Soekot	14-20 oktober
Simchat Thora	22 oktober
Chanoeka	23-30 december
Toe Biesjwat	21 januari
Poerim	21 maart
Pesach	20-27 april
Sjavoeot	9-10 juni
Tisja Beav	11 augustus

2020

Rosj Hasjana	19-20 september
Jom Kipoer	28 september
Soekot	2-9 oktober
Simchat Thora	11 oktober
Chanoeka	11-18 december
Toe Biesjwat	10 februari
Poerim	10 maart
Pesach	9-16 april
Sjavoeot	29-30 mei
Tisja Beav	30 juli

2021

Rosj Hasjana	7-8 september
Jom Kipoer	16 september
Soekot	21-27 september
Simchat Thora	29 september
Chanoeka	29 november -6 december
Toe Biesjwat	28 januari
Poerim	26 februari
Pesach	28 maart-4 april
Sjavoet	17-18 mei
Tisja Beav	18 juli

2022

Rosj Hasjana	26-27 september
Jom Kipoer	5 oktober
Soekot	10-16 oktober
Simchat Thora	18 oktober
Chanoeka	19-26 december
Toe Biesjwat	17 januari
Poerim	17 maart
Pesach	16-23 april
Sjavoet	5-6 juni
Tisja Beav	7 augustus

Bijlage 6

'Werkdefinitie van antisemitisme' aangenomen door de International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA)

WERKDEFINITIE VAN ANTISEMITISME' AANGENOMEN DOOR DE INTERNATIONAL HOLOCAUST REMEMBRANCE ALLIANCE (IHRA)

“Op 26 mei 2016 heeft de plenaire IHRA-vergadering in Boekarest besloten om:

De volgende, niet juridisch bindende werkdefinitie van antisemitisme aan te nemen:

Antisemitisme is een bepaalde perceptie van Joden die tot uiting kan komen als haat tegen Joden. Retorische en fysieke manifestaties van antisemitisme zijn gericht tegen Joodse of niet-Joodse individuen en/of hun eigendommen, tegen instellingen uit de Joodse gemeenschap en tegen Joodse religieuze faciliteiten.”

Om de IHRA te helpen bij haar werkzaamheden kunnen de volgende voorbeelden als illustratie dienen: uitingen kunnen het kiezen van de staat Israël als doelwit omvatten, die wordt opgevat als een Joodse collectiviteit. Als kritiek op Israël echter vergelijkbaar is met kritiek op andere landen, kan die kritiek niet als antisemitisch worden beschouwd. Antisemitisme houdt vaak de beschuldiging in dat Joden samenzworen om de mensheid schade te berokkenen, en wordt vaak aangevoerd als reden om Joden ervan te beschuldigen 'waarom de dingen misgaan'. Dit komt tot uiting in mondelinge en schriftelijke vorm, in visuele vorm en in handelingen, en gaat samen met boosaardige stereotypen en negatieve karaktereigenschappen.

Eigentijdse voorbeelden van antisemitisme in het openbare leven, de media, scholen, de werkomgeving en de religieuze sfeer kunnen, rekening houdend met de algemene context, het volgende omvatten, zonder hiertoe beperkt te zijn:

- Oproepen tot, bijdragen aan of rechtvaardigen van het doden of verwonden van Joden, in naam van een radicale ideologie of een extremistische vorm van religie.
- Leugenachtige, ontmenselijkende, demoniserende of stereotiepe beweringen doen over Joden op zich, of over de kracht van Joden als collectief. Met name – maar niet uitsluitend – de mythe over een wereldwijd Joods complot, of Joden die de media, economie, overheid of andere maatschappelijke instellingen controleren.
- Joden ervan beschuldigen een volk te zijn dat verantwoordelijk is voor echte of ingebeelde wandaden, begaan door een Joodse persoon of groep, of zelfs voor daden begaan door niet-Joden.
- Het feit, de omvang, de mechanismen (bijvoorbeeld gaskamers) of de intentie van de genocide op het Joodse volk door nationaalsocialistisch Duitsland en zijn aanhangers en medeplichtigen tijdens de Tweede Wereldoorlog (de Holocaust) ontkennen.
- Joden als volk of Israël als staat, ervan beschuldigen de Holocaust te hebben verzonnen of overdreven.
- Joodse burgers beschuldigen dat ze trouwer zijn aan Israël of aan de vermeende prioriteiten van Joden wereldwijd, dan aan de belangen van hun eigen natie.
- Het recht op zelfbeschikking van Joden ontkennen, bijvoorbeeld door te stellen dat het bestaan van de staat Israël een racistische onderneming is.
- Er dubbele standaarden op nahouden, door van deze staat gedrag te eisen dat van geen enkele andere democratische natie wordt verwacht of geëist.
- Symbolen en afbeeldingen gebruiken die in verband worden gebracht met klassiek antisemitisme (bijvoorbeeld claims over Joden die Jezus hebben vermoord, of bloedsprookjes) om Israël of Israëliërs te beschrijven.
- Vergelijkingen maken tussen de hedendaagse politiek van Israël en de politiek van de nazi's.
- Joden collectief verantwoordelijk houden voor acties van de staat Israël.

Antisemitische handelingen zijn strafbaar wanneer deze als zodanig zijn gedefinieerd door de wet (bijvoorbeeld ontkenning van de Holocaust of verspreiding van antisemitisch materiaal in sommige landen).

Strafbare handelingen zijn antisemitisch wanneer de doelwitten van aanvallen, ongeacht of het gaat om mensen of eigendommen (zoals gebouwen, scholen, gebedsplaatsen en begraafplaatsen), worden gekozen omdat ze daadwerkelijk of vermeend Joods zijn of zijn gelieerd aan Joden.

Antisemitische discriminatie is het weigeren aan Joden van kansen of diensten die toegankelijk zijn voor anderen, en is illegaal in veel landen.⁷⁶⁸

68 IHRA Plenary decision to adopt working definition of antisemitism (Beslissing van de plenaire IHRA-vergadering om een juridisch niet-bindende werkdefinitie van antisemitisme aan te nemen), op. cit., noot 15.